

2015

Onderzoeksverslag

Taal maakt sterk

Naam: Sjagoefta Goelab

Studentnummer: 0862133

Opleiding: Pedagogiek (4^e jaar)

Klas: VQR4B

Studiejaar: 2014 – 2015

Hogeschool Rotterdam

Opdrachtgever: M.S. van der Pluijm

Begeleider: M.S. van der Pluijm

Tweede beoordelaar: Ewa Brand

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting	4
Summary	5
1. Situatietanalyse	6
De opdrachtgever M.S. van der Pluijm	6
1.1. Rotterdam als grote stad	6
1.2. Nationaal Programma Rotterdam Zuid	7
1.3. Children's Zone	7
1.4. Onderzoek Martine van der Pluijm	8
1.5. Aanknopingspunt onderzoek	9
2. Probleemanalyse	10
2.1. Praktijkprobleem	10
2.2. Maatschappelijke relevantie	15
3. Theoretisch kader	16
3.1. Ouderbetrokkenheid	16
3.2. Ouderbetrokkenheid in groep 3	17
3.3. Kenmerken van de taalontwikkeling van kinderen uit groep 3	18
3.4. Kenmerken van het taalonderwijs van groep 3	19
3.5. Ouders betrekken bij het lezen	19
3.6. Internationale aanpakken	21
4. Onderzoeksvraag en doelstelling	23
4.1. Doel	23
4.2. Onderzoeksvraag	23
4.3. Deelvragen	23
5. Onderzoeksontwerp	24
5.1. Onderzoeksvorm	24
5.2. Databronnen en dataverzamelingstechnieken	24
5.3. Verlopen van verzamelen van data	25
6. Resultaten deelvragen	26
6.1. Resultaten deelvraag 1	26
6.2. Resultaten deelvraag 2	36
6.3. Resultaten deelvraag 3	38
6.4. Resultaten deelvraag 4	41
7. Conclusie en aanbevelingen	46
7.1. Conclusie	46
7.2. Aanbevelingen	47
8. Kritische reflectie	49

8.1. Validiteit	49
8.2. Betrouwbaarheid	49
8.3. Bruikbaarheid	49
8.4. Triangulatie	49
9. Literatuurlijst.....	51
Bijlagen.....	58
Bijlage 1: Observaties op alle scholen.....	58

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksverslag 'Taal maakt sterk'. Een volledig onderzoek naar ouder-kind activiteiten in groep 3 die bijdragen tot taalstimulering thuis. Een onderzoek dat is verricht door een Pedagogiek student van de Hogeschool Rotterdam.

De onderzoeker heeft contact opgenomen met mevrouw Van der Pluijm van het Kenniscentrum Talentontwikkeling, om onderzoek te gaan doen naar de ouder-kindactiviteiten in groep 3 op de volgende basisscholen: Oscar Romeroschool, OBS Bloemhof en de Globetrotter. Mevrouw van der Pluijm is tevens ook de beleider van de onderzoeker.

Tijdens dit onderzoek is er gekeken naar welke ouder-kind activiteiten in groep 3 aansluiten tot taalstimulering thuis. De hoofdvraag luidt als volgt:

'Welke ouder-kind activiteiten dragen bij tot taalstimulering thuis bij (laaggeletterde) ouders van groep 3?'

Tijdens dit onderzoek zijn er verschillende leerkrachten en ouders benaderd. Ouders hebben meegedaan met vragenlijsten, observaties in de klas en één op één observaties. Leerkrachten hebben zich open gesteld om informatie te geven en om mee te doen met de observaties en ontwikkelde ouder-kind activiteiten.

Het onderzoek heeft tot nieuwe informatie geleid, waardoor de onderzoeker tot een conclusie is gekomen en haar aanbevelingen heeft gedaan.

In het onderzoeksverslag kunt u lezen hoe het onderzoek zich gevormd heeft en uiteindelijk tot een mooi product is gekomen.

De onderzoeker bedankt hierbij mevrouw Van der Pluijm voor de mogelijkheid, steun, hulp en begrip om dit onderzoek uit te voeren, voor alle bruikbare informatie en inzet van de afgelopen tijd. Daarnaast gaat de dank ook uit naar de leerkrachten en ouders van de scholen: Oscar Romeroschool, OBS Bloemhof en De Globetrotter. Tevens worden de andere studenten die onderdeel waren van het onderzoek bedankt voor hun inzet, hulp en bijdrage aan het onderzoek.

Ik wens u veel plezier bij het lezen van dit onderzoeksverslag!

Rotterdam, 8 juni 2015

Sjagoefta Goelab
student Pedagogiek (voltijd, jaar 4)

Samenvatting

In overleg met de opdrachtgever M.S. van der Pluijm en de Hogeschool Rotterdam is er een onderzoek uitgevoerd naar ouder-kind activiteiten die bijdragen aan de taalstimulering thuis bij (laaggeletterde) ouders van de kinderen uit groep 3. De volgende hoofdvraag is voor het onderzoek opgesteld:

‘Welke ouder-kind activiteiten dragen bij tot taalstimulering thuis bij (laaggeletterde) ouders van groep 3?’

Om antwoord te krijgen op deze hoofdvraag richten de deelvragen van dit onderzoek zich op de volgende punten:

- Op de huidige situatie van de ouder-kind activiteiten
- De activiteiten die ouders thuis uitvoeren
- Op de één op één observaties van ouder en kind
- Op de taalbeleidsplannen van de betreffende scholen
- Effectieve bestaande aanpakken gericht op ondersteuning van ouders en kind
- De ontwikkelde ouder-kind activiteiten die aansluitend is op het onderzoek

Uit het onderzoek is gebleken dat de aanpak van de leerkracht van belang is. De juiste aansluiting van de leerkracht bij ouders draagt bij aan taalstimulering van de activiteiten. Tevens is de aanwezigheid van de taalbeleidsplan niet alleen wettelijk verplicht, maar ook een belangrijkpunt voor bij het aansluiten aan de taalstimulering. Scholen zouden in het taalbeleidsplan een stuk ouderbetrokkenheid duidelijk er in moeten verwerken. Uit verschillende literatuuronderzoek is gebleken dat ouderbetrokkenheid een positief effect heeft op de leerprestaties van kinderen. Om als leerkracht de ouder te betrekken bij de (school)ontwikkeling van het kind, zijn er in dit onderzoek verschillende effectieve aanpakken beschreven die leerkrachten kunnen inzetten. Hiermee wordt de omgang gemakkelijker en krijgen de ouders ondersteuning bij het stimuleren van de taal. In het bijbehorende beroepsproduct van dit onderzoek zijn de aanbevelingen stuk voor stuk nauwkeurig uitgewerkt. Aansluitend bij de aanbevelingen heeft de onderzoeker voorbeeldactiviteiten gemaakt waar scholen gebruik van kunnen maken en ook kunnen veranderen in thema's, woorden of leesdoelen van groep 3.

Summary

After a consultation with M.S. van der Pluijm and the college Hogeschool Rotterdam a research has been conducted to the parent-child activities that contribute to the language vitalization at home with the (illiterate) parents of the children from the primary school from the third groep. The following main question had been prepared for this research:

‘What parent-child activities contribute to the language vitalization at home with the (illiterate) parents from the children of the third groep?’

To answer the main question, sub questions for this research will be about the following subjects:

- The current situation of the parent-child activities
- The activities that the parents perform at home
- The one on one observations of the parent and child
- The language policy of the regarding schools
- The effective, existing approaches focused on supporting parents and child
- The developed parent-child activities that are connected to the research

The research has shown that the involvement and approach of the teacher is of importance. The correct connection of the teacher with the parents contributes to a language vitalization of the activities. The presence of the language policy is not only legally required, but also an important aspect for when connection to the language stimulation. School should clearly indicate the importance of the parental involvement in their language policy. Various literate researches have shown us that the parental involvement has a positive effect on the academic performances of the children. For a teacher to involve the parent with the (school)development of the child, several effective approaches are described in this research that teachers can use. This will ease the handling and the parents will get support with the stimulation of the language. In the accompanying profession product of this research the recommendations are one by one worked out precisely. Joining with the recommendations, the researcher has created sample activities which the school can use and may change in themes, words or reading purposes for the children from the primary school from the third group.

1. Situatieanalyse

In de situatietheorie zal er een beeld worden geschetst van Rotterdam als grote stad, wordt er informatie gegeven over het programma NPRZ en zal er worden uitgelegd waarom de Hogeschool Rotterdam zo betrokken is in Rotterdam Zuid.

De opdrachtgever M.S. van der Pluijm

Martine van der Pluijm is pedagoog en was werkzaam bij diverse organisaties en gemeenten gericht op voor- en vroegschoolse educatie, ouderbetrokkenheid en onderwijsbeleid. Van der Pluijm werkt sinds 2006 als zelfstandig projectleider, trainer en ontwikkelaar voor verschillende scholen. Haar belangstelling gaat uit in het bijzonder naar het probleem laaggeletterdheid in Rotterdam. Daarnaast kijkt zij ook naar de manier waarop we dit probleem vanuit de opvoed- en onderwijssituatie kunnen voorkomen en bestrijden. Martine is docent bij de opleiding Pedagogiek waar zij onder meer introductie verzorgt voor studenten op het thema laaggeletterdheid en de rol van opvoeding en onderwijs.

1.1. Rotterdam als grote stad

Rotterdam is een grootstedelijke gemeente in de Nederlandse provincie Zuid-Holland. De Gemeente Rotterdam telt 616.260 inwoners (Stadsindex, 2014).

Rotterdam is een internationale, dynamische en moderne havenstad aan de Maas. Het is een stad met lef, vernieuwend en onderneming. Een stad waar grote uitdagingen ons vragen om heldere keuzes en gedurfde oplossingen (Rotterdam, 2014).

De Gemeente Rotterdam wil de Rotterdammers ruimte en vertrouwen geven, zodat zij verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf en de stad. Dit wordt gezien als de missie van de Gemeente Rotterdam. De burgers van Rotterdam kunnen ook op de organisatie rekenen. De organisatie Gemeente Rotterdam versterkt en versnelt initiatieven in de samenleving en werkt samen aan resultaat. Dit wordt gezien als de visie van de Gemeente Rotterdam (Rotterdam, 2014).

Er wonen en werken meer dan 600.000 mensen van meer dan 150 nationaliteiten in Rotterdam. Rotterdam heeft de afgelopen dertig jaar een grote transformatie ondergaan en is een aantrekkelijke Europese stad geworden (Stadsvisie Rotterdam, 2007).

De Rotterdamse bevolking is in de afgelopen jaren fors toegenomen. De groei wordt veroorzaakt van een toename van het aantal geboorte en een daling van het aantal sterfgevallen. Tot halverwege het vorige decennium daalde het aantal personen van Nederlandse herkomst snel. In de afgelopen jaren is deze ontwikkeling vertraagd (Hoppesteijn, 2012). In Rotterdam wonen er verschillende burgers met verschillende nationaliteiten.

De gemeente Rotterdam bestaat uit verschillende gebiedscommissies. Deze gebiedscommissies zijn: Rotterdam Centrum, Charlois, Delfshaven, Feijenoord, Hillegersberg-Schiebroek, Hoek van Holland, Hoogvliet, IJsselmonde, Kralingen-Crooswijk, Noord, Overschie, Pernis, Prins Alexander en Rozenburg. De gemeente Rotterdam is qua inwoners de op één na grootste gemeente van Nederland (Stadsindex, 2014).

Rotterdam Zuid heeft een jonge bevolking. Goed onderwijs is dus één van de belangrijkste voorwaarden voor de verbetering van Rotterdam Zuid (Krimpen, Kroos & Smits, 2015). Het is echter hard nodig dat de talenten van de jongeren op Zuid meer worden ontwikkeld. Daarnaast hebben ouders de verantwoordelijkheid hun kinderen een zo goed mogelijke uitgangspositie te bieden. Dit betekent een opvoeding die een goede basis biedt voor een geslaagde schoolloopbaan: met een goed ontbijt naar school, hun huiswerk maken, op tijd van straat en naar bed, thuis meer Nederlands praten en oefenen. Ook is de betrokkenheid van ouders bij de school- en beroepskeuze van hun kinderen erg belangrijk (Rotterdam, n.d.).

1.2. Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is een gezamenlijk programma waarin rijksoverheid, gemeente Rotterdam, onderwijs- en zorginstellingen, woningcorporaties en bedrijfsleven voor de handen ineen hebben geslagen. Samen werken aan zij een nieuw en beter perspectief voor Rotterdam Zuid (Rotterdam, n.d.).

In het NPRZ staan mensen, en dan vooral opgroeiende jongeren centraal. Een derde deel van de bevolking van Zuid is jong. Veel van die jongeren groeien op in een taalarme en niet Nederlandstalige thuis. Een kind dat opgroeit in Rotterdam Zuid moet op eigen kracht en met eigen discipline een forse inhaalslag maken.

Het Nationaal Programma Zuid richt zich op zeven focuswijken en op vier kandelbuurten. De zeven focuswijken liggen in de deelgemeenten Charlois en Feijenoord. De zeven focuswijken zijn Afrikaanderwijk, Bloemhof, Hillesluis, Feijenoord, Oud-Charlois, Carnisse en Tarwewijk. In deze wijken is er een relatief jonge bevolking met veel kinderen die opgroeien in een omgeving waar het aan veel schort. De ouders zijn hier laagopgeleid en hebben weinig te besteden (Rotterdam, n.d.).

De kandelbuurten in IJsselmonde zijn Thomas a Kempisbuurt, Huniadijk, Tuinenbuurt en de Neercannebuurt. Zij hebben veel kenmerken die vergelijkbaar zijn met die van de focuswijken. In de kandelbuurten hebben zij ook last van criminaliteit en woonoverlast (Rotterdam, n.d.).

Het Nationaal Programma stelt bewoners op Zuid centraal. Bewoners worden geholpen om zich te ontwikkelen en waar nodig hierop aangesproken. Daarnaast hebben de bewoners van Zuid ook hun eigen kracht en kunnen zij de rol van meewerkend voorman oppakken als bijdrage aan de uitvoering van het programma. Het doel is dat iedereen op Zuid zorgt voor een zinvolle dagbesteding. Nationaal Programma Zuid richt zich op de drie pijlers: school, werk en bewonersbetrokkenheid en participatie (NPRZ Uitvoeringsplan, 2012).

- **School:** ouders hebben de verantwoordelijkheid hun kinderen een zo goed mogelijke uitgangspositie te bieden. Dat wil zeggen dat een opvoeding een goede basis moet bieden voor een geslaagde schoolloopbaan. Daarnaast is de ouderbetrokkenheid bij de school en beroepskeuze erg belangrijk. In de Children's Zone is dan ook een belangrijke rol voor bewoners/ouders weggelegd.
- **Werk:** Mensen die kunnen werken, doen dit ook. De werkzoekende is als eerste zelf aan zet, want het programma gaat uit van zelfredzaamheid en eigen kracht. Wanneer mensen hulp nodig hebben bij het zoeken van werk, worden er leerwerktrajecten aangegeven.
- **Bewonersbetrokkenheid en participatie:** Het belang van een goede werking van de reguliere bestaande contacten door de deelgemeenten staat voorop en bewoners zelf. Aanvullend hierop is de bewonersadviesraad voor Zuid. De adviesraad heeft een plan opgesteld waarbij de brede netwerken in de wijken van Zuid het uitgangspunt vormen. Bewonersbetrokkenheid gaat ook om actief en betekenisvol handelen voor elkaar in de buurt.

(NPRZ Uitvoeringsplan, 2012)

1.3. Children's Zone

Onderwijs en werk zijn de belangrijkste motoren van sociale stijging van burgers. Het is een vereiste dat de talenten van de jongeren op Zuid meer worden ontwikkeld, de schooluitval wordt teruggedrongen en de diploma's worden behaald. De achterstand die Zuid nu nog op deze gebieden heeft, wilt Rotterdam Zuid met de uitvoeringsplan van het NPRZ gaan inhalen (NPRZ Uitvoeringsplan, 2012).

De onderwijsachterstanden op Zuid moeten worden weggewerkt. De kinderen uit de achterstandsgebieden op Zuid krijgen vaak van huis uit onvoldoende Nederlandse taal en andere kennis mee. Veel gezinnen kampen met problemen van diverse aard. Om deze achterstand weg te werken wordt er met het Children's Zone gewerkt.

Op Zuid wordt er de komende jaren gebouwd aan de Rotterdamse Children's Zone in de zeven focuswijken. Daar zijn de achterstanden het grootst. Het is een gebied van 75.000 inwoners, met 18.000 kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 18 jaar. In die gebieden zijn er ruim 30 basisscholen en tiental middelbare scholen (NPRZ Uitvoeringsplan, 2012). De ambitie van de Rotterdamse Children's Zone is het ontwikkelen van talent, de hoogst haalbare prestaties en de zekerheid van perspectief. Dit wordt waargemaakt door excellent onderwijs te bieden. De jongeren van Zuid worden aangesproken op hun talent en verantwoordelijkheid om te werken aan hun ontwikkeling en toekomst. Zo worden zij bij de Children's Zone op weg geholpen met extra onderwijs en begeleiding in huiswerk en studiekeuze naar werk. In de Rotterdam Children's Zone werken scholen, overheid, consultatiebureaus, kinderopvang, woningcorporaties, bedrijven en andere partners nauw samen (Krimpen, Kroos & Smits, 2015)..

Scholen zijn het kloppend hart van de Children's Zone. De school met een 36-urige schoolweek en de beste docenten- vormt de kern van de zone (Rotterdam, n.d.). Daarnaast staan de leraren van Zuid elke schooldag weer klaar om jongeren te begeleiden naar een betere toekomst. De kracht van de leerkracht is zeer bepalend voor de toekomst van deze jongeren (Krimpen, Kroos & Smits, 2015). De leerprestaties op Zuid blijven achter. De citoscore is gemiddeld zeer laag, en bijna een kwart van de kinderen op Zuid verlaat de middelbare school zonder startkwalificatie. Vanuit de overtuiging dat de leerprestaties op Zuid structureel beter kunnen, is het programma Children's Zone gestart, een community-aanpak waarin partners uit de leefwerelden thuis-school-buurt intensief samenwerken (EMI Op Zuid, 2014).

Naast de leerkrachten zijn het ook ouders die bijdragen aan een goede ontwikkeling van de kinderen (NPRZ Uitvoeringsplan, 2012). De betrokkenheid van ouders bij de schoolloopbaan van hun kinderen is een onmisbare schakel voor schoolsucces en een van de verbindende thema's in de pijler School van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Niet alleen uit onderzoek is gebleken dat het belang van betrokken ouders belangrijk is, maar dit wordt keer op keer bevestigd op de Rotterdamse scholen (EMI Op Zuid, 2014).

1.4. Onderzoek Martine van der Pluijm

Het promotieonderzoek *"Thuis in Taal"*, onder leiding van Martine van der Pluijm, is gestart in maart 2012 op vier scholen in Rotterdam. Het onderzoek heeft volgens Van der Pluijm (2014) als doel om een goed werkende handreiking te ontwikkelen, die leerkrachten helpt de samenwerking met laaggeletterde ouders vorm te geven en de taalstimulering van hun kinderen thuis te versterken. Hiermee onderscheidt het *"Thuis in Taal"* onderzoek zich van andere onderzoeken met betrekking tot ouderbetrokkenheid. Het is namelijk het eerste onderzoek, dat zich richt op laaggeletterde ouders en een aanpak ontwikkelt voor leerkrachten voor contact met dit doelgroep.

In de eerste handreiking ging het erom dat de bewustwording bij in het team van de basisscholen gestimuleerd werd. Uit het onderzoek *"Thuis in Taal"* komt naar voren dat er een goede constructie op school aanwezig moet zijn om de (laaggeletterde) ouders te ondersteunen. De volgende zeven Rotterdamse basisscholen doen nu definitief mee met het promotieonderzoek Thuis in Taal: De Globetrotter, De Oscar Romeroschool, OBS Bloemhof (locatie Putsebocht en Oleander), De Kleine Wereld, De Beatrixschool, Het Hompeltje en De Willem van Oranjeschool.

Martine van der Pluijm heeft in september 2014 in het kader van haar onderzoek een tweede handreiking ontwikkeld met o.a. ouder-kind activiteiten gekoppeld aan verschillende thema's: 'De leerkracht is aan zet'. In de tweede handreiking worden concrete activiteiten voor leerkrachten uitgewerkt die zij kunnen gebruiken bij inloopochtenden. In deel 2 van de handreiking zijn er ouder-kind activiteiten beschreven die in de klas uitgevoerd kunnen worden. De handreiking is bedoeld voor de leerkrachten. Door middel van de ouder-kind activiteiten die in de handreiking deel 2 staan, kunnen de leerkrachten de ouders meer ondersteunen bij taalstimulering thuis.

Maar het doel van deze activiteiten is ook om laaggeletterde ouders het aan te leren om het thuis ook uit te voeren. Voor ouders die niet laaggeletterd zijn, is het bijwonen van de inloop misschien voldoende redelijk genoeg om het activiteit thuis zelfstandig uit te voeren. Maar voor laaggeletterde ouders niet. De ouders reproduceren op taalgebied voornamelijk het volgende: weinig tot geen taalgebruik en taal door gebaren te gebruiken. Er is sprake van weinig tot geen interactie tijdens de inloop, wat de taalontwikkeling dus niet bevordert. De eerste blik in de theorie van Bourdieu en diens verbanden zijn gegeven. Pluijm (2014) beschrijft in haar boekje *Taal begint thuis* dat deze ouders zich kenmerken door het niet of net afronden van het basisonderwijs, het hebben van veel vragen over het huiswerk en het niet uitvoeren van taaltips. Kalthoff (2011) benadrukt ook dat ouders, in het algemeen, vaak onzeker zijn over hun rol bij het schoolleren. Handreiking deel 2 richt zich op concrete handvatten voor leerkrachten om laaggeletterde ouders op school te ondersteunen bij taalstimulering van hun kinderen thuis.

1.5. Aanknopingspunt onderzoek

In Rotterdam kampt één op de drie basisschoolleerlingen in Rotterdam met taalachterstand (Onderwijsinspectie, 2012). Kinderen met laaggeletterde ouders kampen met taalachterstand, omdat zij volgens de habitus, wat eerder is beschreven, leven volgens de manier van waarnemen, denken en handelen van hun ouders. Oftewel de referentiekader van de ouders. De laaggeletterde ouders hebben een laag opleidingsniveau en hebben weinig vaardigheden en ervaringen met het leren en het stimuleren van de taal ontwikkeling (Pluijm, 2014).

Eén van de concrete handvatten zijn de ouder-kind activiteiten. Ouder-kind activiteiten zijn er om de ouders bewust te laten maken over het belang van hun rol in de taalstimulering. Door middel van de ouder-kind activiteiten doet de ouder ervaring op met een (taal) ondersteunende rol en heeft meer zelfvertrouwen om dit te doen. De samenwerking tussen kind, ouder en leerkracht wordt versterkt en er ontstaat een stimulerende klimaat in de klas. Ten slotte krijgt de ouder meer informatie, ervaringen en handvatten om vervolgens thuis de taalstimulering van het kind te ondersteunen. Deze activiteiten worden getest op de Rotterdamse basisscholen.

De onderzoeker zal voor dit onderzoek zich focussen op de scholen: Oscar Romero, de Globetrotter en OBS Bloemhof. In het onderzoek worden zowel allochtone en autochtone ouders bereikt. De scholen moeten in hun schoolbeleid iets over 'het belang van ouderbetrokkenheid' als visie hebben beschreven. Daarnaast wordt er ook rekening gehouden met de diversiteit van schoolbesturen en visies op het onderwijs (Pluijm, 2013). Deze activiteiten vormen een soort brug tussen de leerdoelen van de school en hoe de ouder thuis taalondersteuning kan bieden (Pluijm, 2015). De leerdoelen in groep 3 nemen een belangrijke plaats in de school. Spel staat tot groep 3 centraal en liggen de rollen van de school en ouders dicht bij elkaar. Vanaf groep 3 is er in het onderwijs een belangrijk keerpunt: het leren lezen en schrijven. Dit is een belangrijke rode draad voor de verbinding tussen leerkracht en ouders (Pluijm, 2015). Voor dit onderzoek wordt er met de ouder-kind activiteiten in groep 3 gewerkt. Er wordt gekeken naar welke activiteiten kunnen aansluiten bij de ontwikkeling en leeftijd van de kinderen uit groep 3 en de juiste brug kunnen slaan naar de thuissituatie.

2. Probleemanalyse

In dit deel van het onderzoeksverslag is vastgesteld wat het probleem en het vraagstuk van het onderzoek inhoudt. Hiervoor wordt de 5xW+H formule gebruikt. Tevens wordt er gekeken naar het probleem op micro, macro en mesoniveau.

2.1. Praktijkprobleem

“Laaggeletterdheid betekent dat iemand onvoldoende kan lezen, schrijven of rekenen om effectief te kunnen handelen in persoonlijke en maatschappelijke situaties en in situaties van studie en werk.” (Stichting Lezen & Schrijven, 2013).

Internationaal niveau

Laaggeletterdheid is zowel een internationaal als nationaal een probleem (Stichting Lezen en Schrijven, 2014). Laaggeletterdheid is in de meeste westerse landen een omvangrijk probleem. Het hoogste niveau van geletterdheid is in Zweden. Duitsland heeft iets minder laaggeletterden dan Nederland en dan de meeste andere Europese landen. In de Verenigde Staten is ongeveer 25% van de 16 tot 25-jarigen laaggeletterd. In Aziatische, Arabische en Afrikaanse regio's komt laaggeletterdheid het meest voor. De gemiddelde percentages blijven tussen de veertig en vijftig procent. In Zuid-Amerikaanse landen komt laaggeletterdheid iets minder vaak voor. Dit blijft wel tussen de 10 en 15% (Stichting Lezen en Schrijven, 2014).

Landelijk niveau

In Nederland zijn er 1,3 miljoen mensen tussen de 16 en 65 jaar die grote moeite hebben met lezen en schrijven (Rijksoverheid, n.d.). Deze mensen zijn niet in staat gedrukte of geschreven informatie te gebruiken en kunnen minder goed functioneren in de samenleving, thuis en op het werk. Twee derde is autochtoon en één derde is van buitenlandse afkomst. De groep laaggeletterden bestaat 57% uit vrouwen en 43% uit mannen. Daarnaast is 43% van de laaggeletterden werkloos of inactief. Van de werkende laaggeletterden werkt 10% in de financiële en zakelijke dienstverlening, 13% in de industrie en energie en 14% in de bouw (Stichting Lezen & Schrijven, 2014).

Veel volwassenen in Nederland hebben problemen met lezen, schrijven en rekenen. Hierdoor ervaren zij belemmeringen in het functioneren thuis, op werk of andere plekken (Cinop, 2006). Het gaat hierbij om een landelijke percentage van 13% (Houtkoop, 1999, 2011). In Nederland zijn er dus 13% van de Nederlanders in de leeftijd van 16-74 jaar laaggeletterd. Van ongeveer 400.000 kinderen in de voorschoolse leeftijd van 2 en 3 jaar begint 25% van deze kinderen aan de basisschool met een taalachterstand. In groep 3 in Nederland zijn 15% van de leerlingen een “zwakke lezer”. Daarnaast leest 42% van de kinderen in Nederland nooit thuis (Okma, n.d.).

Laaggeletterdheid komt in Nederland overal even vaak voor. Er zijn variaties in aantallen, maar overal in Nederland is laaggeletterdheid een probleem met vergelijkbare omvang en gevolgen (Stichting Lezen en Schrijven, 2014).

Stedelijk niveau

Veel Rotterdammers hebben moeite met de taal. Dit kan verschillende redenen hebben. De één komt uit een ander land en moet daarom nog Nederlands leren. De ander is hier wel geboren, maar heeft moeite met lezen en schrijven (Rotterdam koploper laaggeletterdheid in Nederland, 2010).

De laaggeletterden in Rotterdam is hoger dan het landelijke percentage.

Rotterdam heeft een relatief jong bevolking met veel kinderen. Deze kinderen groeien op in een omgeving waar er veel gebeurt. De ouders zijn laag opgeleid en hebben weinig te besteden. De leefomgeving van de kinderen is te weinig stimulerend om vooruit te komen (Onderwijs, n.d.).

In Rotterdam is er een behoorlijke grote groep Rotterdammers die niet (voldoende) kunnen lezen en schrijven (Luijk, 2007). Rotterdam telt ongeveer 97.000 laaggeletterden tussen de 15 en 74 jaar oud. Dat is 22% van de Rotterdamse bevolking.

De oorzaak van deze grote groep laaggeletterden vallen onder verschillende gebieden. In Rotterdam zijn tweederde van deze mensen inburgeraar. Dat is iemand die niet is grootgebracht met de Nederlandse taal en een inhaalslag moeten maken. Het overige deel betreft mensen die wel Nederlands als eerste taal hebben, maar die om uiteenlopende redenen niet op taalniveau zijn gekomen, maar dat wel nodig is om volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving. Dat wil zeggen dat deze mensen moeite hebben om hun doelen te realiseren en kunnen hun vaardigheden niet zelfstandig ontwikkelen. Zo hebben zij bijvoorbeeld problemen met het invullen van formulieren, het schrijven van rapportages, het lezen van bijsluiters bij medicatie etc. (Luijk, 2007). In Rotterdam is één van de belangrijkste voorwaarden: “goed onderwijs”. In Rotterdam heerst er een grote taalachterstand bij de kinderen. Om die achterstand weg te werken willen de scholen dat de kinderen hun talent kunnen ontwikkelen en dat de ouders een goede positie nemen in het leven van hun kind. Dat betekent dat de betrokkenheid van de ouders bij de school erg belangrijk is voor hun kinderen. Zodra de ouders meer betrokken zijn bij hun kind en hun schoolprestaties, zullen de leerprestaties bij de kinderen in Rotterdam stijgen (Onderwijs, n.d.). Uit onderzoek van Mariëtte Lusse (2012), blijkt dat de betrokkenheid van ouders een onmisbare schakel is voor schoolsucces.

Schoolniveau

Er is onlangs in Rotterdam een onderzoek uitgevoerd door de heer F. Smit (Smit, 2012). Eén van de bevindingen is dat er wel een wil is bij de meeste scholen om de samenwerking met ouders te veranderen. Maar hiervoor is er een verandering in de cultuur van de school nodig, zeker als het gaat om moeilijk bereikbare ouders. De aandacht voor geletterdheid van ouders is nog ‘nieuw’ (Stichting Lezen en Schrijven, 2014). Op scholen in Rotterdam zijn er vier hoofdactiviteiten gericht op ondersteuning van (laaggeletterde) ouders: activiteiten in de ouderkamer, externe ondersteuning, kijkmomenten in de klas en de ouder-kind activiteiten. De externe ondersteuning en de ouderkamer waren de belangrijkste ondersteuningsactiviteiten in de scholen. Uit literatuur en praktijkervaring is er onderzocht dat deze ondersteuning slechts een klein dele van de ouders bereikt en onvoldoende steun biedt om (laaggeletterde) ouders daadwerkelijk te versterken in taalstimulering thuis (Pluijm, 2014).

Veel laaggeletterde ouders vinden het moeilijk hun kind te ondersteunen omdat ze kennis over taal en leren missen. Vaak zijn deze ouders zich niet bewust van hun rol in de taalontwikkeling van kinderen. De kracht van ouders en hun rol in de ondersteuning van hun kind bij school wordt nog weinig benut. De rol van de leerkracht in samenwerking met ouders wordt ook weinig benut (Menheere & Hooge, 2010). Leerkrachten weten vaak niet hoe zij het contact met laaggeletterde ouders moeten onderhouden. Daarnaast vinden laaggeletterde ouders het moeilijk om contact te leggen met de leerkracht (Stoep, 2008). Leerkrachten missen vaak kennis en vaardigheden om met deze ouders om te gaan (Pluijm, 2013). Laaggeletterde ouders zijn vaak moeilijk bereikbare ouders. Dat zijn ouders die bijvoorbeeld niet op rapportavonden komen of niet reageren op brieven. Deze ouders zijn niet alleen moeilijk toegankelijk voor leerkrachten, maar zij zijn op andere gebieden ook sociaal geïsoleerd (Smit, 2012). Laaggeletterde ouders zijn moeilijk toegankelijk voor leerkrachten (Steehouder & Tijssen, 2011). Onderzoek toont aan dat kinderen van ouders met minder dan een opleiding op het voortgezet onderwijs de meeste moeite hebben met lezen (Kogut, 2004). Het ontbreekt scholen aan kennis en vaardigheden om vorm te geven aan deze samenwerking. Taal begint thuis, dus het is van belang om te kijken naar de ouders, daar waar het allemaal begint voor het kind.

Een groot probleem voor de maatschappij is dat de groep laaggeletterden niet direct identificeerbaar is. Laaggeletterdheid is geen formeel kenmerk van een persoon. Laaggeletterde ouders met kinderen in de leeftijd van de basisschool of jonger kunnen via school of consultatiebureau benaderd worden (Fouarge, Houtkoop, & Velden, 2011). Toch is de belemmerende factor tussen school en ouders de onbekendheid van leraren en scholen met ouderbetrokkenheid en laaggeletterdheid (Menheere & Hooge, 2010).

Zoals eerder beschreven, richt de onderzoeker zich op drie van de zeven scholen namelijk; de Oscar Romero, De Globetrotter en Bloemhof Putsebocht. De leerkrachten die met laaggeletterde ouders te maken hebben zijn: Margo Durinck (Groep 3, de Globetrotter), Donny Waarts (groep 3, Bloemhof Putsebocht) en Evita Verheul (groep 3, Oscar Romero). Naast de leerkrachten zijn het ook ouders die met het probleem te maken hebben. Een reden waarom de ouders slecht te bereiken zijn is omdat de taalproblematiek van veel laaggeletterde ouders wordt omgeven door een taboe. De laaggeletterden ouders verzwijgen en verhullen dit probleem (Steehouder & Tijssen, 2011).

Gezinsniveau

De basis voor een goede geletterdheid wordt gelegd op jonge leeftijd in het gezin (Mol & Bus, 2011). De situatie binnen het gezin heeft invloed op de taalontwikkeling van kinderen. Een culturele achtergrond van thuis bepaalt grotendeels hoe de taalontwikkeling bij kinderen vanaf de geboorte verloopt (Ontwikkeling thuis, n.d.). De rol van ouders is belangrijk voor de taalontwikkeling van het kind. Wanneer een kind een paar maanden oud is experimenteert het al met taal (Rol van ouders, n.d.).

Een kind dat opgroeit in een omgeving waar er wordt voorgelezen, leert al vroeg dat er verband is tussen de gesproken en geschreven taal. Spelenderwijs maken de kinderen kennis met de opbouw van verhalen. Dit is de basis die van groot belang is voor de ontwikkeling van geletterdheid (Mol & Bus, 2011).

In gezinnen waar ouders zelf moeite hebben met lezen en schrijven dreigt volgens Cooter (2006) het gevaar dat laaggeletterdheid aan de volgende generatie wordt doorgegeven. Problemen op het gebied van geletterdheid kunnen leiden tot allerlei andere problemen op sociaal, economisch en maatschappelijk terrein, zoals: stijging van schooluitvalpercentages, jeugdcriminaliteit, werkloosheid en de kosten van de uitkering (Menheere & Hooge, 2010).

Voor het onderzoek Thuis in Taal staan de volgende twee activiteiten centraal: de kijkmomenten in de klas en de ouder-kind activiteiten gericht op taalondersteuning thuis. Dit onderzoek richt zich voornamelijk op de ouder-kind activiteiten gericht op taalondersteuning thuis.

De ouder-kind activiteiten zijn gericht op het versterken van taalstimulering thuis. Uit gesprekken met de opdrachtgever, Martine van der Pluijm, is het duidelijk geworden dat de ouder-kind activiteiten verder ontwikkeld moeten worden, zodat er een optimale aansluiting plaats vindt tussen de leerdoelen van de school en de ondersteuning door de ouder thuis (Pluijm, 2014). Door middel van de ouder-kind activiteiten werkt zowel de ouder als het kind aan de volgende doelen:

- Ouders en kinderen plezier laten ervaren in een gezamenlijk activiteit
 - Ouders laten ervaren hoe zij activiteiten kunnen ondersteunen door volgen en vragen
 - Ouders handvatten geven om thuis de taalontwikkeling van hun kind te stimuleren.
- (Pluijm, 2014).

Hiermee wordt er bedoeld dat de kinderen niet op een schoolse wijze de taal leren thuis, maar dat de ouders hun kinderen op een spelenderwijs manier ondersteunen bij de taalontwikkeling. Dat wil zeggen dat zij bijvoorbeeld woordjes gaan rijmen die te maken hebben met een bepaalde thema.

Taalachterstand uit zich in allerlei situaties. Voor de kinderen uit dit zich in de schoolprestaties (Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, n.d.). Het bijkomend probleem (geen aanpak voor laaggeletterde ouders) treedt op tijdens de inloopactiviteiten, waar deze ouders de ondersteuning missen. Maar ook thuis. Zonder ondersteuning kunnen de ouders de ouder-kind activiteiten niet zelfstandig uitvoeren om de taalontwikkeling van het kind te verbeteren.

Laaggeletterdheid is een relatief onbekend verschijnsel in onze maatschappij. Enerzijds omdat elk kind leerplichtig is en ons onderwijs bekend staat als een van de beste systemen in de wereld.

Iedereen verwacht daarom dat kinderen die de school verlaten goed kunnen lezen en schrijven. Anderzijds omdat men niet vaak openlijk geconfronteerd wordt met het verschijnsel van laaggeletterdheid. Mensen schamen zich ervoor. Door deze onbekendheid ontstaan er veel vragen die organisaties bezighouden met het onderwerp laaggeletterdheid (Stichting Lezen en Schrijven, 2014).

Een belangrijke oorzaak van laaggeletterdheid is als ouders helemaal geen onderwijs hebben gehad of weinig ervaring hebben gehad met school (Menheere & Hooze, 2010). Deze ouders zijn beperkt in de taal, omdat zij geen brede omgeving gekend hebben. Hierdoor zijn hun ervaring met taal, van spreken tot lezen en schrijven beperkt. De ouders kennen minder spelletjes die voor andere gezinnen wel bekend zijn. Dit kan bijvoorbeeld het maken van een puzzel zijn. Ouders zijn daarnaast niet bekend met het taalonderwijs en hebben minder ervaringen met leren (Pluijm, 2014). Voor deze ouders is het lastiger om kinderen te ondersteunen in hun (taal)ontwikkeling (Pluijm, 2014).

Onderzoek van Kogut (2004) heeft aangetoond dat kinderen van ouders met minder dan een opleiding op het voortgezet onderwijs de meeste moeite hebben met lezen (Kogut, 2004). Waar ouders zelf moeite hebben met lezen en schrijven, bestaat de kans dat laaggeletterdheid aan de volgende generatie wordt doorgegeven. Het belang van geletterdheid is groot en reikt verder dan alleen schoolprestaties (Cooter, 2006).

Laaggeletterdheid heeft vele gevolgen (Bouwstenenleesbevordering, 2012). Doordat ouders een lage taalniveau hebben, dus laaggeletterd zijn, kan dit gevolgen hebben voor hun kinderen. Bijna 13% van alle kinderen loopt het risico om op latere leeftijd onder de noemer laaggeletterd te vallen als hun ouders ook laaggeletterd zijn (Stichting Lezen en Schrijven, 2014).

Sommige mensen nemen een lage positie in op de maatschappelijke ladder en andere weer een hogere. Dit wordt sociale gelaagdheid of maatschappelijke ongelijkheid genoemd. Deze ongelijkheid ontstaat doordat kennis, arbeid en bezig ongelijk verdeeld zijn over mensen (Nationaal Kompas Volksgezondheid, 2014). In Rotterdam hebben veel mensen een lage sociaal economische status. In Rotterdam is er sprake van maatschappelijke ongelijkheid. De arme mensen worden armer en de rijke mensen worden rijker (Kriens, 2011-2014). Het opleidingsniveau van Rotterdam is de afgelopen jaren gestegen, maar in vergelijking met de andere grote steden heeft Rotterdam de laagst opgeleide bevolking. Een groot deel van de leerlingen, namelijk 36,7% groeit op in een gezin met één of twee laagopgeleide ouders. Zij stromen beperkt door naar de hogere vormen van het onderwijs en lopen een grotere risico geen startkwalificatie te behalen (ROB, 2011). Het hebben van een lage opleiding is ook één van de signalen van laaggeletterdheid.

De mate van ouderbetrokkenheid op school wordt in menig onderzoek voorspeld en verklaard op basis van de verschillen in de sociaaleconomische status van de ouders van het kind (Dom, 2004). Hoewel de meeste ouders willen dat hun kinderen zo goed mogelijk presteren op school, is er vanuit de lagere sociale klasse vaak minder steun voor school in vergelijking met de hogere sociale klasse. Dit kan verklaard worden doordat in de lagere sociale klassen andere problemen relatief voorkomen, zoals laaggeletterdheid, de schaamte van geen kennis hebben etc. (Dom, 2014). Een andere verklaring voor de verschillen is gebaseerd op het concept cultureel kapitaal (Bourdieu & Passeron, 1977). Bourdieu en Passeron (1977) stellen dat scholen vanuit verschillende klassen werken. Zo komen de kinderen uit hogere sociaaleconomische klassen op school met enig voorsprong. Ouders voeden hun kinderen op volgens hun eigen referentiekader of habitus, zoals Bourdieu dit in zijn kapitaalbenaderingstheorie noemt. De habitus (manier van waarnemen, denken en handelen) ontstaat in een bepaalde veld (Elchardus, 2007). Dit referentiekader wordt onder andere gevoed door hun culturele kapitaal (kennis, vaardigheden en opleiding). In het geval van de laaggeletterde ouders bevat het culturele kapitaal weinig inhoud.

Zij hebben namelijk vaak net of niet het basisonderwijs behaald. Zij hebben dus een laag opleidingsniveau en hebben weinig vaardigheden en ervaringen met het leren en het stimuleren van de taalontwikkeling (Pluijm, 2014).

Kinderen die opgroeien in een omgeving zonder taalbronnen, missen veel taalervaringen en kunnen achterblijven in de klas.

Aanpak Laaggeletterdheid

Sinds 2001 zet Prinses Laurentien zich in voor de bevordering van geletterdheid. In 2004 werd op haar initiatief Stichting Lezen & Schrijven opgericht. De stichting heeft als doel het voorkomen en verminderen van laaggeletterdheid in Nederland en internationaal. In 2009 is Prinses Laurentien benoemd als Speciaal Gezant Geletterdheid voor UNESCO, waarmee ze zich ook wereldwijd inzet voor de problematiek van laaggeletterdheid (Koninklijk Huis, 2014). Laurentien is verbonden aan verschillende initiatieven om laaggeletterdheid aan te pakken.

In Nederland is er ook een week van de Alfabetisering. Tijdens deze week worden in Nederland activiteiten georganiseerd rond het belang van lezen en schrijven (Rijksoverheid, n.d.). Deze week is vier jaar geleden in het leven geroepen om het onderwerp laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen. Dit in navolging van de internationale Laaggeletterdheidsdag van de Unesco op 8 september. Prinses Laurentien is een van de boegbeelden van de alfabetisering en is vooral actief op dit gebied in Nederland (Kennislinc, 2008).

Er is door het ministerie van OCW een actieplan opgesteld (Rijksoverheid, 2015) waarin staat beschreven wat de plannen van het kabinet zijn om de geletterdheid in Nederland verder te bevorderen. De acties in dit plan richten zich op het bevorderen van geletterdheid onder jongeren, het bevorderen van geletterdheid onder volwassenen en het voorzien in gedegen evaluatie en innovatie.

De belangrijkste maatregelen in het 'Actieplan Laaggeletterdheid' (2012-2015) zijn:

- De aanpak van voortijdig schoolverlaten in alle onderwijssectoren en verbetering van de taal- en rekenprestaties van leerlingen/studenten. Deze preventieve benadering moet voorkomen dat jongeren met te weinig lees- en schrijfvaardigheden de arbeidsmarkt betreden.
- Meer nadruk op taal- en rekenlessen voor laaggeletterden die in het volwassenenonderwijs een cursus volgen. Hiertoe is de Wet educatie en beroepsonderwijs sinds januari 2013 gewijzigd.
- Vaststelling van standaarden voor alle onderwijssectoren om het taal- en rekenniveau te verbeteren, ook voor het volwassenenonderwijs (Canon Beroepsonderwijs, 2014).

Internationaal Onderzoek Laaggeletterdheid

Wereldwijd wordt op 8 september de Wereldalfabetiseringsdag gevierd. De Organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (UNESCO) gebruikt deze gelegenheid om de internationale gemeenschap eraan te herinneren dat geletterdheid een mensenrecht is en aan de basis van kennis ligt (Regionaal Informatiecentrum van de Verenigde Naties, 2012).

IALS Onderzoek (International Adult Literacy Survey) 1994-1998

Internationaal onderzoek naar (laag)geletterdheid met 23 deelnemende landen. In het IALS-onderzoek is gekeken naar de functionele geletterdheid en gecijferdheid van volwassenen in een groot aantal landen.

Vanwege o.a. de resultaten van het IALS-project is de belangstelling voor de problematiek van autochtone Nederlanders met een laaggeletterdheid toegenomen. Uit het onderzoek is gebleken dat er binnen de groep 16-65 jarigen ongeveer 1 miljoen laaggeletterden zijn (Basisvaardigheden, nd.).

ALL Onderzoek (Adult Literacy and Life Skill Survey) 2004-2008

Internationaal onderzoek naar (laag)geletterdheid waar 11 landen aan mee hebben gedaan. De groep laaggeletterden bestaat in vergelijking met de groep niet-laaggeletterden relatief vaak uit vrouwen, laaggeschoolden, ouderen, allochtonen uit de eerste generatie en mensen die niet participeren op de arbeidsmarkt. Uit de groep 16-65 jarigen blijkt 1.1 miljoen mensen laaggeletterd te zijn (Fouarge, Houtkoop en Van der Velden, 2011).

PIAAC (Programme for the international Assessment of Adult Competencies) 2011-2012

Nederland heeft in 2012 deelgenomen aan PIAAC. Dit is een internationaal onderzoek dat het niveau van taalvaardigheid, rekenvaardigheid en probleemoplossend vermogen binnen de groep 16-65-jarigen in kaart brengt. Uit dit onderzoek blijken 1,3 miljoen mensen laaggeletterd te zijn (PIAAC, 2013).

2.2. Maatschappelijke relevantie

Het afstudeeronderzoek is relevant voor zowel de opdrachtgever als laaggeletterde ouders en kinderen. Scholen kunnen gebruik maken van de ouder-kind activiteiten die als beroepsproduct worden gepresenteerd. Laaggeletterdheid draagt immers bij aan het doorbreken van de onbekendheid van het probleem bij leerkrachten. Daarnaast zal het hopelijk een doorbraak zijn van de intergenerationele spiraal waardoor laaggeletterdheid wordt doorgegeven. Het onderzoek dat is gehouden, sluit aan bij de verschillende discussies en vragen van scholen, ministeries en gemeenten over hoe ouders meer te betrekken bij het onderwijs en hoe zij een bijdrage kunnen leveren aan het versterken van de ontwikkeling van de kinderen (Aken & Van Driessen, 2011).

3. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden er verschillende begrippen behandeld die te maken hebben met het onderzoek. Er wordt aandacht gegeven aan de volgende begrippen: ouderbetrokkenheid, aandacht voor laaggeletterdheid, kenmerken van de taalontwikkeling en taalonderwijs in groep 3.

3.1. Ouderbetrokkenheid

Bij het zoeken naar definities voor ouderbetrokkenheid, komen er twee termen naar voren: 'ouderbetrokkenheid' en 'educatief partnerschap'. Er worden vele definities gehanteerd voor beiden. Voor dit onderzoek wordt er gewerkt met de volgende definities:

- **Ouderbetrokkenheid:**

Lusse (2012) heeft in haar literatuuronderzoek naar ouderbetrokkenheid drie dimensies ontwikkeld voor de definiëring van ouderbetrokkenheid:

1. **Onderwijsondersteunend gedrag:** het gaat hier om het gedrag van de ouders dat bijdraagt aan gunstige leeromstandigheden thuis en een positieve houding tegenover school (Veen & Van Erp, 1995). Hieronder valt ook de zogenaamde *academic socialization*; het bevorderen van aspiraties en het maken van plannen voor de (school-)loopbaan (Hill & Tyson, 2009).
2. **Contact tussen ouders en school:** ouders en school moeten communiceren en samenwerken om het opvoedend denken en handelen in de benadering van het kind af te stemmen (Epstein, 2009).
3. **Ouderparticipatie:** de actieve deelname van ouders aan activiteiten op school. Dit kan onderscheiden worden in formele participatie (ouderraad; medezeggenschapsraad) en informele participatie aan de school (Smit, Driessen, Sluiter & Brus, 2007). Hiermee wordt vrijwilligerswerk en het meebeslissen bedoeld.

Voor het onderzoek "Thuis in Taal" en dit afstudeeronderzoek wordt er voornamelijk gericht op onderdeel 1 en 2. Onderdeel 1 wordt bereikt door de ouders te ondersteunen tijdens ouder-kind activiteiten. Contact tussen ouder en school wordt bereikt in de ouderkamer en de gesprekken met de leerkracht. Daarnaast heeft onderdeel 3, ouderparticipatie, de handen uit de mouwen steken voor school of formeel meedenken in een medezeggenschapsraad of ouderpanel, heeft minder invloed op de ontwikkeling van kinderen (Berg, Christiaanse, Dankers & Groot-Ketelaars, 2013: p.21).

- **Educatief partnerschap:**

In het rapport *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs* (2013) van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) wordt educatief partnerschap gedefinieerd als *"Een vergelijkbare term als ouderbetrokkenheid. Het is een proces waarin de betrokkenen er op uit zijn om elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin ze proberen hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van leerlingen te bevorderen"* (Prins, Wienke, & Rooijen, 2013, p. 4).

Voor dit onderzoek worden beide termen gecombineerd. Het is namelijk van belang om ouders en school samen te laten werken, als partners om de taalontwikkeling van het kind te stimuleren. Deze samenwerking komt tot stand door onderwijsondersteunend gedrag aan te leren aan de laaggeletterde ouders en door het contact tussen ouders en de school te verbeteren. Zo kun je zien dat onderdeel 1 en 2 van ouderbetrokkenheid volgens Lusse (2012) terugkomt.

Waarom is ouderbetrokkenheid belangrijk?

Om de schoolprestaties bij kinderen te verbeteren is het van belang om eerst bij de ouders te beginnen. Er zijn diverse onderzoeken gedaan naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid, deze onderzoeken vinden tot op heden zeker nog plaats. Hieronder volgen een aantal belangrijke bevindingen uit enkele onderzoeken.

- *“Ouderbetrokkenheid kan achtergrondverschillen tot op een zekere hoogte compenseren. De invloed is groter bij jongere kinderen. Op 7-jarige leeftijd is het effect van ouderbetrokkenheid op schoolsucces zelfs aanzienlijk groter dan het effect van schoolkenmerken”* (Lusse, 2012, p.8).
- Door middel van het onderzoek van Fantuzzi, MacWayne en Perry (2004) is er geconstateerd dat ouderbetrokkenheid de doorzettingsvermogen, receptieve woordenschat en de houding van de kinderen in de groep positief beïnvloedt. Ouderbetrokkenheid zorgt bovendien ook voor het vertonen van positief gedrag door kinderen ten opzichte van volwassenen en leeftijdsgenoten en voor een positieve attitude ten aanzien van leren.
- Volgens het rapport van Bordewijk, Dries, Harkink en Visser (2007, p.6) concluderen zij dat ouderbetrokkenheid bijdraagt aan meer zelfvertrouwen, meer positieve attitudes naar school, betere prestaties in taal en rekenen en een verdere ontwikkeling in sociale competenties.
- Volgens Dijk (2000) moeten ouders bewust worden van hun ‘grote rol’. Het hoeft thuis geen schooltje te zijn. Kinderen leren in elke situatie, dus ook in spontane contacten met familie of vrienden. Behalve taalontwikkeling, draagt dit ook bij aan de sociale ontwikkeling.

Door middel van deze bevindingen wordt het duidelijk gemaakt dat het juist van grote belang is om de ouders te betrekken bij de schoolse ontwikkeling van het kind (Lusse, 2012). Ook komt er naar voren dat niet alleen de taalontwikkeling positief beïnvloedt wordt, maar ook andere ontwikkelingen van het kind bijvoorbeeld het zelfvertrouwen en het probleemgedrag neemt. Deze bevindingen beweren ook nadrukkelijk dat het niet nodig is om thuis school na te bootsen. Kinderen leren ook in spontane situaties. Dit laatste is zeker van groot belang voor de doelgroep laaggeletterde ouders. Dit komt zoals eerder is beschreven, doordat zij weinig ervaring hebben met het onderwijs en leren (Dijk, 2000).

3.2. Ouderbetrokkenheid in groep 3

Leerkrachten en ouders zijn partners in opvoeding en opleiding. (Bordewijk, Dries, Harkink & Visser, 2007). In groep 3 worden er aan verschillende leerdoelen gewerkt. Op het gebied van taal zijn er verschillende leerdoelen beschreven die de kinderen per blok moeten afronden. Om al deze doelen aan het eind van groep 3 te kunnen behalen, heeft de leerkracht daarbij de ondersteuning van ouders nodig (Kerndoelen Nederlands, n.d.). De ondersteuning die ouders zowel thuis als op school kunnen bieden, blijft relevant (Lusse, 2012). Je ziet vaak dat ouders het verborgen kapitaal zijn van een school (Onderwijs maak je samen, 2015).

Op het moment dat een kind groep 3 binnenstroomt, is het van belang dat ouders en leerkracht nauw samenwerken aan de lees- en schrijfontwikkeling van een kind. Dat wil zeggen dat niet alleen leerkrachten, maar ook de ouders kunnen bijdragen aan succesvolle leerprestaties voor de kinderen. In groep 3 staat het leren lezen centraal (Onderwijs maak je samen, 2015). Om kinderen te ondersteunen bij het leren lezen is de hulp van ouders erg belangrijk. Veel ouders zijn zich niet bewust van het belang van taalstimulering en hun rol daarin. Ze zijn daarover vaak onzeker (Pluijm, 2015). Juist als het gaat om taal, is de rol van ouders thuis heel belangrijk. Taal begint namelijk thuis (Bordewijk, Dries, Harkink & Visser, 2007).

Deze rol is voor laaggeletterde ouders moeilijk in te vullen. Als ouders taalproblemen hebben of kennis missen over taal, dan is extra ondersteuning van deze kinderen en hun ouders door school van groot belang (Pluijm, 2014). Onderzoek toont aan dat kinderen van ouders met lager niveau dan voortgezet onderwijs, de meeste moeite hebben met lezen (Kogut, 2004). Het niveau van geletterdheid van de ouders kan dus worden overgebracht worden op het kind, dat wil zeggen dat het kind dezelfde geletterdheidsniveau kan hebben (Pluijm, 2014). De leerkracht is een belangrijke spil in het bevorderen van ondersteuning door ouders (Bakker, 2013). Voor een optimale samenwerking met ouders, is dat er erkenning is voor de rollen van school en die van ouders.

Hoe kunnen ouders en leerkrachten het proces van het leren lezen stimuleren, zodat de achterstand wordt weggewerkt? Veel onderzoek laat zien dat “schooltje” spelen thuis juist niet werkt (Pomerantz, 2007). In taalarme gezinnen helpt het om de thuisbetrokkenheid en de taalondersteuning door ouder te versterken door gerichte tips te geven die leiden tot meer gesprekken thuis (Bakker, 2013). Hierdoor wordt er voorkomen dat ouders thuis de rol van de leerkrachten gaan overnemen. Het gaat hier om een complementaire relatie: elkaars bijdragen aanvullen (Pluijm, 2014). Er moet sprake zijn van een wisselwerking tussen beiden partijen, oftewel een wederkerige relatie. Het is belangrijk om elkaar te leren kennen, proberen te begrijpen en bij elkaar aan te sluiten (Pluijm, 2014).

3.3. Kenmerken van de taalontwikkeling van kinderen uit groep 3

Taalontwikkeling is het leren begrijpen van de betekenis van woorden die door anderen worden uitgesproken (Taalontwikkeling, n.d.). Dit maakt het mogelijk om zelf gedachten en wensen onder woorden te brengen. Taalontwikkeling is dus eigenlijk de manier waarop kinderen woorden en zinnen leren begrijpen en leren uitspreken. Deze ontwikkeling loopt meestal volgens een vaste lijn. Op het moment dat een kind leert lezen, spreekt het zijn moedertaal al een hele tijd vloeiend. Toch is dat niet voldoende om die taal meteen ook vlot te kunnen lezen. Lezen is een visuele vaardigheid die systematisch samenhangt met spreekvaardigheid, omdat het bij beide uiteindelijk gaat om klanken die samen te taal vormen (Kohnstamm, 2002). Voordat een kind eraan toe is om zich alle vaardigheden eigen te maken die specifiek zijn voor het lezen, moet zijn algemene taalontwikkeling en algemene verstandelijke ontwikkeling een bepaald niveau hebben bereikt.

- In eerste plaats moet een kind over een zekere woordenschat beschikken. Het woord moet een voorstelling bij het kind kunnen oproepen.
- In de tweede plaats moet een kind een zekere concentratievermogen hebben bereikt. Lezen is typisch iets waar je je hoofd bij moet kunnen houden.
- Ten derde zou men kunnen zeggen dat het kind in staat moet zijn zich aan de strikte regels te houden. Bijvoorbeeld dat je van links naar rechts moet lezen of dat er een punt achter de zin staat.

(Kohnstamm, 2002)

Woordenschat is beschikken over dagelijkse woordkennis, maar ook over kennis van de wereld, bijvoorbeeld vakinhoudelijke kennis. Je hebt een goede woordenschat nodig om te begrijpen wat je hoort, te kunnen spreken, te begrijpen wat je leest en om te kunnen schrijven. Beschikken over een goede woordenschat is vooral van belang voor begrijpend lezen en het onderwijs in de kennisgebieden. Hoe groter zijn woordenschat, des te beter het kind meestal de tekst begrijpt. Tussen drie en zes jaar vindt een toenemende uitbreiding plaats van de woordenschat, het zinsbegrip en zinsproductie. De ontluikende geletterdheid (voorbereiding op lezen en schrijven) wordt bevorderd door rijmen, zingen, voorlezen en vertellen (Vernooy, 2011).

Zodra de eerste woordjes vorm krijgen, moet het kind worden gecorrigeerd door de ouders. Dat is natuurlijk lastiger in een taalarm gezin of in een gezin waar de ouders niet de gangbare taal spreken. Daar kan al een eerste achterstand ontstaan, waardoor een vierjarige kinderen direct met een achterstand op school beginnen (Hoe zit het met analfabetisme in Nederland, n.d.).

3.4. Kenmerken van het taalonderwijs van groep 3

Voor beiden groepen worden er aan de volgende activiteiten gewerkt om de taalvaardigheid te bevorderen:

Groep 3
• Aanvankelijk technisch lezen • Het vak Taal • Voor het vak Taal wordt er gebruik gemaakt van een methode bijvoorbeeld Veilig Leren Lezen of de Leessleutel • Voorlezen, leesvormen en andere activiteiten rond boeken in samenhang met woordenschatontwikkeling

(Ontwikkeling kind tussen 6 en 9 jaar, 2009-2015).

De overstap van groep 2 naar 3 is de grootste stap die een kind op de basisschool maakt. Het betekent meer cognitief leren, minder spelen. Groep 3 is voor de taalontwikkeling van kinderen een belangrijk jaar omdat ze een start maken met lezen en schrijven (Leerlijnen Taal, 2010). Een op de tien kinderen blijkt echter moeite te hebben met leren lezen en spellen. Deze kinderen hebben begeleiding nodig om succesvol te kunnen zijn op school. Meestal zijn het de leerkrachten die eerst signaleren of een kind moeite heeft bij de ontwikkeling van lezen en spellen. Vervolgens wordt het kind dan effectief begeleidt door de leerkracht. Vaak hebben leerkrachten daarbij de hulp van ouders ingeschakeld. Dat wil zeggen dat de ouders dan de taak krijgen om hun kind te begeleiden bij het bevorderen van hun taalontwikkeling (Leesproblemen voor groep 3, n.d.). Het kind start in groep 3 met het leren lezen. Het kind leert hierbij verschillende letters en de daarbij behorende klanken te benoemen. Met deze letters woorden er woorden gecombineerd. Kinderen leren hierdoor dat een letter verschillende klanken kan hebben. Vanaf de leeftijd 6 jaar leren de kinderen niet alleen veel nieuwe woorden, maar ook welke betekenis een woord heeft. Het is belangrijk dat de kinderen een 'diepe' woordkennis krijgen (Spraak en taalontwikkeling, n.d.).

Vanaf 6 jaar maken de kinderen steeds betere zinnen en leren de woorden goed te gebruiken. In groep 3 leert het kind dat een woord verschillende betekenissen kan hebben en dat er regels zijn waar de taal zich aan houdt. Hiermee wordt er bedoeld dat je bijvoorbeeld van links naar rechts leest. Tegelijkertijd vergroot het kind hiermee ook zijn woordenschat. Het kind leert in groep 3 na te denken over taal (Ontwikkeling kind tussen 6 en 9 jaar, 2009-2015).

In groep 3 is het vak lezen het belangrijkste, zodat kinderen in groep 4 zich kunnen gaan verdiepen in taal. In groep 3 ligt de focus op:

- Spellend lezen:
- Herkendend lezen
- Begrijpend lezen

(Kohnstamm, 2002)

3.5. Ouders betrekken bij het lezen

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) vormt een speerpunt van het Onderwijsachterstandenbeleid. Het is al compensatie bedoeld voor kinderen die thuis te weinig ontwikkelingsgerichte stimuleren ontvangen. Het doel is het voorkomen van een achterstand in het basisonderwijs (Driessen, Veen & van Daalen, 2015). Het is bestemd voor jonge kinderen die een grotere kans hebben om een onderwijsachterstand op te lopen. Deze kinderen krijgen via speciale programma's extra aandacht voor hun ontwikkeling, om zo een slechte start op de basisschool te voorkomen. Voorschoolse educatie begint op de peuterspeelzaal of de kinderopvang. Vroegschoolse educatie wordt uitgevoerd in groep 1 en 2 van de basisschool (NJI VVE, 2014).

In de praktijk bestaat de doelgroep voornamelijk uit allochtone en autochtone kinderen uit lagere sociaaleconomische milieus (Driessen, Veen, van Daalen, 2015).

Verscheidende VVE interventies zijn gericht op het bevorderen van een ondersteunend en stimulerend gezinsklimaat. Onderstaande programma's die in het kader van het VVE-beleid uitgevoerd kunnen worden zijn door onafhankelijke erkenningscommissies erkend (NJI Erkende Interventie VVE, n.d.).

Integrale programma's:

- Doe meer met Bas
- Kaleidoschoop
- Piramide
- Speelplezier
- Sporen
- Uk en Puk

Aanvullende programma's:

- Ben ik in Beeld
- Boekenpret
- Instapje
- Opstap
- Taallijn
- VoorleesExpress
- VVE Thuis

(NJI Erkende Interventie VVE, n.d.)

Er bestaan interventies die het bevorderen van de Nederlandse Taal bij ouders koppelen aan het bevorderen van ouderbetrokkenheid. 'Instapje, Opstapje, De VoorleesExpress en VVE Thuis' zijn gericht op ouders om de ontwikkeling van hun kind te stimuleren (NJI Erkende Interventie VVE, n.d.).

Vanuit de thuissituatie kan er een positief effect uitgaan op de ontwikkeling van het leren van jonge kinderen. Ouders kunnen een thuissfeer creëren die de ontwikkeling van hun kind stimuleert. Voor ouders is het belangrijk om te weten wat hun kind doet met een VVE-programma en hoe zij hun kind het beste kunnen ondersteunen. Daarnaast is het voor de leerkrachten ook relevant om te weten hoe het kind thuis functioneert en wat ouders met het kind ondernemen. Het belang van een VVE Programma Thuis is dat de school en ouders met elkaar afspraken maken over ene zo optimaal mogelijk samenwerking (NJI Stappenplan optimalisering ouderbetrokkenheid in de VVE, 2009).

Door VVE Thuis leren laagopgeleide ouders de ontwikkeling van hun kind te stimuleren. Dankzij het kindvolgsysteem kunnen ouders en leerkrachten de ontwikkeling van kinderen gericht stimuleren. Bij het verder ontwikkelen van een schoolloopbaan bij een kind zijn de ondersteuning en stimulering van ouders noodzakelijk (NJI Ouderbetrokkenheid VVE Thuis, 2015)

VVE Thuis

VVE Thuis is een gezinsgericht programma voor ouders met kinderen tussen de 3 en 6 jaar. De interventie bestaat uit themaboekjes met elk acht activiteiten om thuis met het kind te doen. Het doel hiervan is het vergroten van de onderwijskansen van het kind. Dit doel kan worden behaald door het bevorderen van de vaardigheden van de ouders. VVE Thuis is vooral bedoeld en ontwikkeld voor laagopgeleide ouders. Bij iedere thema wordt er een ouderbijeenkomst georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten krijgen ouders informatie mee over hoe zij met het thema thuis aan de slag kunnen (NJI VVE Thuis, 2014)

VVE Opstap

Opstap richt zich op 4 tot 6 jarige kinderen en hun laagopgeleide ouders. Door ouders twee jaar lang vijf keer per week activiteiten te laten uitvoeren met kinderen, wordt het doel de onderwijskansen van kinderen te vergroten behaald. Ouders krijgen eens per twee weken een instructie tijdens een huisbezoek en nemen deel aan groepsbijeenkomsten. Tijdens een huisbezoek of (groepsgewijze)kringbezoek draagt de contactmedewerkster de activiteiten aan de ouder over en geeft informatie over ontwikkeling en opvoeding van kinderen.

De contactmedewerkster besteedt, aan de hand van vuistregels voor de ouder-kind interactie, veel aandacht aan het opbouwen van de vaardigheden van de ouder om het kind te ondersteunen en stimuleren (NJI VVE Opstap, 2015).

VVE Instapje

Instapje is een gezinsgericht stimuleringsprogramma. Het doel hiervan is de onderwijskansen van kinderen van 1 tot 2 jaar te vergroten die in achterstandssituaties verkeren. Ouders krijgen gedurende 26 weken een wekelijks huisbezoek van een Instapje medewerker. Zij spreekt dezelfde taal als de ouders. Tijdens deze bezoeken leren ouders aan de hand van concrete activiteiten hoe ze de ontwikkeling van het kind kunnen stimuleren (NJI VVE Instapje, 2007).

VVE VoorleesExpress

De VoorleesExpress leest voor aan kinderen van 2 tot en met 8 jaar met een taalachterstand. De ouders worden gedurende 20 wekelijkse huisbezoeken gestimuleerd en begeleid om het voorlezen over te nemen. Het doel is om de lees- en taalontwikkeling van de kinderen te stimuleren (NJI VVE VoorleesExpress, 2012).

Dagelijks inloop van Margo

De onderzoeker is iedere donderdag aanwezig bij de inloop van Margo uit groep 3 van de Globetrotter. Margo heeft zelf ervaren hoe belangrijk de hulp van ouders kan zijn. Margo werkt met ouders vanuit activiteiten rondom: 'Hoe werkt school?' naar 'Wat kunnen ouders thuis doen?'. Margo stelt het leren lezen centraal in de inloop. De ouders van de kinderen in haar klas nodigt zij uit voor een kennismakingsgesprek. Tijdens het gesprek vraagt Margo nadrukkelijk om hun inzet en vraagt en uitlegt waarom (Pluijm, 2015). Margo stelt het leren lezen centraal in de inloop. Tijdens de inloop zijn alle ouders betrokken en actief, dit komt omdat zij samen het kind volgen (Pluijm, 2015). Het leren lezen van het kind, samen met de ouders staat bij Margo voorop. Margo geeft instructies aan kinderen en tips hoe ouders de juiste steun kunnen geven. Tijdens de inloop is het ook opgevallen dat ouders leren lezen. Dit is een mooie indirecte bijkomstigheid die niet voorop staat (Pluijm, 2015). De ervaring van Margo is dat ouders hun rol bij het leren lezen en onderwijs als waardevol ervaren.

3.6. Internationale aanpakken

VVE In andere Landen

Belgie

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) hecht veel belang aan een kwalitatief sterk aanbod voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 6 jaar. De nadruk van de voorschoolse kinderopvang ligt voornamelijk op de zorg. De vroegschoolse educatie in Vlaanderen is vergelijkbaar met Nederlandse kleuteronderwijs. Kleuterscholen in Vlaanderen zijn vrij om een methode of programma te kiezen waar er mee gewerkt wordt (VVE Platform, n.d.).

Frankrijk

Voorschool in Frankrijk is gericht op kinderen van 2 tot 6 jaar en is gratis. Alle kinderen maken gebruik van de voorschoolse voorzieningen. Het doel van de voorschool is het helpen ontwikkelen van het kind, zelfstandig te laten denken en te doen. Kinderen worden gestimuleerd te willen leren, de nadruk in Frankrijk ligt op de sterke kanten en de talenten van het kind (VVE Platform, n.d.).

Aanpakken op het gebied van Taal

Groot Brittannië

Alle drie- en vierjarigen in Engeland hebben recht op gratis voorschoolse educatie voor vijftien uur per week. Sure Start is een programma dat is opgestart als initiatief van de Britse overheid.

Het doel van het programma is om kinderen een goed mogelijke start in het leven te bieden, door het verbeteren van de kinderopvang, voorschoolse educatie en gezinsondersteuning. De nadruk ligt hierbij op de rol van de gemeenschap. Vanuit het Sure Start programma zijn er verschillende centra opgericht, waar gezinnen terecht kunnen voor verschillende diensten (VVE, Platform, n.d.).

Verenigde Staten

Meer dan 1 miljoen kinderen in de leeftijd van 3 en 4 jaar maken gebruik van Head Start. Het gaat hier om kinderen uit gezinnen met een lage sociaaleconomische status. De Head Start programma's zijn erop gericht de taalontwikkeling te stimuleren en de sociaal-emotionele ontwikkeling te bevorderen. Dit alles zorgt er voor dat kinderen op alle vlakken goed voorbereid naar school gaan. De ouders van deze kinderen kunnen ook gebruik maken van (bij)scholing, sollicitatietrainingen en ondersteuning bij het vinden van woonruimte. Het doel hiervan is het verbeteren van de thuis- en gezinssituatie van het kind (VVE Platform, n.d.).

Robert Slavin, een Amerikaanse onderzoeker, werd gevraagd om de resultaten van zijn onderzoek naar 'Wat Werkt in het Onderwijs' in de praktijk te brengen op een school in Baltimore. Van een programma voor deze ene school is het inmiddels uitgegroeid tot een compleet schoolverbeteringsprogramma waar vele duizenden scholen aan meedoen over de hele wereld en waarvan al 2 miljoen kinderen geprofiteerd hebben.

Slavin werkte samen met Karweit en Madden aan de publicatie van Effective Programs for Students at Risk. Zij werden gevraagd door het schoolbestuur van Baltimore om hen te helpen de achterstand van de 'low SES' leerlingen te verkleinen en ervoor te zorgen dat elke leerling succes zou kennen in het onderwijs. Later in het onderzoek is er ook extra aandacht voor het lezen (Succes for all, 2013).

Samenvatting

Thuisbetrokkenheid heeft de grootste invloed op leerprestaties en op motivatie en zelfwaardering. Betrokkenheid op school bleek over het algemeen geen aantoonbaar effect te hebben (Stichting Lezen, 2014). Ouders hebben het meeste baat bij concrete en praktische tips om hun kind thuis te ondersteunen. Deze vorm van 'betrokkenheid' vinden leerkrachten moeilijker te realiseren dan betrokkenheid op school (Bakker e.a., 2013). Het is nodig dat ouders informatie en uitleg geven die aansluit bij het ontwikkelingsniveau van het kind en dat zij structuur bieden (Mesman, 2010). Om een gezinsklimaat te optimaliseren is er veel meer nodig dan themabijeenkomsten en lesjes meegeven om thuis te doen. Veel laagopgeleide ouders zijn onvoldoende in staat om lesjes duidelijk en sensitief uit te voeren (Mesman, 2010). Het is nodig om vaardigheden van ouders in het ondersteunen en stimuleren van hun kind te bevorderen en daarbij uitgaan van wat ouders kunnen en aansluiten bij de sterkste taal van de ouders (Scheele, 2010). Scholen kunnen wel gebruik maken van VVE programma's die thuis uitvoerbaar zijn, zij kunnen wel werkjes meegeven of bijeenkomsten organiseren, maar allereerst horen zij de ouders vaardigheden aan te leren in het ondersteunen en stimuleren van het kind. Ouders bewust maken van hun rol en ook aangeven in hun rol te stappen als ouder. Uitleggen wat school doet om er voor te zorgen dat het kind vooruitgang boekt, maar wat kan de ouder thuis doen in samenwerking met de school. De inloopmomenten zijn erg belangrijk, daar kunnen leerkrachten verschillende activiteiten inzetten (die ook thuis uitvoerbaar zijn) en ouders bewust maken van hun rol en te versterken in taalondersteuning thuis.

4. Onderzoeksvraag en doelstelling

In dit hoofdstuk worden het onderzoeksdoel, de onderzoeksvraag en de bijbehorende deelvragen, beschreven.

4.1. Doel

Het doel is bijdragen tot passende ouder-kind activiteiten die de leerkracht kan uitvoeren in de groep 3 met ouders en kinderen. Deze activiteiten moeten aansluiten bij de taalontwikkeling van kinderen in die leeftijd en de rol die ouders kunnen spelen om hen thuis te ondersteunen. Daarnaast is het ook belangrijk om de juiste aansluiting te zoeken bij het onderwijsaanbod op school van deze groepen kinderen. Aan het eind van het onderzoek is bekend welke specifieke ouder-kind activiteiten de leerkracht in de klas kan inzetten om zodoende taalsimulering bij kinderen van groep 3, te ondersteunen met behulp van hun ouders.

4.2. Onderzoeksvraag

Welke ouder-kind activiteiten dragen bij tot taalstimulering thuis bij (laaggeletterde) ouders van groep 3?

4.3. Deelvragen

1. Hoe sluiten de ouder-kind activiteiten nu aan op de ontwikkeling van kinderen uit groep 3? En wat doen ouders nu om de taalontwikkeling van het kind uit groep 3 te bevorderen?
2. Wat zijn de kenmerken van het taalonderwijs aan kinderen uit groep 3 van de betreffende scholen (Oscar Romero, De Globetrotter en Bloemhof Putsebocht)?
3. Welke effectieve aanpakken zijn er bekend gericht op ondersteuning van kinderen en ouders in groep 3?
4. Hoe worden de ontwikkelde activiteiten beoordeeld?

5. Onderzoeksontwerp

De onderzoeksvraag bepaalt welke vorm het onderzoek heeft. De onderzoeksvorm is leidend voor de onderzoeksmethode. In dit hoofdstuk wordt beschreven welke onderzoeksvorm wordt gehanteerd en waarom.

5.1. Onderzoeksvorm

De hoofdvraag van het onderzoek -“Welke specifieke ouder-kind activiteiten in de klas kunnen leerkrachten inzetten om de taalstimulering door ouders van kinderen in groep 3 te ondersteunen?”- sluit aan bij de onderzoeksvormen: beschrijvend- en ontwerpgericht onderzoek (Van der Donk & Van Lanen, 2011). Het beschrijvend onderzoek richt zich op de ouder-kind activiteiten die al ontwikkeld zijn. Hierbij wordt er gekeken naar wat er al wordt gedaan. De onderzoeker brengt in kaart hoe de situatie nu is en gaat vervolgens verder met het ‘oplossen’ van de situatie. Bij het ontwerpgericht onderzoek gaat de onderzoeker aan de slag met de ouder-kind activiteiten. De onderzoeker houdt hierbij rekening met de kenmerken van de taalontwikkeling van kinderen uit groep 3, met de kenmerken van het taalonderwijs, wat er mist binnen de ouder-kind activiteiten en wat misschien aanvullend kan zijn voor de activiteiten. Daarnaast zorgt de onderzoeker er voor dat de ouder-kind activiteiten beter aansluiten op de ontwikkeling van kinderen uit groep 3. De onderzoeker ontwerpt dus ouder-kind activiteiten die aansluiten op de ontwikkeling en niveau van de kinderen van groep 3.

5.2. Databronnen en dataverzamelingstechnieken

Bij het doen van onderzoek gaat het er om dat de data vanuit verschillende invalshoeken wordt bekeken en wordt verzameld op een systematische wijze. Je gaat gericht waarnemen. Het gericht waarnemen is nodig om de data te kunnen analyseren en uiteindelijk de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. Hieronder staat beschreven wat de onderzoeker per deelvraag gaat verzamelen om antwoord te kunnen geven op de uiteindelijke hoofdvraag (Van Der Donk & Van Lanen, 2011).

- Deelvraag 1

Hoe sluiten de ouder-kind activiteiten nu aan op de ontwikkeling van kinderen uit groep 3? En wat doen ouders nu om de taalontwikkeling van het kind uit groep 3 thuis te bevorderen?

Databron: Leerkrachten Margo Durinck (De Globetrotter), Donny Waarts (Bloemhof Putsebocht) en Evita Verheul (Oscar Romero) en ouders van de groepen 3 van de scholen: De Globetrotter, Putsebocht en Oscar Romero. Van elke school worden er 6 ouders geïnterviewd door middel van de vragenlijst. Deze ouders zijn blindelings uitgekozen.

Datetechniek: Tijdens de inloopactiviteit wordt de leerkracht geobserveerd. De onderzoeker voert een participerende observatie uit en mevrouw van der Pluijm voert een niet-participerende observatie uit. De observatie is gestructureerd, door het gebruiken van een observatieschema (in bijlage 1 toegevoegd). Na verloop worden de waarnemingen besproken om zo een betrouwbare uitkomst te waarborgen. Door middel van de observaties wordt er doelgericht gekeken naar situaties in de beroepspraktijk, voor dit onderzoek dus in de klas. Bij het observeren wordt gekeken of de ouder-kind activiteiten nu wel aansluiten bij de ontwikkeling van groep 3. Via de observaties krijgt de onderzoeker inzicht in wat er daadwerkelijk gebeurt in de praktijk (Donk & Lanen, 2011).

Bevragen, door middel van een vragenlijst. Er worden in totaal 18 ouders benaderd op de drie scholen die meedoen aan dit onderzoek. Er worden zes ouders per klas benaderd via de leerkracht. De vragenlijst (in bijlage 2) voor de ouders is al opgesteld, de onderzoeker neemt deze af bij de 6 ouders per klas en vraagt daarbij door naar activiteiten die ouders thuis uitvoeren. Deze ouders worden blindelings uitgekozen met behulp van een computer en hebben verschillende culturele achtergronden; Marokkaans, Turks, Somalisch, Surinaams etc. Door de ouders blindelings te kiezen wordt de betrouwbaarheid hierdoor ook vergroot (Van Der Donk & Van Lanen, 2011).

De betrouwbaarheid wordt vergroot, omdat er geen sprake is van 'dezelfde' ouders die 'altijd' mee doen met een activiteit. Hierdoor worden ook andere ouders betrokken en zorgt dit er ook voor dat er geen 'algemene antwoord' vanuit de ouders komen.

- Deelvraag 2:

Wat zijn de kenmerken van het taalonderwijs aan kinderen uit groep 3 van de betreffende scholen (Oscar Romero, De Globetrotter en Bloemhof Putsebocht)?

Databron: Er wordt gevraagd naar het Taalbeleidsplan op de betreffende scholen.

Datatechniek: Bevragen door middel van schriftelijke vragen.

- Deelvraag 3:

Welke effectieve aanpakken zijn er bekend gericht op ondersteuning van kinderen en ouders in groep 3?

Databron: Literatuur en mediaproducten

Datatechniek: Boeken, onderzoeksverslagen, artikelen en documenten op het internet worden geraadpleegd waarin de bekende effectieve aanpakken gericht op ondersteuning van kinderen en ouders in groep 3 worden beschreven.

- Deelvraag 4:

Hoe worden de ontwikkelde activiteiten beoordeeld door ouders?

Databron: Leerkrachten Margo Durinck (De Globetrotter), Donny Waarts (Bloemhof Putsebocht) en Evita Verheul (Oscar Romero) en ouders van de groepen 3 van de scholen: De Globetrotter, Putsebocht en Oscar Romero. Wanneer de activiteit wordt uitgevoerd, worden er minimaal 2 ouders bevroegd.

Datatechniek: Observeren. Door middel van de observaties wordt er doelgericht gekeken naar situaties in de beroepspraktijk, voor dit onderzoek dus in de klas. Bij het observeren wordt gekeken of de ontwikkelde ouder-kind activiteiten positief of negatief beoordeeld worden door de ouders. Via de observaties krijgt de onderzoeker inzicht in wat er daadwerkelijk gebeurt in de praktijk (Van Der Donk & Van Lanen, 2011).

5.3. Verlopen van verzamelen van data

Het benaderen van (laaggeletterde) ouders was niet altijd even makkelijk. Tijdens het aanspreken van de (laaggeletterde) ouders, zag je de wantrouw en onzekerheid. De ouders maakte een afspraak, maar kwamen soms niet opdagen of hadden ieder keer een ander afspraak. Hierdoor liep de onderzoeker constant achter de ouder aan. In overleg met de leerkracht werd er soms gebeld naar de ouder om een afspraak te maken of om te vragen of de ouder tijd had. Daarnaast hadden sommige (laaggeletterde) ouders moeite met het begrijpen van de vragenlijst en hadden hiervoor een tolk nodig. Ook tijdens het één op één observeren was het voor deze (laaggeletterde) ouders spannend. Wanneer er gevraagd werd om mee te doen, waren zij eerst nieuwsgierig naar de reden er achter. Na een korte uitleg, stonden deze ouders er vaak open voor en hebben ieder keer mee gedaan. Toch was het ook voor de één op één observaties lastig om deze ouders te benaderen en om hier een afspraak mee te maken.

6. Resultaten deelvragen

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek beschreven. Onderstaande teksten, schema's en tabellen, geven kort en bondig antwoord op alle deelvragen.

6.1. Resultaten deelvraag 1

- **Deelvraag 1**

Hoe sluiten de ouder-kind activiteiten nu aan op de ontwikkeling van kinderen uit groep 3? En wat doen ouders nu om de taalontwikkeling van het kind uit groep 3 thuis te bevorderen?

Bij deelvraag 1 wordt er gekeken naar de ouder-kind activiteiten die nu worden uitgevoerd in de groepen 3 van de betreffende scholen: de Globetrotter, Oscar Romeroschool en OBS Bloemhof. Hiervoor zijn er observaties in de klas gedaan.

Belangrijkste opvallendheden van observaties ouder-kind activiteiten in groep 3 op de Oscar Romeroschool:

Op de Oscar Romeroschool zijn er 8 observaties uitgevoerd tijdens de inloopmomenten die de school op vrijdag organiseert. Hieronder volgt een beeld van de informatie die verzameld is tijdens deze momenten. Om informatie te verzamelen is er gebruik gemaakt van een observatieformulier. Bij iedere inloop is de observatieformulier ingevuld door de onderzoeker (zie bijlage 1 voor de uitwerking).

Belangrijkste opvallendheden interactie tussen leerkracht en kind:

- Evita heeft een goede band met de kinderen, bij binnenkomst geven zij elkaar een hand en groeten zij elkaar.
- Evita legt de kinderen per groepje altijd uit wat de bedoeling is.
- Evita brengt de kinderen een dag van te voren op de hoogte van wat er gaat gebeuren tijdens de speelochtend.

Belangrijkste opvallendheden interactie tussen leerkracht en ouder:

- Evita groet de ouders altijd bij binnenkomst.
- Evita betreft de ouders bij de inloopochtend en vraagt de ouders om te helpen en mee te doen.
- Tijdens het spelen, wanneer Evita ziet dat de ouders het niet begrijpen, loopt zij langs ieder groepje om een kort uitleg te geven en doet voor hoe het spel gespeeld moet worden. Hier wordt er geen nadruk gelegd op wat ouders kunnen vragen of antwoorden.
- Evita zorgt altijd voor een goede voorbereiding en dat ouders altijd plek hebben.
- Evita heeft soms tijdens de inloop ook gesprekken met de ouders over privézaken of over de voortgang van het kind.

Belangrijkste opvallendheden interactie tussen ouder en kind:

- De spelletjes die Evita tijdens de inloopochtend aan bod liet komen, waren spelletjes waarbij de interactie wel op gang kon komen. Helaas gebeurde dit soms niet en soms wel.
- Ouders spraken niet buiten de context. Ouders waren meer aan het praten over het spel en gefocust op het winnen van het spel.
- Als ouders niet wisten wat de bedoeling was, waren zij meer aan het kijken naar wat het kind deed. Sommige ouders gingen eerder weg.
- Wanneer je ouders de opdracht gaf om vragen te stellen en gebruik te maken van de vragen die er al waren, zag je dat ouders meer de voortouw namen in het spel. Voor sommige ouders was dit nog moeilijk en vonden zij het 'te veel' om ook nog eens vragen te stellen.

Resultaten ouder-kind activiteiten in groep 3 op de OBS Bloemhof:

Op de OBS Bloemhof zijn er 9 observaties uitgevoerd tijdens de inloophmomenten die de school op woensdag organiseert. Hieronder volgt een beeld van de informatie die verzameld is tijdens deze momenten. Om informatie te verzamelen is er gebruik gemaakt van een observatieformulier. Bij iedere inloop is de observatieformulier ingevuld door de onderzoeker (zie bijlage 1 voor de uitwerkingen).

Belangrijkste opvallendheden interactie tussen leerkracht en kind:

- Donny is een erg warm persoon, kinderen worden warm gegroet met een knuffel of een hand.
- Donny is altijd in gesprek met de kinderen.
- Donny heeft altijd een instructietafel waar zij aan zit met kinderen waarvan de ouders er niet zijn. Soms kiest zij per week een hele groep uit die bij haar mag aansluiten.
- Wanneer er spelletjes worden gespeeld die nieuw zijn voor de kinderen, legt Donny dit een dag van te voren uit.

Belangrijkste opvallendheden interactie tussen leerkracht en ouder:

- Donny is ook een warm persoon naar de ouders toe. Ouders die het moeilijk hebben of ouders die heel veel vragen hebben over hun kind, neemt Donny altijd apart. Hier maakt zij tijd voor.
- Donny nodigt de ouders niet persoonlijk uit om binnen te komen bij de inloophmomenten. Wanneer ouder ook op het punt staan om weg te gaan, vraagt Donny hen niet naar binnen.

Belangrijkste opvallendheden interactie tussen ouder en kind:

- Bij Donny waren er weinig ouders aanwezig, meestal maar twee of drie ouders.
- Ouders waren soms niet bekend met het spel, waardoor zij wegliepen en het kind lieten spelen.
- Wanneer ouders gesprekken hadden met hun kind, ging het met over het spel.
- Ouders waren meer gefocust op de prestatie van hun kind. Zij keken meer of hun kind het spelletje goed deed of niet.

Resultaten ouder-kind activiteiten in groep 3 op de Globetrotter:

Op de Globetrotter zijn er 10 observaties uitgevoerd tijdens de inloophmomenten die de school op donderdag organiseert. Hieronder volgt een beeld van de informatie die verzameld is tijdens deze momenten. Om informatie te verzamelen is er gebruik gemaakt van een observatieformulier. Bij iedere inloop is de observatieformulier ingevuld door de onderzoeker (zie bijlage 1 voor de uitwerkingen). Tijdens de inloophmomenten van Margo staat het lezen centraal. Kinderen lezen uit het boek Veilig en Vlot. Hieronder volgt er meer informatie over de inloophmomenten van Margo.

Belangrijkste opvallendheden interactie tussen leerkracht en kind:

Bij binnenkomst op de Globetrotter groet Margo de kinderen en vraagt hen om hun ouders binnen te roepen om mee te doen met het voorlezen. Wanneer de kinderen binnen komen, legt Margo uit wat voor boekje zij mogen pakken en vertelt aan hen dat ze mogen lezen. Sommige kinderen hebben ook andere dingen te vertellen aan Margo. Margo is voor de kinderen ook een warm persoon en luistert naar ieder verhaal.

Belangrijkste opvallendheden interactie tussen leerkracht en ouder:

Zoals hier boven beschreven is, nodigt Margo de ouder uit via het kind. Wanneer de ouders dan nog niet naar binnen komen staat Margo bij de deur om de ouders weer persoonlijk naar binnen te roepen. Ouders kunnen met vragen naar Margo toe komen en kunnen ook hun privé zaken bij haar kwijt.

Belangrijkste opvallendheden interactie tussen ouder en kind:

Bij de inloop van Margo, wordt er alleen maar gelezen. Tijdens het lezen, wordt er altijd door het kind gelezen en luisteren de ouders naar het verhaal van het kind. Ouders lezen zelf niet voor, maar zijn meer bezig met het corrigeren van hun kind. Dit gebeurt iedere inloopochtend. Ookal wordt er hetzelfde gedaan. Ouders blijven steeds komen en de ouders blijven ook steeds iedere keer weer bij het voorlezen.

Samenvattend conclusie van de observaties op de scholen

Wat opvallend was voor de onderzoeker, was dat alle drie de scholen allebei een eigen idee en inbreng hebben voor de inloopmomenten. Bij alle drie de scholen houden zij alle leerkrachten rekening met de ontwikkeling en niveau van het kind in groep 3. De leerkrachten weten wat voor activiteiten zij moeten aanbieden zodat de kinderen zonder moeite met hun ouders kunnen spelen. Dit heeft de onderzoeker kunnen zien, doordat er bij het aanbieden van de spelletjes bij Evita de leeftijd altijd op het speldoos stond. De spelletjes die bij Donny werden gespeeld, waren spelletjes die Donny zelf had ontwikkeld gebaseerd op de leerdoelen van groep 3. Als haar spelletjes niet werden gespeeld, werden de ontwikkelde spelletjes van de onderzoeker gespeeld. Ook de onderzoeker had rekening gehouden met de leerdoelen van groep 3. De volgende zaken zijn opgevallen:

Binnenkomst:

- In groep 3 bij Evita is het opgevallen dat Evita haar best doet om de ouders naar binnen te roepen en om de ouders mee te laten spelen met het kind. Sommige ouders weigerde, omdat zij een afspraak hadden en sommige ouders vonden het prima en liepen naar binnen.
- Donny was in de meeste gevallen te laat als de ouders en kinderen binnen kwamen. Als Donny een keer in de klas was, zat zij aan tafel te wachten op een groep kinderen zodat zij konden starten met het spel. Donny riep of nodigde de ouders niet uit om de inloopochtend bij te wonen.
- Margo liet de ouders via de kinderen naar binnen komen. Ieder keer als een kind zonder ouder naar binnen kwam, vroeg Margo aan het kind om zijn of haar ouder mee te nemen in de klas. Aan het begin van het schooljaar, heeft Margo al gesprekken met ouders gehad. Tijdens het gesprek heeft Margo nadrukkelijk gevraagd om inzet van ouders en heeft ook uitgelegd waarom dit belangrijk is.

Ouder-kind interactie:

- Daarnaast was het voor de onderzoeker opvallend dat er weinig interactie is tussen ouder en kind tijdens de ouder-kind activiteiten.
- Tijdens de activiteiten waren ouder en kind vooral bezig met het boeken van resultaat. Ouder en kind waren niet gefocust op het proces van het spelen.

Instructie:

- Bij de drie scholen was het opvallend om te zien dat er vooraf geen uitleg wordt gegeven aan kinderen en ouders over hoe zij het spel kunnen spelen. Hierdoor krijgt de ouder geen informatie over waarom het spel aansluit op de leerdoelen van groep 3. Ouders krijgen geen beeld bij wat de kinderen leren in groep 3 en weten niet hoe zij dit thuis kunnen stimuleren. Omdat er geen uitleg werd gegeven door Evita en Donny, wisten sommige ouders niet wat de bedoeling was van zo een spel.
- Evita zorgde er voor dat er in ieder groepje een leerkracht of een leerling van groep 8 aanwezig was. Zij konden het spel dan begeleiden. Ouders kregen dus geen gelegenheid om het spel zelf met hun kind te spelen en om hun kind te begeleiden tijdens het spelen. Hierdoor zaten de meeste ouders alleen te kijken en hielpen zij hun kind met het winnen van het spel.

- Donny zat bij iedere inloopochtend zelf aan een tafel waarbij zij een groepje ging begeleiden. De twee onderzoekers die op de woensdag aanwezig waren hielpen de ouders en kinderen overweg met het spelen van het spel. Het kwam vaak voor dat ouders naar je toe kwamen om te vragen hoe het spel gespeeld moest worden. Vaak konden de kinderen de activiteiten wel uitvoeren na het horen van de uitleg. Ouders moesten eerst zien hoe het spel gespeeld werd, voordat zij zelf met hun kind aan de slag gingen. Sommige spellen waren dus onbekend voor de ouders.
- Bij Margo zaten de ouders naast de kinderen om te horen hoe zij hun boekje lazen. De boeken die Margo heeft gebruikt, dragen wel degelijk bij tot taalstimulering thuis. Het was namelijk de bedoeling dat ouder en kind samen het boekje gingen lezen. In de boeken die Margo klaar legde, waren er alinea's gekleurd. De gekleurde alinea's horen de ouders voor te lezen. De alinea's die in het zwart waren gedrukt, moesten worden voorgelezen door de kinderen. Margo heeft dit weliswaar wel een keer benoemd, maar dit is nooit gehanteerd door de ouders. Margo modelleert zelf niet hoe het boekje door ouder en kind samen gelezen moet worden. Dat Margo het leren lezen centraal laat staan tijdens de inloop is belangrijk. Dit is tevens ook iets wat de kinderen in groep 3 doen. In groep 3 starten zij met het leren lezen. Dit is iets wat Margo aan ouders meegeeft, want dit is wat zij in groep 3 doen. Margo koppelt geen activiteit naast het voorlezen. Hierdoor is het voor ouders ook niet vanzelfsprekend wat zij met het lezen thuis kunnen doen. Wat kunnen de ouders naast het lezen doen, zodat de taalstimulering thuis wordt ondersteund? Dit is onbekend bij de ouders.

Resultaten antwoorden vragenlijst over activiteiten die ouders thuis uitvoeren om de taalontwikkeling van het kind te bevorderen

Naast het observeren van de ouder-kind activiteiten in de groepen 3 van de betreffende scholen, zijn er ook ouders geïnterviewd door middel van een vragenlijst. Bij deelvraag 1 wordt er tevens ook gekeken naar wat ouders nu doen om de taalontwikkeling van hun kind thuis te bevorderen. Hier is er een vragenlijst voor afgenomen waarbij ouders kunnen aangeven hoe vaak zij welke activiteiten uitvoeren. De vragenlijst voor de ouders is al opgesteld, de onderzoeker heeft per klas van de betreffende scholen, bij zes ouders de vragenlijsten afgenomen. In totaal zijn er 18 ouders geïnterviewd door middel van de vragenlijst.

De ouders zijn blindelings uitgekozen met behulp van een computer. Ouders zijn dus zonder voorwaarden uitgekozen. De ouders hebben verschillende culturele achtergronden, verschillende opleidingen gevolgd etc. Doordat de ouders blindelings zijn uitgekozen, is de betrouwbaarheid vergroot. Dit komt door dat er dan geen sprake is van 'dezelfde' ouders die altijd mee doen met een activiteit voor de school. Door het blindelings uitkiezen, zijn er ook andere ouders betrokken en zorgt dit er voor dat er geen 'algemene antwoord' van uit de ouders komen.

Op basis van opleidingsniveau is gekeken naar de mate van geletterdheid van de ouder, ofwel: is de ouder laaggeletterd of niet? Van de 18 ouders zijn er vijf ouders die niet verder zijn gekomen dan de basisschool en drie ouders die niet verder zijn gekomen dan het voortgezet onderwijs. Met deze ouders was het wat moeilijker om in gesprek te gaan, vanwege gebrek aan minder taalvaardigheden. Complexere vragen waren moeilijk voor hun om te antwoorden.

Hieronder zijn er schema's gemaakt die duidelijk maken wat ouders van groep 3 op de Oscar Romeroschool, De Globetrotter en de OBS Bloemhof nog meer doen om de taalontwikkeling van hun kind te bevorderen. Er zijn bij iedere school zes ouders per klas benaderd om de vragenlijsten af te nemen. Ouders hebben tijdens het afnemen van de vragenlijst aangegeven of zij deze activiteiten uitvoeren en hoe vaak zij deze activiteiten uitvoeren. Tevens is er na het afnemen van de vragenlijst, ook gevraagd naar overige activiteiten die ouders samen met hun kind spelen.

Oscar Romeroschool, groep 3 Evita Verheul:

Doet u wel eens aan taalspelletjes, zingen en rijmen? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	0	3	3

Kijkt u samen met uw kind televisie? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	0	0	6

Praten jullie over wat er op televisie is? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	0	2	4

Leest u voor voor uw kind? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	0	3	3

Leest u samen met uw kind? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0		2	4

Praten jullie over het boek wat jullie lezen? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	1	0	0	0	4	1

De Globetrotter, groep 3 Margo Durinck:

Doet u wel eens aan taalspelletjes, zingen en rijmen? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	0	2	4

Kijkt u samen met uw kind televisie? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	0	0	6

Praten jullie over wat er op televisie is? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	0	1	5

Leest u voor voor uw kind? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	1	2	3

Leest u samen met uw kind? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	1	2	3

Praten jullie over het boek wat jullie lezen? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	1	0	0	1	2	2

OBS Bloemhof, groep 3 Donny Waarts:

Doet u wel eens aan taalspelletjes, zingen en rijmen? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	1	2	0	3

Kijkt u samen met uw kind televisie? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	1	0	5

Praten jullie over wat er op televisie is? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	0	1	5

Leest u voor voor uw kind? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	1	1	4

Leest u samen met uw kind? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	1	1	4

Praten jullie over het boek wat jullie lezen? Zo ja, hoe vaak?						
Aantal	Nooit	1 of 2 keer per jaar	1 of 2 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag
Frequentie	0	0	0	1	1	4

Conclusies uit de schema's

De volgende zaken zijn opgevallen van de bovenstaande schema's:

Evita:

- De activiteiten die opgenoemd zijn, worden door de ouders meestal meerdere keren per week of elke dag gespeeld.
- Bij Evita is het opgevallen dat de ouders elke dag samen met hun kind televisie kijken. Maar ook praten over wat er op televisie gebeurt, gebeurt niet vaak.
- De meeste ouders lezen voor voor hun kind, of laten hun kind lezen en luisteren naar hen.
- Wanneer ouders het boek voorlezen, dan wordt er ook gesproken over het boek.

Margo:

- Bij Margo is het opgevallen dat de ouders elke dag samen met hun televisie kijken. De meeste ouders praten dan ook over wat er op televisie gebeurt.
- Al hoewel er elke week bij de inloopochtend wordt voorgelezen door de kinderen, lezen de meeste ouders bij Margo ook elke dag voor.
- Wanneer de ouders samen met het kind lezen, wordt er door de meeste ouders ook gesproken over het boek. Opvallend hieraan is, is dat één ouder nooit praat over het boek en er dus alleen voorgelezen wordt.

Donny:

- Bij Donny is het opvallend, dat de activiteiten die opgenoemd zijn, niet vaak worden gespeeld. Sommige ouders doen het één keer per week en sommige elke dag.
- Het voorlezen zijn de opties bij de ouders ook verdeeld. De meeste doen dit elke dag. Eén ouder doet dit meerdere keren per week. Dit geldt ook voor het samen lezen van een boek.
- Deze ouders laten meestal hun kind voorlezen en praten achteraf over het boek.

Resultaten overige activiteiten die ouders uitvoeren

Naast de activiteiten die boven staan beschreven doen ook alle achttien ouders, die antwoord hebben gegeven op de vragen, ook verschillende spelletjes zoals: puzzels, kwartet, memory, wie ben ik spelletje, lego spellen, blok spellen, tekenen en knutselen.

Dit zijn antwoorden die ouders mij hebben gegeven. In de klas ziet de onderzoeker andere beelden van ouder en kind die samen aan het spelen zijn. Het is vaak voorgekomen dat de leerkracht de activiteit niet uitlegt en het in de handen van de ouders laat. Leerkrachten willen namelijk dat de ouders de begeleiding overnemen en met hun kind de activiteit gaan uitvoeren. Vaak genoeg snappen deze ouders de bedoeling niet van het spelen van de activiteit. Tevens zijn ouders vaak gefocust op het winnen van het spel in plaats van op het proces van het spel. Ouders willen zo snel mogelijk de activiteit uitgevoerd te hebben. Interactie tussen ouder en kind komt weinig voor. De spelletjes die leerkrachten voorleggen zijn vaak spelletjes waarbij interactie wordt uitgelokt en waarbij ouders de taalstimulering van het kind kunnen ondersteunen en bevorderen. Echter is dit niet het geval tijdens de inloopochtenden. Ouders volgen het kind, spelen het spel en proberen hun kind te laten winnen.

Eén op één observaties

Voor het promotieonderzoek zijn eveneens ouder-kind observaties uitgevoerd. Tijdens deze observaties wordt aan ouder en kind gevraagd of zij twee spelactiviteiten willen uitvoeren. De eerste activiteit omvat het maken van een tekening van ouder en kind op een afgebeelde bank. De tweede activiteit is het maken van een verhaal door middel van plaatjes. Ouder en kind kregen negen dobbelstenen met op ieder kant een plaatje. Met deze plaatjes mochten zij een verhaal maken wat begint met "Er was eens...". Er worden vijf observatie filmpjes bekeken waarin vijf verschillende ouder-kind koppels in voorkomen

Ouders hebben tijdens het interviewen duidelijk gemaakt dat zij thuis, naast de activiteiten die de onderzoeker heeft benoemd, ook andere activiteiten uitvoeren. Tijdens de inloopochtenden zag de onderzoeker al een ander beeld. Het samen spelen, was meer een wedstrijd. Ouders waren zoals het eerder benoemd is, meer gefocust op het winnen van het spel dan op het proces.

Tijdens het observeren viel het de onderzoeker op dat er sprake is van weinig interactie tussen ouder en kind. Dit kan natuurlijk ook komen doordat de onderzoeker mee kijkt en de activiteiten aanbied en uitlegt.

Video omschrijvingen per school

OBS Bloemhof	Samenwerking tussen ouder en kind	Interactie tussen ouder en kind
Video 1 kind Y. en moeder.	- Wordt vooral Nederlands gesproken - Moeder en kind werken goed samen. Zij wisselen af van opdrachten. - Moeder is vooral gefocust op hoe haar kind de activiteit uitvoert en verbeterd haar daar in. - Moeder en kind delen hetzelfde fantasie tijdens het uitvoeren van de activiteit	- Moeder praat over wat zij, dus ze vertelt wat haar kind aan het doen is. - Moeder vraagt ook aan het kind wat zij gaan tekenen en overleggen hier over. - Moeder praat ook buiten de context, ze koppelt terug naar een thuissituatie. - Moeder praat over de talent van de zus.

Oscar Romeroschool	Samenwerking tussen ouder en kind	Interactie tussen ouder en kind
Video 2 kind H. en moeder	- Wordt vooral Nederlands gesproken - De onderzoeker kreeg de indruk dat het jongentje geen zin had om te doen wat moeder van hem vroeg. - Moeder is vooral bezig met het corrigeren en is prestatie gericht. Moeder wilde dus dat haar kind de activiteit vooral 'goed' ging uitvoeren. - Als het jongentje zijn fantasie gebruikte, was het voor moeder ook niet goed. Zij corrigeerde hem daar in. - Het jongentje moest tekenen wat moeder wilde dat hij ging	- Tijdens het uitvoeren van de activiteit, koppelde moeder al direct naar een thuissituatie. Moeder heeft dus buiten de context gesproken. - Moeder verantwoorde zich vooral naar de onderzoeker toe. Zij vertelde aan de onderzoeker wat zij thuis zoal allemaal doen thuis, hoe dat gaat met het samen maken van huiswerk etc.

	tekenen.	
Video 3 kind S. en moeder	- Tijdens de activiteit werd er vooral Nederlands gesproken - Het kind was erg enthousiast en moeder was wat meer aan de stille kant. - De samenwerking was erg goed tussen moeder en dochter. - Samen wisselde zij van taken af en vulde zij elkaar aan waar nodig.	- Moeder was in het begin wat meer aan de stille kant. - Later in het filmpje kwam ze door het Rory Story spel wat meer los. Toen begon zij verhalen over haar jeugd te vertellen. - Op het laatst was moeder weer aan de stille kant en was vooral het kind weer aan het woord met het vertellen van een verhaal.

De Globetrotter	Samenwerking tussen ouder en kind	Interactie tussen ouder en kind
Video 4 kind J. en moeder	- Tijdens de activiteit werd er zowel Marokkaans als Nederlands gesproken. - Moeder en dochter waren eerst erg stil. - Moeder en kind zijn wel samen de activiteit aan het uitvoeren, tussendoor vraagt moeder ieder ker wat. Dochter reageert uit verlegenheid soms niet.	- Moeder heeft in het begin het gesprek met haar dochter geopend. Moeder sprak vooral Marokkaans. - Moeder heeft ook tegen de onderzoeker gezegd: 'mijn dochter is verlegen'. - Moeder sprak wel tegen dochter, het kind sprak weinig.
Video 5 kind M. en moeder	- Tijdens de activiteit wordt er zowel Nederlands als Bulgaars en Turks gesproken. - Moeder vertelde het kind wat zij moest doen en wat zij ging doen, het kind volgde en deed wat er gevraagd werd.	- Moeder sprak tijdens het filmpje veel met haar kind. - Het kind reageerde p de moeder. - Op een gegeven moment was het kind meer aan het woord en wat moede meer aan het luisteren. - Als het kind iets niet snapte, legde moeder dit uit in haar eigen taal.

Conclusie video omschrijvingen

De volgende zaken zijn opgevallen tijdens het observeren van de één op één observaties:

- Het valt op dat de samenwerking bij iedere ouder verschilt. Soms zag je dat het kind de leiding nam en soms zag je dat de moeder de leiding nam.
- Sommige moeders waren stil en het kind was dan meer aan het woord.
- Er zijn ook video's geweest waar zowel moeder en het kind aan het praten waren. Zij hadden dan een gesprek met elkaar.
- Sommige kinderen waren juist stil en was het moeder meer aan het woord.

De video's observaties zijn een moment opname. Dit wil dus niet zeggen dat het altijd zo zal gaan thuis. Hier is de onderzoeker wel bewust van. Doordat er gefilmd wordt, kan dit voor sommige ouders moeilijk zijn. Het filmen van zo een moment opname, kan ook onzekerheid bij zowel de kinderen als de ouders oproepen.

Vergelijkingen en overeenkomsten tussen observaties en interviews.

Tijdens het afnemen van de vragenlijst bij de ouders, is het de onderzoeker opgevallen dat de ouders vertellen, dat zij de benoemde activiteiten wel allemaal doen. Alleen verschilt dit per ouder hoe vaak zij dit doen. Sommige doen een bepaalde activiteit één keer in de week of elke dag. Dit is iets wat ouders vertellen. Als onderzoeker is het moeilijk dit te controleren. De onderzoeker is bewust over het feit dat mensen sociaal wenselijke antwoorden kunnen geven. Het is opvallend dat ouders bij iedere vraag over een activiteit positief antwoord geven. De ouders doen een bepaalde activiteit of 'elke dag' of 'meerdere keren per week'. Dit is een positief antwoord. In de bovenstaande schema's is het ook opvallend dat er ieder keer steeds weer positieve antwoorden worden gegeven. De onderzoeker heeft tijdens de ouder-kind activiteiten en tijdens de spelobservaties echter een ander beeld gekregen van de ouders. Het is wel te zien dat ouders en kind goed samen kunnen werken. Plezier is meestal aanwezig, dat merk je aan de sfeer in de klas en de relatie tussen ouder en kind. Echter zijn ouders en kind meer gefocust op het winnen of op het maken van het resultaat dan op het proces. Sommige ouders komen bij de ouder-kind activiteit zitten en weten soms niet wat zij moeten doen. Wat vaak gebeurt, is dat het kind het spel dan zelf speelt en probeert de ouder te begeleiden. Vanwege gebrek aan taalvaardigheden of ervaringen met het spel, spelen ouders soms niet mee. Als zij niet meespelen, zijn ouders aan het meekijken.

6.2. Resultaten deelvraag 2

- Deelvraag 2:

Wat zijn de kenmerken van het taalonderwijs aan kinderen uit groep 3 van de betreffende scholen (Oscar Romero, De Globetrotter en Bloemhof Putsebocht)?

Een taalbeleid is een structurele en strategische poging van een schoolteam om de onderwijspraktijk aan de te passen aan de taalleerbehoeften van de leerlingen. Daarbij hebben zij oog voor het bevorderen van de algemene ontwikkeling en het verbeteren van hun onderwijsresultaten (Van den Branden, 2004).

Scholen zijn wettelijk verplicht in hun schoolplan vast te leggen wat hun beleid is ten aanzien van het Nederlands (Taaluniversum, n.d.). Scholen zijn echter vrij om zelf invulling aan het taalbeleid te geven (Tahysen, 2011). Het woordje beleid in taalbeleid gaat niet om individuele en/of toevallige activiteiten op school, maar gaat over een bewuste en structurele gerichtheid van het volledige schoolteam op de rol van taal binnen (en eventueel buiten) de school. De gerichtheid gaat verder dan de lessen taal op school. Het gaat om op een positieve manier de relatie tussen taal en leren te versterken, zowel in de taallessen als in andere lessen (Taaluniversum, n.d.).

Een taalbeleid draait om de vraag hoe een school bij het vormgeven van haar onderwijs met taal omgaat. In ene taalbeleidsplan staat dus beschreven hoe de school de komende jaren werkt met taal en het leesbeleid. Woordenschatbeleid is een deel van een taalbeleidsplan.

Het centrale 'doeleinde' waarover het in taalbeleid dus moet gaan, is de ontwikkeling van de leerlingen. Taal komt daarbij op verschillende manieren om de hoek kijken. Er spelen 3 aspecten een belangrijke rol:

- Taal als kenmerk van de leerlingen (en hun ouders).
- Taal als instructie en communicatiemiddel op school.
- Taal als hoofdvak.

(Branden, 2004).

Welke taalbeleidsplan hanteren de scholen en waar kun je dat aan zien? Hieronder wordt er antwoord gegeven op deelvraag 2. Er wordt gekeken naar wat de kenmerken zijn van het taalonderwijs aan kinderen uit groep 3 van de betreffende scholen.

Taalbeleidsplan op de Oscar Romeroschool:

Op de Oscar Romeroschool hebben zij een Woordenschatbeleid (Oscar Romeroschool, 2013-2014). Dit is dus al een onderdeel van een taalbeleidsplan. Per groep wordt er in dit plan aangegeven wat zij doen aan woordenschat en hoe dit vorm krijgt in de klas. De kopjes zijn verdeeld onder didactiek, randvoorwaarden, ouderbetrokkenheid en toetsing. In het woordenschatbeleid van de Oscar Romeroschool wordt er beschreven wat zij voor activiteiten doen met betrekking tot woordenschat. Zo kun je bijvoorbeeld zien dat er dagelijks uit het Veilig Leren Lezen boekje wordt gelezen. Tevens wordt er ook beschreven welke materialen er nodig zijn voor de woordenschat activiteiten. Daarnaast wordt er bij het stukje 'ouderbetrokkenheid' weergegeven wat ouders krijgen of kunnen doen om de woordenschat van het kind te vergroten. Onder het kopje 'ouderbetrokkenheid' staat dat ouders en kinderen verteltassen mogen meenemen naar huis, dat er gebruik wordt gemaakt van inloopochtenden en dat er geadviseerd wordt om dagelijks voor te lezen voor het kind. Als laatst wordt er weergegeven hoe vaak er een toets in een jaar voorkomt en welk materiaal daarbij hoort. De leerkracht op de Oscar Romeroschool moet worden gezien als een rijke leeromgeving. Leerkrachten spreken boven het niveau van het kind. Zij lokken kinderen uit om woorden actief te gebruiken. Tevens laten de leerkrachten het kind hardop denken met de woordleerstrategieën. Daarnaast letten de leerkrachten op hun eigen Nederlandse taal en letten op lidwoorden. Helpen het kind met het stellen van goede vragen en zorgen voor interactie tussen leerlingen en leerkracht.

Taalbeleidsplan op de Globetrotter:

In het woordenschatbeleid van de Globetrotter (De Globetrotter, 2014-2015) staat beschreven dat de Globetrotter onderwijs wil bieden van hoge meetbare kwaliteit. Het onderwijs van de Globetrotter bevordert de cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling van elk kind. In het taalonderwijs van de Globetrotter staat de ontwikkeling van het kind centraal. Volgens de Globetrotter is taal een instrument dat kinderen in bijna alle dagelijkse situatie nodig hebben: taal in de vorm van communicatie. Op de Globetrotter wordt er veel waarde gehecht aan de woordenschatontwikkeling binnen hun taalonderwijs. Zij vinden het namelijk belangrijk dat de leerlingen van de Globetrotter een goede basiswoordenschat hebben. Om deze reden hebben zij er voor gekozen om woordenschatactiviteiten, naast de methodes, te weer geven in hun woordenschatbeleid.

De leerkracht op de Globetrotter wordt als een rijke leeromgeving gezien. Leerkrachten spreken boven het niveau van het kind. Zij lokken kinderen uit om woorden actief te gebruiken. Tevens laten de leerkrachten het kind hardop denken met de woordleerstrategieën. Daarnaast letten de leerkrachten op hun eigen Nederlandse taal en letten op lidwoorden. Leerkrachten helpen het kind met het stellen van goede vragen en zorgen voor interactie tussen leerlingen en leerkrachten. Tevens doet de leerkracht aan modelleren zodat het kind de goede voorbeeld krijgt van de leerkracht en dit meeneemt in zijn/haar ontwikkeling. Onder het kopje 'ouderbetrokkenheid' staat dat ouders iedere dinsdag van de methode 'Op Stap' materiaal mee krijgen. Ouders worden daarnaast ook geadviseerd om dagelijkse voor te lezen. Voor ouders die de Nederlandse taal niet goed beheersen, is er een cursus: goed, beter, best. Deze ouders krijgen dan Nederlandse les.

Taalbeleidsplan op de OBS Bloemhof

OBS Bloemhof beschikt niet over een taalbeleidsplan of woordenschatbeleid. Volgens Donny Waarts (2015) wordt er pas sinds het begin van het schooljaar 2014-2015, binnen de school gewerkt aan een taalplan. Voor groep 3 wordt er een taalplan uitgewerkt, dit taalplan is een apart onderdeel. Het behoort niet tot het taalbeleidsplan van de hele school. In groep 3 werd er in het schooljaar 2014-2015 gewerkt met de methode Strategisch Lezen en Spellen. Strategisch Lezen en Spellen is een compacte en doelgerichte methode. Met deze methode wordt er gestructureerd naar een hoger niveau toegewerkt. De methode is flexibel en biedt veel ruimte voor differentiatie. Kinderen die zich sneller ontwikkelen, kunnen dan ook zelfstandig verder werken. Wat kenmerkend is aan de methode, is dat de methode is afgestemd op de nieuwe Cito toetsen voor lezen en spellen. Een sterke punt van Strategisch Lezen en Spellen is dat kinderen op elk moment binnen het leesonderwijs getoetst kunnen worden en zo door kunnen stromen naar een hoger niveau. De toetsing binnen het leesproces is dus gebaseerd op de leesontwikkeling van ieder individueel kind (Strategisch Lezen en Spellen, 2012).

Conclusie van de taalbeleidsplannen

De volgende zaken zijn opgevallen:

- De Globetrotter en de Oscar Romeroschool hebben allebei een woordenschatbeleid, die voor een grote deel met elkaar overeen komen.
- In deze woordenschatbeleid staat beschreven wat de school per klas en per jaar doet om de woordenschat van de kinderen te bevorderen. Tevens worden de rollen van de leerkrachten en ouders ook beschreven.
- Beide scholen hebben in het woordenschatbeleid ook aandacht voor de ouders.
- Op de Globetrotter hebben zij zelfs voor de ouders die de taal niet goed beheersen een cursus aangeboden die ouders kunnen volgen.
- Op beiden scholen worden de ouders geadviseerd om dagelijks voor te lezen.
- Op de OBS Bloemhof is er noch een taalbeleidsplan en noch een woordenschatbeleid. Hier wordt pas dit schooljaar 2014-2015 aan gewerkt.

6.3. Resultaten deelvraag 3

- Deelvraag 3:

Welke effectieve aanpakken zijn er bekend gericht op ondersteuning van kinderen en ouders in groep 3?

Om deze deelvraag te beantwoorden is er een literatuurstudie gedaan naar de huidige, effectieve aanpakken. De onderzoeker heeft gebruik gemaakt van verschillende databanken zoals: Google Scholar en Kennisnet. Daarnaast heeft de onderzoeker ook informatie gezocht op het Nederlandse Jeugd Instituut (NJI). De informatie is gevonden, wordt hieronder beschreven.

Steeds meer basisscholen geven ouders informatie over hoe zij hun eigen kind kunnen ondersteunen bij de schoolontwikkeling. Toch geeft meer dan de helft van de ouders aan dat de school meer zou kunnen doen om hen bij de school en het leren van hun kind te betrekken. Dit blijkt uit onderzoek onder ouders en leerkrachten in het primair onderwijs in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2010). Tevens komt er ook uit het onderzoek naar voren dat ouders betrokken willen worden en dat dit naar hun mening nog niet gebeurt. Daartegenover staat dat de scholen ouders wel willen betrekken, maar het nog lastig vinden om daar aanvulling aan te geven (Rijksoverheid, 2010).

Er zijn verschillende redenen om met ouderbetrokkenheid aan de slag te gaan en het te vergroten. Uit uiteenlopende onderzoeken blijkt dat ouderbetrokkenheid helpt bij bijvoorbeeld het verbeteren van leerprestaties, het gedrag en de werkhouding van kinderen, het voorkomen van schoolverzuim en uitval. Tevens zijn betrokken ouders ook van belang voor de vitaliteit van de schoolgemeenschap (Kennisnet, n.d.). Betrokkenheid van ouders bij school heeft een positief effect op de ontwikkeling van kinderen, daar zijn velen het over eens. Thuisbetrokkenheid van ouders heeft een grotere invloed dan ouderbetrokkenheid op school (Bakker, et. al, 2013).

In criteria van de Inspectie van het Onderwijs voor voor- en vroegschoolse educatie (vve) is opgenomen 'stimuleren om thuis vve-activiteiten te doen'. Dit wordt ook geschaard onder ouderbetrokkenheid thuis, of thuisbetrokkenheid (NJI Ouderbetrokkenheid thuis, 2013).

Uit literatuuronderzoek is gebleken dat er van uit de thuissituatie een positief effect kan uit gaan op de ontwikkeling van het leren van jonge kinderen. Ouders kunnen een thuissfeer creëren die de ontwikkeling van hun kind stimuleert. Voor ouders is het belangrijk om te weten wat hun kind op school leert en doet en hoe zij als ouder hun kind daar het beste in kunnen ondersteunen. Daarnaast is het voor de leerkracht ook relevant om te weten hoe het kind thuis functioneert, zodat zij ouders kunnen ondersteunen in het begeleiden en stimuleren van de ontwikkeling.

Wanneer het bij de VVE over de doorgaande lijn gaat, denkt men al snel aan de overgang van de voor- naar de vroegschoolse educatie. Het is duidelijk dat kinderen voordelen hebben bij een soepele overgang naar de basisschool. Maar wat gebeurt er als de kinderen in groep 1 en 2 VVE hebben doorlopen en doorstromen naar groep 3? Een aantal VVE-programma's heeft een speciale 'groep 3 uitbreiding' ontwikkeld. Het doel er van is de knip tussen groep 1 en 2 en groep 3 te overbruggen. Hierdoor wordt het voor scholen die met een VVE programma werken, gemakkelijker om de methodiek door te trekken. Er worden nu enkele voorbeelden gegeven over VVE programma's in groep 3 die het ondersteunen van ouders en kinderen gemakkelijker kunnen maken:

- Kaleidoscoop: hierbij blijft het accent in groep 3 liggen op interactief leren. De inhoud van het leerproces wordt gekoppeld aan vaste elementen van Kaleidoscoop.
- Ko heeft praatjes: Dit programma bouwt in groep 3 voort op de leerlijnen mondelinge communicatie en woordenschat van "Ik & Ko". De pop Ko gaat mee naar groep 3.

- Piramide: binnen projecten in groep 3 wordt aandacht besteed aan ontwikkelingsaspecten als taal, tekenen, beeldende vorming, muziek, sociale en persoonlijke ontwikkeling. (Geus, et. al, 2010)

Het doortrekken van een VVE programma naar groep 3 heeft een groot voordeel: het geeft leerlingen vertrouwen omdat al bekende principes en symbolen weer terugkomen.

Naast het doortrekken van het VVE programma naar groep 3, kunnen scholen ook methodieken van groep 3 en verder naar voren halen. Verschillende taal- en rekenmethodes hebben een voorbereidend programma ontwikkeld dat start in groep 1 en 2 (Geus et. al, 2010).

Effectieve aanpakken gericht op ondersteuning

Effectieve aanpak	Uitleg aanpak
Overstap:	Overstap een leesprogramma voor ouders van kinderen uit groep 3. Ouders krijgen ondersteuning aangeboden over hoe zij thuis met hun kinderen kunnen lezen. Overstap is er op gericht het leesniveau van 6-en 7jarigen te verhogen. In het bijzonder technisch lezen, het begrijpend lezen en de woordenschat. Kinderen oefenen met hun ouders de stof die op school geleerd is. De activiteiten die thuis worden uitgevoerd heten 'speel-leestijden'. Deze zijn opgebouwd volgens een vaste structuur: eerst een leesmoment en daarna een werkmoment. Scholen die deze aanpak hanteren organiseren ook ouderbijeenkomsten waarin ouders leren werken met Overstapmaterialen (Overstap, 2009). Onderzoek heeft aangetoond dat Overstap positieve effecten heeft op het aanvankelijk en begrijpend lezen en daarmee onderwijskansen daadwerkelijk verbetert (Kook, 1996).
VVE Thuis:	VVE Thuis is een gezinsgericht programma voor ouders met kinderen tussen de 3 en 6 jaar. De interventie bestaat uit themaboekjes met elk acht activiteiten om thuis met het kind te doen. Het doel hiervan is het vergroten van de onderwijskansen van het kind. Dit doel kan worden behaald door het bevorderen van de vaardigheden van de ouders. VVE Thuis is vooral bedoeld en ontwikkeld voor laagopgeleide ouders. Bij iedere thema wordt er een ouderbijeenkomst georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten krijgen ouders informatie mee over hoe zij met het thema thuis aan de slag kunnen (NJI VVE Thuis, 2014).
Ouderbetrokkenheid voor elkaar:	'Ouderbetrokkenheid voor elkaar' is een praktische handreiking die scholen in tien stappen leidt naar een goede samenwerking met ouders en indirect met leerlingen. Deze tien stappen zijn de tien criteria die stichting Leraar-Leerling-Ouders hanteert voor het keurmerk Ouderbetrokkenheid (NJI Ouderbetrokkenheid voor elkaar, 2012). Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat leerling er beter van worden als er geïnvesteerd wordt in ouderbetrokkenheid. De Stichting LLO heeft hierdoor tien criteria ontwikkelt om de samenwerking tussen school en ouders goed vorm te geven. Hiermee ondersteunen zij ouders en leerlingen in het bevorderen van de ontwikkeling (NJI Ouderbetrokkenheid voor elkaar, 2012). De tien criteria van de aanpak 'Ouderbetrokkenheid voor elkaar' is gebaseerd op het framework van de Amerikaanse Dr. Joyce Epstein en de zes vormen van betrokkenheid. Het Amerikaanse Parent Teacher Association (PTA) hanteert zes nationale standaarden die een praktische vertaling zijn van het framework van Epstein (Epstein et. al, 1997). Elk type van betrokkenheid omvat vele verschillende praktijken van partnerschap, het heeft bepaalde uitdagingen waaraan moeten worden voldaan om elk gezin te betrekken. Elk type vereist beginselen van betrokkenheid. Tot slot, elke type leidt tot verschillende resultaten voor

	leerlingen, ouders en leerkrachten. De Amerikaanse scholen kunnen het kader van de zes soorten betrokkenheid als gids gebruiken. Hiermee wordt er
--	---

Naast de effectieve aanpakken, heeft de onderzoeker de aanpakken beschreven die nu worden ingezet als methode om te kijken als deze effectief zijn en resultaat boeken:

- [Taal begint thuis](#): De eerste handreiking van Van der Pluijm, 'Taal begint thuis' is een boekje waarin staat welke achtergrondinformatie en ervaringen zijn opgedaan. Tevens beschrijft Van der Pluijm ook wat leerkrachten kunnen doen om de samenwerking met ouders op gang te laten komen. Via de stappenplan die Van der Pluijm heeft opgesteld, kunnen scholen een wederkerige relatie aan gaan met ouders, waar door zij indirect ook het kind ondersteunen.
- [De leerkracht aan zet](#): De tweede handreiking 'de leerkracht aan zet' van Van der Pluijm, betreft vooralsnog een conceptversie. In deze handreiking staat onder andere beschreven dat de samenwerking tussen de leerkracht en de laaggeletterde ouder niet altijd gemakkelijk is. Het hoofddoel van de handreiking is dan ook het bieden van passende ouder-kind activiteiten aan de leerkracht die zowel klassikaal als thuis kunnen worden uitgevoerd met als doel taalstimulering thuis en de samenwerking tussen ouders, het kind en de leerkracht te versterken (Van der Pluijm, 2014). Via deze handreiking wilt Van der Pluijm leerkrachten ondersteuning bieden om met laaggeletterde ouders in contact te komen. Met de strategieën, basisprincipes en tips die er in staan, kunnen leerkrachten ouders ondersteunen, waardoor zij ook indirect de kinderen ondersteunen.

6.4. Resultaten deelvraag 4

- Deelvraag 4:

Hoe worden de ontwikkelde activiteiten beoordeeld door ouders?

Voor dit onderzoek wordt er onderzocht welke ouder-kind activiteiten bijdragen tot taalstimulering thuis bij (laaggeletterde) ouders van groep 3. Hiervoor is er onderzocht welke ouder-kind activiteiten er nu worden aangeboden op de betreffende scholen. De onderzoeker heeft zelf activiteiten ontwikkeld en mocht deze uitvoeren op de OBS Bloemhof en de Oscar Romeroschool. Door de onderzoeker zijn er zes activiteiten ontwikkeld, deze activiteiten zijn één getest in de groepen 3 van de basisscholen OBS Bloemhof en Oscar Romeroschool.

Hieronder wordt per activiteit beschreven hoe deze kan bijdragen taalstimulering thuis:

Wat maakt het dat de activiteit bijdraagt tot taalstimulering thuis?	
Memory thema kunst	Memory vergroot de woordenschat van kinderen. Kinderen leren de verschillende begrippen te benoemen en te herkennen. Ouders kunnen over de verschillende woorden in gesprek gaan. Het spel nodigt ouders ook uit om buiten de context te praten.
Pictionary thema Piraat	Pictionary vergroot de woordenschat van kinderen. Het spel zorgt er voor dat kinderen leren vragen te formuleren. Ouders helpen en begeleiden hun kind bij het spel. Kinderen leren de verschillende begrippen te benoemen. Het spel nodigt de ouders ook uit om buiten de context te praten. Pictionary kan ook worden gespeeld in een ander thema. Ouders kunnen dit spelen met materiaal die zij thuis hebben.
Rara, wat ben ik? Thema Piraat	Kinderen leren door middel van dit spel om vragen te formuleren en om in hele zinnen te antwoorden op hun ouders. Tevens leren zij ook de begrippen te benoemen en te herkennen. Ouders kunnen in gesprek gaan over de verschillende woorden. Daarnaast kunnen zij hun kind begeleiden tijdens het formuleren van vragen en helpen bij het herkennen van de goede woord. Ouders kunnen thuis het spel spelen met echte foto's van familieleden.
Winkeltje spelen	Kinderen leren de verschillende producten te benoemen en te herkennen. Tevens oefenen de kinderen, door middel van dit spel, met het antwoorden met hele zinnen. Daarnaast lokt het spel de ouders en kinderen uit om in gesprek te gaan over het "winkelen". Ook kunnen ouders door middel van het gesprek buiten de context praten. Hiermee wordt er bedoeld dat zij de situatie kunnen koppelen aan een situatie thuis of aan een situatie waar ouder en kind ook samen bezig zijn.

Woordjes meppen thema Piraat	Kinderen leren door middel van het spel goede zinnen formuleren, de betekenis van de woorden, het begrip te herkennen en te benoemen. Tevens kunnen de ouders door middel van dit spel ook in gesprek gaan met de kinderen over de thema. Vooraf het spel kunnen ouder en kind in gesprek gaan over de woorden en zinnen. Woorden meppen kan ook met andere thema's gespeeld worden.
Kwartet spelen	Het kwartet spel is gekoppeld aan de leesdoelen van groep 3. Kinderen zijn onbewust bezig met het oefenen van deze leesdoelen. Door middel van dit spel wordt hun woordenschat vergroot en leren zij de verschillende woorden te herkennen en te benoemen. Tevens kunnen ouders door middel van dit spel, oefenen met het stellen van vragen en gesprek gaan over de verschillende plaatjes.

De activiteiten zijn één keer getest. Hieronder wordt er in een schema weergegeven hoe de interactie tussen ouder en kind was tijdens het uitvoeren van deze ouder-kind activiteiten. Tijdens de inloop heeft de onderzoeker de interactie bij 2 ouders en hun kinderen geobserveerd. Hierbij is er geteld hoeveel vragen ouders hebben gesteld.

Is het tijdens het spelen van de activiteiten sprake van interactie tussen ouder en kind?					
Activiteit	1	2	3	4	5
Memory				X	
Pictionary					X
Rara, wat ben ik?				X	
Winkeltje spelen			X		
Woordjes meppen				X	
Kwartet spelen				X	

Legenda

1= helemaal niet

2= ouder stelt 1 vraag

3= ouder stel 2 vragen

4= ouder stelt 3 vragen

5= er is sprake van interactie, doordat de gestelde vragen leiden tot een gesprek tussen ouder en kind van minimaal 1 minuut.

Hieronder wordt schematisch weergegeven wat de ouders van de ontwikkelde activiteiten vonden. Per activiteit zijn er elke keer twee ouders bevroegd. De vraag waar zij antwoord op hebben gegeven luidt als volgt: *Wat vindt u van de activiteit en waarom?*

Activiteit Memory			
Vraag: Wat vindt u van de activiteit? En waarom?	Ouder 1	Ouder 2	Bevindingen
	Ik vind de activiteit erg leuk. Kinderen doen van alles. Knippen, kleuren en plakken. Zij zijn bezig met <i>leren herkennen</i> van de plaatjes. Het is wel <i>teveel</i> om te knippen. De tijd was snel om.	De activiteit was leuk. Het was weer <i>iets anders</i> . Het was leuk dat de kinderen de plaatjes mochten natekenen. Inkleuren en knippen kost alleen <i>veel tijd, weinig tijd</i> gehad om te spelen.	Deze ouders waren tevreden over de activiteit memory spelen. Het was weer eens iets anders en kinderen leerde veel van het spel. Er waren wel verbeterpunten opgenoemd: - Het duurt te lang om te knippen en te kleuren.

Activiteit Pictionary			
Vraag: Wat vindt u van de activiteit? En waarom?	Ouder 1	Ouder 2	Bevindingen
	Ik <i>kende</i> het spel <i>niet</i> , maar het was net als het raden van raadseltjes. Het was wel een leuke spel, alleen <i>moeilijk</i> om te tekenen.	Het spel <i>kende</i> ik <i>niet</i> , mijn kind wel. Ik moest even hard nadenken wat de bedoeling was. Maar het was erg <i>grappig</i> , vooral door het tekenen. Mijn tekeningen waren niet mooi. Tekenende vond J. wel <i>moeilijk</i> .	Deze ouders waren tevreden over de activiteit Pictionary. Allebei de ouders kende het spel niet. Voor deze activiteit valt het op dat beide ouders het natekenen van de plaatjes moeilijk vinden voor de kinderen.

Activiteit Rara wat ben ik?			
Vraag: Wat vindt u van de activiteit? En waarom?	Ouder 1	Ouder 2	Bevindingen
	Dit was een <i>leuke</i> spel. Mijn kind heeft het spel 'wie ben ik' ook thuis. Die spelen wij altijd. Het was <i>grappig</i> om te spelen met Piraten.	Het spel was in een <i>ander</i> jasje gezet. Heel origineel. Het was leuk om met woorden van <i>Piraten</i> te spelen.	De ouders waren over het algemeen erg tevreden. Ze vonden het spel grappig en origineel.

Activiteit Winkeltje Spelen			
Vraag: Wat vindt u van de activiteit? En waarom?	Ouder 1	Ouder 2	Bevindingen
	Het is goed dat kinderen op deze manier leren tellen met geld. Nu zien zij hoe dat gaat in de winkels. Kinderen vonden het leuk om kassière te spelen. Het optellen en aftrekken ging goed met geld.	Het spel was leuk voor de kinderen. Door het spelen met geld kregen zij een beter beeld te zien over hoe het optellen en aftrekken gaat.	De ouders waren tevreden over het spel. Ze vonden het fijn om te zien dat de kinderen door middel van het geld beter konden optellen en aftrekken.

Activiteit Woorden meppen			
Vraag: Wat vindt u van de activiteit? En waarom?	Ouder 1	Ouder 2	Bevindingen
	Dit was een <i>leuke</i> spel. In het begin was het wel <i>moeilijk</i> voor D., omdat we eerst niet de woorden en zinnen hadden doorgenomen. Zij was dus nog <i>traag</i> met reageren. Na het doornemen van woorden en zinnen ging het <i>goed</i> .	Dit spel <i>zorgt</i> er voor dat de kinderen snel en goed moeten <i>lezen</i> . Mijn kind vond het <i>geweldig</i> om snel te lezen en om snel te reageren. Hij houdt wel van <i>uitdaging</i> .	De ouders waren in het algemeen tevreden over het spel. Allebei vonden zij het leuk. Ook vinden zij het allebei een uitdaging voor de kinderen. Kinderen leren de woorden en zinnen snel te herkennen.

Activiteit Kwartet spelen			
Vraag: Wat vindt u van de activiteit? En waarom?	Ouder 1	Ouder 2	Bevindingen
	Ik vond het <i>heel</i> leuk om te zien dat de leesdoelen van groep 3 in het spel voorkwamen. De uitleg van de leerkracht erbij was goed. Het spel vonden de kinderen leuk. Zij waren eigenlijk <i>onbewust</i> bezig met het <i>oefenen</i> van de verschillende klanken en begrippen.	Ik vond het een <i>leuke</i> spel. Kinderen zijn <i>onbewust</i> bezig met het oefenen van de <i>leesoefeningen</i> . Ik vond het prettig om met de vragen te werken, tijdens het spelen merk je als ouder niet dat je ook vragen moet stellen. Het spelen van een spel gaat <i>automatisch</i> .	De ouders vonden het een leuke spel. Ze vonden het mooi om te zien dat de kinderen onbewust bezig waren met de leerdoelen van groep 3. Daarnaast vond een moeder het fijn om ook vragen te hebben, zodat er aandacht werd besteed aan taal.

Conclusie van de ontwikkelde activiteiten:

De ouders die geïnterviewd zijn door de onderzoeker waren over het algemeen tevreden over de ontwikkelde activiteiten. Ouders stonden open voor hun mening en er werden soms zelfs verbeterpunten gegeven. Hier heeft de onderzoeker rekening mee gehouden en direct ook aangepast in de activiteiten. De ouders vonden de activiteiten anders dan normaal, maar wel erg leuk om uit te proberen. Ouders konden benoemen wat zij zagen bij kinderen en konden ook benoemen wat voor effect het had op hun kinderen. Woorden zoals: leuk en uitdagend zijn vaak gebruik. Ouders konden zien dat ieder spel leerzaam was. Ouders konden benoemen waar de kinderen mee aan het oefenen waren tijdens het spelen.

7. Conclusie en aanbevelingen

Het volgende stuk richt zich op de conclusies van het onderzoek. De onderzoeker heeft vanuit deze conclusies, aanbevelingen opgesteld. Het bijbehorende beroepsproduct werkt de aanbevelingen nauwkeurig uit zodat de scholen er in de praktijk direct gebruik van kunnen maken.

7.1. Conclusie

Na het beantwoorden van de deelvragen kan er een antwoord gegeven worden op de hoofdvraag. De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

“Welke ouder-kind activiteiten dragen bij tot taalstimulering thuis bij (laaggeletterde) ouders van groep 3?”

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat alle drie de scholen allemaal een eigen idee en inbreng hebben voor de inloophmomenten. Bij alle drie de scholen houden de leerkrachten rekening met de ontwikkeling en niveau van het kind in groep 3.

Aanpak leerkrachten

De aanpak van de leerkracht is uiteraard van belang. Zonder de juiste aansluiting van de leerkracht bij de ouders dragen de activiteiten niet bij de taalstimulering. Uit het onderzoek is gebleken dat de leerkrachten weten wat voor activiteiten zij moeten aanbieden, zodat de kinderen zonder moeite met hun ouders kunnen spelen. De opkomst van de ouders verschilde per school, namelijk doordat iedere leerkracht de ouders anders benaderde. Evita nodigde de ouders persoonlijk aan, zij sprak hen persoonlijk aan en zei om mee te doen. Ouders hadden soms andere afspraken, maar er zijn ook ouders die geweest die daardoor gewoon naar binnen kwamen. Bij Margo werden de ouders via de kinderen naar binnen geroepen. Als Margo dan zag dat de ouders niet binnen kwamen, nodigde de Margo de ouders ook persoonlijk uit. Zij sprak hen dan aan om mee te doen. Donny sprak de ouders niet persoonlijk aan over de inloophmomenten. Wanneer ouders weggingen, liet Donny dit ook gaan.

Beleid

De aanwezigheid van een taalbeleid levert een belangrijk beginpunt voor aansluiten. Daarnaast is er gekeken naar wat de kenmerken zijn van het taalonderwijs op de betreffende scholen. De onderzoeker heeft op de school nagevraagd of er taalbeleidsplannen zijn. Deze taalbeleidsplannen zijn namelijk de sleutel tot het succes van taal in de groepen. Op de Oscar Romeroschool en de Globetrotter hebben zij een woordenschatbeleid. Dit is een onderdeel van een taalbeleidsplan. Bij de Oscar Romeroschool en de Globetrotter zat er geen verschil in hun woordenschatbeleid. Allebei de scholen hebben in hun woordenschatbeleid staan wat er per groep gedaan wordt aan de woordenschat en hoe dit vorm krijgt in de verschillende klassen. Op beide scholen wordt er onder groep 3 beschreven wat zij voor activiteiten in een jaar doen met betrekking tot woordenschat. Opvallend was dat de school OBS Bloemhof geen woordenschatbeleid had of een taalbeleidsplan. Donny heeft duidelijk gemaakt dat de school dit schooljaar 2014-2015 er pas mee begonnen is. De school wilt voor groep 3 een eigen plan ontwikkelen, omdat daar het leren lezen start. De school werkt wel met leesmethodes.

Aansluiten bij ouders

Verder is er ook gekeken naar wat ouders nu doen om de taalontwikkeling te bevorderen. Hier is naar voren gekomen dat ouders vooral bezig zijn met activiteiten thuis. Er worden verschillende spelletjes gespeeld en sommige ouders krijgen materiaal mee naar huis. Per gezin verschilt het hoe vaak zij bepaalde activiteiten uitvoeren. Sommige activiteiten werden elke dag gedaan en sommige zelfs nooit. Wat de onderzoeker kan concluderen is dat ouders wel de moeite nemen en doen om leerzame spelletjes te spelen met het kind. Tijdens het afnemen van de vragenlijst is het de onderzoeker opgevallen dat de ouders sociaal wenselijke antwoorden geven. Hier uit kan de onderzoeker concluderen dat ouders weten dat het belangrijk is om leerzame spelletjes te doen, ieder ouder wilt namelijk dat hun kind het goed doet op school.

Effectief handelen

Naast de verschillende taalbeleidsplannen op de scholen, wordt er ook gekeken naar de verschillende effectieve aanpakken die er zijn om ouders en kinderen te ondersteunen, specifiek gericht op taal. Hiervoor is er een literatuurstudie gedaan. Uit literatuuronderzoek is gebleken dat ouderbetrokkenheid een positief effect heeft op de leerprestaties van kinderen. Het betrekken van ouders bij de schoolontwikkeling van het kind is dus belangrijk. Ook is gebleken dat veel leerkrachten het nog moeilijk vinden om ouders te betrekken en om aanvulling te geven aan de term: ouderbetrokkenheid. Om ouders en kinderen te ondersteunen zijn er verschillende aanpakken voor leerkrachten waar bij zij de ouders en kind (indirect) ondersteunen. Er zijn verschillende effectieve aanpakken gevonden waar inspiratie uit gehaald kan worden, zodat de leerkracht de ouder en kind optimaal kan ondersteunen bij taal. Belangrijk is dat ouders en leerkrachten samen werken om er voor te zorgen dat de ontwikkeling van het kind bevorderd worden. Leerkrachten zouden dus meer toenadering bij de ouders zoeken en het ondersteunen bij het uitvoeren van een activiteit. Uitleggen hoe je het speelt, voor doen hoe je het spel speelt maar ook uitleggen wat dit met de leesdoelen van groep 3 te maken heeft en nadruk leggen op het stellen van vragen, dus de taalstimulering.

Voorbeeldactiviteiten

Aansluitend bij de onderzoeksbevindingen heeft de onderzoeker zelf activiteiten ontwikkeld wat in de groepen 3 van de scholen OBS Bloemhof en Oscar Romeroschool zijn uitgevoerd. Deze activiteiten sluiten aan bij de thema's van groep 3 en aan de leesdoelen van groep 3. Na iedere activiteit heeft de onderzoeker de observatielijst ingevuld en aan ouders gevraagd hoe zij de activiteiten hebben ervaren. Gebleken is dat de activiteiten hebben geleid tot interactie tussen ouder en kind. De hoofdvraag is gespecificeerd op welke ouder-kind activiteiten aansluiten bij de taalstimulering thuis. Uit het onderzoek is gebleken dat er veel meer speelt. Voor taalstimulering is de interactie tussen leerkracht en ouder, ouder en kind en leerkracht en kind zeer belangrijk. Dit is de sleutel wat kan leiden naar een goede ouder-kind activiteit. Wanneer er geen interactie is tussen ouder en kind tijdens een activiteit, zal de activiteit ook weinig resultaat boeken. Tevens is het belangrijk dat er tijdens het spelen de taal onbewust wordt bevorderd, vandaar dat de interactie cruciaal is. Het is gebleken dat als leerkrachten de activiteiten gaan modelleren met het kind, de uitleg van het spel bij de ouders beter naar binnen komt. Ouders letten meer op wat de leerkrachten doen, zodat zij dit thuis kunnen voortzetten. Daarnaast is het voor ouders zeer belangrijk om te weten wat hun kind in groep 3 leert. Door de leesdoelen van groep 3 aan te reiken aan ouders en vervolgens een activiteit bedenkt waarbij deze leesdoelen naar voren komen, kunnen ouders thuis ook zelf aan de slag met het kind. Zo worden ouders bewust over de koppeling van school naar thuis.

7.2. Aanbevelingen

Naar aanleiding van de conclusie kan er worden vastgesteld dat er verschillende aandachtspunten zijn voor het uitvoeren van een effectieve ouder-kind activiteit waarbij de taalstimulering thuis bevorderd wordt.

Aanbeveling 1

Allereerst is het belangrijk om ouders te betrekken bij de inloopochtenden. Een actieve houding is dan ook een pre. Er wordt aangeraden om ouders bewust te maken over de leesdoelen in groep 3. Waar zijn de kinderen mee bezig? Wat kunnen de kinderen verwachten? De leesdoelen van groep 3 kunnen altijd bekend worden gemaakt tijdens de inloopochtenden.

Aanbeveling 2

Vervolgens is het dan ook aan te raden om een activiteit te ontwikkelen, waarbij deze doelen naar voren komen. Hier kunnen ouder en kind samen oefenen en krijgt de ouder ook een beeld van de doelen en hoe zij dit thuis kunnen stimuleren.

Aanbeveling 3

Tevens is het ook aan te raden om als leerkracht de activiteit meer te gaan modelleren met een kind. Hier kun je als leerkracht laten zien hoe ouders in gesprek kunnen gaan met hun kind en vervolgens het spel kunnen spelen. Als ouders zien hoe de leerkracht met het kind in gesprek gaat en de activiteit uitvoert, kunnen ouders vanzelf opmerken dat het stellen van vragen en het hebben van een gesprek met het kind een positieve werking heeft voor de taalstimulering. Dit kunnen de ouders vervolgens zelf opbouwen.

Aanbeveling 5

Het maken van een taalbeleidsplan is niet alleen wettelijk, maar ook handig voor de ouders. De scholen zouden ouderbetrokkenheid meer koppelen aan het taalonderwijs van het kind. In het beleid benadrukken dat spelenderwijs kinderen ook veel van taal leren. Dat het 'schooltje spelen' geen zin heeft en ook geen effect heeft op de taalstimulering van het kind.

8. Kritische reflectie

Het laatste hoofdstuk van het onderzoeksverslag werpt een kritische blik op het onderzoek. Hierin wordt er gekeken naar de validiteit, de betrouwbaarheid, de bruikbaarheid en de triangulatie.

8.1. Validiteit

De interne validiteit is tijdens de uitvoering van het onderzoek gewaarborgd door de interviews en observaties die afgenomen zijn. Dit was afgesproken met de opdrachtgever en stond ook gepland in het plan van aanpak. Tevens zijn de observaties en interviews teruggekoppeld naar de opdrachtgever. Er is gekozen om zes ouders per klas/school te interviewen. Deze afspraak is in overleg met de opdrachtgever gemaakt. De onderzoeker is bij de doelgroep gebleven en heeft hieruit ook betrouwbare resultaten kunnen verwerken. De validiteit is hier gewaarborgd, doordat er antwoorden zijn verwerkt van een breed publiek.

8.2. Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid betekend dat het onderzoek dezelfde resultaten zal opleveren als het wordt herhaald of als het door iemand anders uitgevoerd zou worden. Gedurende het onderzoek moet er voor gezorgd worden dat er zo mij mogelijk sprake is van toeval (Donk & Lanen, 2014). Tijdens het onderzoek doen is er nauwkeurig opgelet op hoe er onderzocht is. Om antwoord te krijgen op de vragenlijsten zijn er achttien ouders benaderd. De onderzoekers die betrokken waren, hebben op dezelfde manier de vragenlijst gehanteerd bij de scholen en ook op dezelfde manier de vragen gesteld. Per school zijn er zes ouders blindelings uitgekozen om de vragenlijsten te beantwoorden. Wekelijks was er een bijeenkomst met de opdrachtgever en de andere onderzoekers om de bevindingen te bespreken. Dit om na te gaan of het onderzoek nog steeds de richting aannam van de probleemstelling.

8.3. Bruikbaarheid

De onderzoeker was zich er van bewust welke afspraken er waren gemaakt met de andere onderzoekers en de opdrachtgever omtrent de validiteit en betrouwbaarheid. De onderzoeker heeft de planning gevolgd en wekelijks haar taken uitgevoerd. Deze heeft zij ook besproken met de opdrachtgever. Storingen of miscommunicatie is altijd besproken om de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek te bewaken. Er is regelmatig contact geweest met de leerkrachten van de betreffende scholen en opdrachtgever. Feedback en tips zijn in de vordering van het onderzoek meegenomen en opnieuw nagekeken ter goedkeuring.

Uit dit onderzoek zijn er conclusies naar voren gekomen welke bruikbaar zijn voor de scholen in Rotterdam. Uit het onderzoek is namelijk gebleken dat er verschillende aandachtspunten zijn waar een leerkracht zich aan moet houden om een ouder-kind activiteit te laten bijdragen aan taalstimulering thuis.

8.4. Triangulatie

Middels triangulatie kan er een rijker beeld van de beroepspraktijk verworven worden (Donk & Lanen, 2014). De triangulatie binnen het onderzoek zag er als volgt uit:

- Er is gebruik gemaakt van data uit diverse bronnen/meerdere perspectieven; er is zowel gevraagd naar het perspectief van ouders als naar het perspectief van de leerkrachten. Verder is er data verzameld uit diverse literatuurbronnen.
- Data is op verschillende manieren verzameld; er is binnen het onderzoek literatuurstudie gedaan. Daarnaast is de onderzoeker in gesprek gegaan met de ouders en leerkrachten om antwoord te krijgen op verschillende deelvragen. Tevens heeft de onderzoeker ook activiteiten ontwikkeld die bijdragen tot taalstimulering thuis. Dit is echter een voorbeeld wat scholen kunnen gebruiken.

- Data is verzameld door verschillende personen: iedere onderzoeker heeft een bijdrage gehad aan het verzamelen van alle data. Zo hebben de onderzoekers ook ouders geïnterviewd van de betreffende scholen van dit onderzoek. Hier heeft de onderzoeker informatie kunnen uit halen.

9. Literatuurlijst

Bakel, van H., Groot, de R., & Ploeg, van der J. (2012). *Van klein naar groot: de ontwikkeling van het jonge kind*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Bakker, J., E. Denessen, M. Denissen en H. Oolbekkink-Marchand. (2013). *Leraren en ouderbetrokkenheid. Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen*. Nijmegen: Radboud Universiteit, Behavioural Science Institute/Radboud Docenten Academie.

Berg, I. van den, Christiaanse, H., Dankers, L. & Groot-Ketelaars, E. (2013). *Succes! Met ouders: Werken met ouderrouines in onderwijs en opvang. Een inspiratieboek voor het werken met ouderrouines*. Barcelona: Uitgeverij Eduforce

Bordewijk, Dries, Harkink & Visser (2007). *Ouderbetrokkenheid thuis: sleutel voor schoolsucces. Over het invloed van ouders op schoolsucces van hun kind en de rol van (voor)schoolse voorzieningen*.

Velp: Spectrum. Gedownload op 12 december 2014, van

file:///E:/Thuis%20in%20taal/Literatuur/Spectrum_Ouderparticipatie_en_ouderbetrokkenheid_thuis1.pdf

Bourdieu, P. & Passeron, J. C. (1977). *Reproduction in Education, Society and Culture*. London: Sage.

CINOP (2011). *Opbrengsten in beeld*. Geraadpleegd op 20 januari 2015, van

http://www.cinop.nl/stream.aspx?file=downloads/publicaties/A00657_Opbrengsten%20in%20beeld.pdf&id=2870

Cooter, K., (2006). *When mama can't read: counteracting intergenerational illiteracy. The reading teacher*, (59 (7), 698-702

De Globetrotter (2014-2015). *Woordenschatbeleid*. Rotterdam.

Dom, L. (2004). Ouders en scholen: partnerschap of (ongelijke) strijd? De relatie tussen ouders en leerkrachten in het onderwijs. Leuven: KU Leuven, pp. 1-22.

Dom, L. (2006). *Ouders en Scholen*. Gent: Academia Press.

Dijk, J. van, (2000). *Weten, willen en kunnen. Hoe je Marokkaanse ouders en hun jonge kinderen kunt bereiken*. Rotterdam: Uitgave van Stichting De Meeuw.

Driessen, G., Veen, A. & Dalen, van M. (2015). *VVE-doelgroepkinderen in de voorschoolse fase*.

Geraadpleegd op 12 maart 2015, van

<http://www.kohnstamminstituut.uva.nl/rapporten/pdf/ki15-1.pdf>

Elchardus, M. (2007). *Sociologie: een inleiding*. Benelux : Pearson Education.

EMI Op Zuid. (2014). *Children's Zone*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van

<http://www.emiopzuid.nl/info-664/children-s-zone>

EMI Op Zuid. (2014). *Hogeschool Rotterdam*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van

<http://www.emiopzuid.nl/info-701/hogeschool-rotterdam>

- EMI Op Zuid. (2014). *Medewerkers*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van <http://www.emiopzuid.nl/info-688/medewerkers>
- EMI Op Zuid. (2014). *Missie en Visie*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van <http://www.emiopzuid.nl/info-690/missie-visie>
- EMI Op Zuid. (2014). *Ouderbetrokkenheid*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van <http://www.emiopzuid.nl/info-670/ouderbetrokkenheid>
- Epstein, J., Coates, L., Salinas, K.C., Sanders, M.G. & Simon, B.S. (1997). *School, Family and Community Partnerships: Your Handbook for Action*. Geraadpleegd op 4 juni 2015, van <http://www.csos.jhu.edu/p2000/sixtypes.htm>
- Geus, W., Davids, R. & Klopogge, J. (2010). *Doorgaande lijn van VVE naar groep 3 en verder*. Utrecht: Oberon.
- Hogeschool Rotterdam Talentontwikkeling (2014). *Kernvraag en missie*. Verkregen op 15 september, 2014 van <http://talentontwikkeling.hr.nl/nl/Kenniscentrum/Kernvraag-en-missie/>
- Hoppesteijn, M. (2012). *Bevolkingsprognose Rotterdam 2013-2030*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van <http://www.rotterdam.nl/COS/publicaties/Vanaf%202005/123583.Bevolkingsprognose%20Rotterdam%202013-2030.pdf>
- Houtkoop, W., Allen, J., Buisman, M., Fouarge, D. & Velden, R. van der (2011). *Basisvaardigheden in Nederland: Resultaten van de Adult Literacy and Life Skills Survey*. 's-Hertogenbosch/Utrecht: Expertisecentrum Beroepsonderwijs.
- Kalthoff, H. (2011). *Ouderbetrokkenheid bij voor- en vroegschoolse educatie, peuterspeelzaal en onderwijs*. Geraadpleegd op 30 november 2014, van http://www.sardes.nl/uploads/Sardes/publicaties_bestanden/Factsheetouderbetrokkenheid ECO3.pdf
- Kennisnet. (n.d.). *Ouderbetrokkenheid*. Geraadpleegd op 3 juni 2015, van <http://www.kennisnet.nl/themas/ouderbetrokkenheid/visie-en-aanpak/waarom-moet-ik-iets-aan-ouderbetrokkenheid-doen/>
- Kogut, B. (2004). *Why Adult Literacy matters*. Phi Kappa Phi Forum. 84(2), 26-28.
- Kriens, J. (2011). *Gezonde Stad Kadernota Gezondheidsbeleid Rotterdam*. Geraadpleegd op 18 februari 2015, van <http://www.rotterdam.nl/GGD/Document/Over%20GGD/OGZ-nota.pdf>
- Krimpen, van M., Kroos, A. & Smits, E. (2015). *Nationaal Programma Rotterdam Zuid Uitvoeringsplan 2015-2018*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van <http://www.rotterdam.nl/Clusters/Stadsontwikkeling/Document%202015/NPRZ/NPRZ-uitvoeringsprogramma%202015-2018.pdf>
- Leerlijnen Taal. (2010). *Leerlijn lezen groep 1-3*. Geraadpleegd op 16 februari 2015, van <http://www.leerlijnentaal.nl/page/130/technisch-lezen-en-schrijven.html>

Leesproblemen voor groep 3. (n.d.). Geraadpleegd op 11 januari 2015, van <https://webwinkel.expertisecentrumnederlands.nl/webwinkel/protocol-leesproblemen-en-dyslexie-voor-groep-3/39931&page=>

Luijk, van S. (2007). *Rotterdam leest! Rotterdam schrijft! Actieplan laaggeletterdheid 2007-2010*. Gemeente Rotterdam.

Lusse, M. (2012). *Literatuurverkenning Children's zone; thema ouderbetrokkenheid*. Geraadpleegd op 27 november 2014, van <http://www.lob4mbo.nl/files/Ouderbetrokkenheid-def.pdf>

Lusse, M. (2011). *Literatuurverkenning thema ouderbetrokkenheid*. Geraadpleegd op 19 december 2014, van <http://www.lob4mbo.nl/files/Ouderbetrokkenheid-def.pdf>. Verwijzing naar:

- Veen, A. & Erp, M. van (1995). *Stappen op weg naar onderwijsondersteuning; Basisscholen in Rotterdam over de relatie met ouders*. Amsterdam: SCO; Kohnstamm instituut.
- Hill, N. E. & Tyson, D.F. (2009). *Parental involvement in middle school: A meta-analytic assessment of the strategies that promote achievement*. *Developmental Psychology*, Vol 45(3), May 2009, 740-763.
- Epstein, J. & Associates (2009). *School, Family, and Community Partnerships. Your Handbook for Action (3rd Ed.)*. US, California: Corwin Press.
- Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R. & Brus, M. (2007). *Ouders, scholen en diversiteit. Ouderbetrokkenheid en participatie op scholen met veel en weinig achterstandsleerlingen*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.

Mesman, J. (2010). *Oud geleerd, jong gedaan. Investeren in ouders bevordert onderwijskansen van kinderen*. Utrecht: Sardes.

Menheere, A., & Hooge, E. (2010). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs*. Amsterdam: Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding.

Nationaal Kompas Volksgezondheid. (2014). *Sociaal economische gezondheidsverschillen*. Geraadpleegd op 18 februari 2015, van <http://www.nationaalkompas.nl/thema-s/gezondheidsachterstanden/sociaaleconomische-status/>

Nationaal Programma Zuid. (2012). *Uitvoeringsplan 2012-2014*. Geraadpleegd op 6 maart 2015, van <http://www.rotterdam.nl/BSD/Document/Perskamer/RapportNPRZ%20dd%204%20juli%20012.pdf>

Nederlands Jeugd Instituut. (n.d.). *Erkende Interventies VVE*. Geraadpleegd op 12 maart 2015, van [http://nji.nl/Voor--en-vroegschoolse-educatie-\(vve\)-Praktijk-Erkende-interventies](http://nji.nl/Voor--en-vroegschoolse-educatie-(vve)-Praktijk-Erkende-interventies)

Nederlands Jeugd Instituut. (2015). *Ouderbetrokkenheid en ontwikkeling kind versterkt door VVE Thuis en Bereslim*. Geraadpleegd op 12 maart 2015, van <http://nji.nl/nl/Nieuws-van-het-NJi-Ouderbetrokkenheid-en-ontwikkeling-kind-versterkt-door-VVE-Thuis-en-Bereslim>

Nederlands Jeugd Instituut. (2013). *Ouderbetrokkenheid thuis*. Geraadpleegd op 3 juni 2015, van <http://nji.nl/nl/Ouderbetrokkenheid/Ouderbetrokkenheid-thuis>

Nederlands Jeugd Instituut. (2012). *Ouderbetrokkenheid voor elkaar*. Geraadpleegd op 4 juni 2015, van

<http://nji.nl/nl/Databanken/Databank-Methodieken-Pedagogische-Kwaliteit/Ouderbetrokkenheid-voor-elkaar>

Nederlands Jeugd Insituut. (2009). *Stappenplan optimalisering ouderbetrokkenheid in de Voor- en Vroegschoolse Eduactie*. Geraadpleegd op 12 maart 2015, van

<http://nji.nl/nl/Databanken/Stappenplan-optimalisering-ouderbetrokkenheid-in-de-Voor--en-Vroegschoolse-Educatie>

Nederlands Jeugd Instituut. (2014). *Voor-en Vroegschoolse Educatie*. Geraadpleegd op 12 maart 2015, van

[http://nji.nl/Voor--en-vroegschoolse-educatie-\(vve\)](http://nji.nl/Voor--en-vroegschoolse-educatie-(vve))

Nederlands Jeugd Instituut. (2007). *VVE Instapje*. Geraadpleegd op 12 maart 2015, van

<http://nji.nl/nl/Databanken/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende/interventies/Instapje>

Nederlands Jeugd Instituut. (2015). *VVE Opstapje*. Geraadpleegd op 12 maart 2015, van

<http://nji.nl/nl/Databanken/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Opstap>

Nederlands Jeugd Instituut. (2014). *VVE Thuis*. Geraadpleegd op 12 maart 2015, van

<http://nji.nl/nl/Databanken/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/VVE-Thuis>

Nederlands Jeugd Instituut. (2012). *VVE VoorleesExpress*. Geraadpleegd op 12 maart 2015, van

<http://www.nji.nl/nl/Databanken/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/VoorleesExpress>

Onderzoek Kook, H. (1996). *Overstap. Effecten op mondelinge taalvaardigheid en lezen*. Amsterdam/Rijswijk: Vakgroep Algemene Taalwetenschap, Universiteit van Amsterdam/Ministerie van VWS

Okma, N. (n.d.). *Aandacht voor laaggeletterde ouders*. Opgehaald van NJI:

http://www.nji.nl/nl/20120601Workshop_22_Aandacht_voor_laaggeletterde_ouders.pdf

Onderwijs (n.d.). Geraadpleegd op 21 januari 2015, van Rotterdam

<http://www.rotterdam.nl/onderwijsnprz>

Oscar Romeroschool (2013-2014). *Woordenschatbeleid*. Rotterdam.

Pluijm, van der M. (2013). *Thuis in Taal Handreiking deel 1*. Heerlen.

Pluijm, van der M. (2014). *De leerkracht is aan zet deel 2*. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam & Welten Instituut van Open Universiteit.

Pluijm, van der M. (2014). *Taal begint thuis*. Rotterdam: Bureau Beter Presteren.

Pluijm, van der M. (2014). Verslag workshop Leerkring Thuis in Taal 25 november. Hogeschool Rotterdam.

Pluijm, van der M. (2014) Verslag workshop Leerkring Thuis in Taal 10 december. Hogeschool Rotterdam

Pluijm, van der M. (2015). Verslag workshop Leerkring Thuis in Taal 25 februari. Hogeschool Rotterdam.

Prins, D., Wienke, D. & Rooijen, K. (2013). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs*. Geraadpleegd op 7 december 2014, van

<http://www.nji.nl/nl/Ouderbetrokkenheid-in-het-onderwijs.pdf>

Rijksoverheid. (2010). *Scholen kan meer doen om ouders te betrekken*. Geraadpleegd op 3 juni 2015, van <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw/nieuws/2012/06/04/school-kan-meer-doen-om-ouders-te-betrekken.html>

Regionaal Informatiecentrum van de Verenigde Naties (2012). *Wereldalfabetiseringdag*. Geraadpleegd op 21 januari 2015, van

<http://www.onu.fr/nl/nieuwsoverzicht/26294-wereldalfabetiseringsdag>

Rijksoverheid (n.d.). *Aanpak laaggeletterdheid*. Geraadpleegd op 21 januari 2015 van

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/volwassenenonderwijs/laaggeletterdheid>

Rijksoverheid (n.d.) *Wat is analfabetisme en wat is laaggeletterdheid?* Verkregen op 21 januari 2015, van

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/volwassenenonderwijs/vraag-en-antwoord/wat-is-analfabetisme-en-wat-is-laaggeletterdheid.html>

Rooijackers, P., van der Westen, W. (2009). *Taalbeleid in de praktijk*, In: Levende Talen, Taal Centraal: taalbeleid in het Nederlandse en Vlaamse onderwijs.

Ros, B. (2014). *Een leven lang lezen begint thuis*. Geraadpleegd op 12 maart 2015, van

<http://www.lezen.nl/een-leven-lang-lezen-begint-thuis-0>

Rotterdam. (n.d.). *Nationaal Programma Rotterdam Zuid*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van

<http://www.rotterdam.nl/nprz>

Rotterdam. (n.d.). *Onderwijs NPRZ*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van

<http://www.rotterdam.nl/onderwijsnprz>

Rotterdam. (n.d.). *Zeven focuswijken en vier kantelbuurten*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van

<http://www.rotterdam.nl/zevenfocuswijkenvierkantelbuurten>

Rotterdam. (2014). *Missie en Visie*. Geraadpleegd op 3 oktober 2014, van:

<http://www.rotterdam.nl/tekst:missieenvisiegemeenterotterdam>

Rotterdam info. (n.d.). *Rotterdam World City*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van

<https://www.rotterdam.info/bezoekers/>

Rotterdam koploper laaggeletterdheid in Nederland. (2010). Geraadpleegd op 16 januari 2015, van RTV Rijnmond:

<http://www.rijnmond.nl/nieuws/06-09-2010/rotterdam-koploper-laaggeletterdheid-nederland>

Stadsindex. (2014). *Inwoners Rotterdam*. Geraadpleegd op 19 september 2014, van

<http://www.stadindex.nl/rotterdam>

Stadsvisie Rotterdam. (2007). *Ruimtelijke Ontwikkelingsstrategie 2030*. Geraadpleegd op 5 maart 2015, van

http://www.rotterdam.nl/DSV/Document/Stadsvisie/STADSVISIEROTTERDAM_2030_dec2007.pdf

Schmitt, S. A., Simpson, A. M. and Friend, M. (2011). *A longitudinal assessment of the home literacy environment and early language*. Infant Child Development.

Smit, F. (2012). *Lessen van succes in Rotterdam*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit.

Smit, F., Sluiter, S. & Driessen, G. (2003). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. ITS – Radboud Universiteit Nijmegen. Geraadpleegd op 18 december 2014, van

file:///C:/Users/Helder/Downloads/literatuurstudie_ouderbetrokkenheid_internationaal1.pdf

Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R., & Brus, M. (2007). *Ouder, scholen en diversiteit*. Nijmegen: ITS-Radboud Universiteit.

Spraak en taalontwikkeling. (n.d.). Geraadpleegd op 21 januari 2015, van

<http://www.opvoeden.nl/basisschoolkind/groei-en-ontwikkeling/spraak-en-taalontwikkeling/>

Stichting Lezen. (2014). *Ouders betrekken bij het lezen. Over het hoe en waarom van het betrekken van ouders bij de leesopvoeding thuis*. Stichting Lezen, Amsterdam

Stichting lezen en schrijven (2014). *Feiten & cijfers geletterdheid*. Verkregen op 14 september, 2014 van

http://www.lezenenschrijven.nl/assets/uploads/publicaties/LS_FeitenCijfers_2.0_web_3.pdf

Stichting lezen en Schrijven (2014). *Veelgestelde vragen*. Verkregen op 14 september, 2014 van

<http://www.lezenenschrijven.nl/over/veelgestelde-vragen#hoe-zit-het-nu-eigenlijk-met-die-hoge-kosten-en-feestjes>

Succes for all. (2013). *Waar komt Succes for all vandaan?*. Geraadpleegd op 12 maart 2015, van

<http://successforall-nederland.nl/?p=15>

Vaessen, K. & Aarssen, J. (2009). *Overstap*. Geraadpleegd op 3 juni 2015, van

<http://nji.nl/nl/Databanken/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Overstap>

Van den Branden, K. (2004). *Taalbeleid: een hefboom voor gelijke onderwijskansen*. Centrum voor Taal.

VVE Platform. (n.d.). *VVE Internationaal*. Geraadpleegd op 12 maart 2015, van <http://www.vveplatform.info/vve/vve-internationaal/>

Bijlagen

Bijlage 1: Observaties op alle scholen

Uitwerking observaties Oscar Romeroschool

Soort spel	Doelen van het spel	Interactie tussen leerkracht en kind	Interactie tussen leerkracht en ouders	Interactie tussen ouders en kinderen
Wie is het?	Het doel van het spel is om de identiteit van de tegenspeler te ontmaskeren.	Bij binnenkomst geven de kinderen Evita een hand. Evita is vooral bezig met het plaatsen van de kinderen en ouders. Per tafel legt Evita uit wat de bedoeling is. Na afloop van het spel vraagt zij aan de kinderen hoe zij het spel hebben ervaren.	Bij binnenkomst, groet Evita de ouders en laat de ouders op hun plek zitten. Wanneer Evita langs de groepen loopt, laat zij de ouders zien hoe je het spel speelt en wat voor vragen je kunt stellen. Na afloop van het spel, is Evita meer gefocust op het ordenen van de klas, i.p.v. afscheid te nemen van de ouders.	Ondanks dat dit spel zorgt voor veel interactie tussen ouder en kind, was dit weinig te zien tijdens de inloop. Ouders en kinderen waren niet in gesprek. De kinderen waren meer bezig met het raden van de identiteit van de tegenspeler en de ouders keken meer.
Sinterklaas memory en dieren memoy	Het doel van het spel is om identieke paren kaarten te vinden tussen de kaartjes die met hun afbeelding naar beneden liggen.	Bij binnenkomst groet Evita de kinderen. Er is geen uitleg over de activiteit. De kinderen en ouders zijn bekend met het spel en weten hoe zij dit moeten spelen. Bij het spel heeft Evita een kaartje gemaakt waarop staat "wat". Tijdens het spelen is het opgevallen dat ouders totaal niet wisten wat zij met het kaartje moesten doen. Evita heeft toen per tafel uitgelegd wat ouders en kind met het kaartje kunnen doen.	Evita communiceert met vier ouders. De gesprekken gaan vooral over hoe het gaat in de klas. Evita speelt tijdens het spel ook mee met de kinderen en ouders. Tijdens het spelen legt zij de ouders uit wat zij met het kaartje "wat" kunnen doen. Na afloop van het spel heeft Evita de ervaringen van de ouders en kinderen besproken. Evita gaf een tip mee voor de ouders, zodat zij thuis het spel konden spelen.	De interactie tussen ouder en kind zou moeten worden gestimuleerd door het kaartje "wat". Evita vertelde dat ouders bij ieder plaatje aan hun kind vragen konden stellen zoals: 'wat staat er op het plaatje' of 'wat kun je er mee doen?'. Het was de bedoeling dat ouders een vraag met het woordje "wat" gingen formuleren. Dit gebeurde niet.
Voorlezen	Het doel van het voorlezen was dat ouders en kind samen een verhaal gingen voorlezen.	Bij binnenkomst geven de kinderen Evita een hand. Kinderen waren al op de hoogte van de voorleesochtend die er zou zijn. Kinderen hebben hun ouders meegenomen om de voorleesochtend bij te	Bij binnenkomst probeert Evita alle ouders te betrekken bij de voorleesochtend. Evita vertelde de ouders wat er zou gebeuren en wat ouders konden doen. Ouders raakte geïnteresseerd toen zij	Bij ieder groepje zat er een leerkracht of leerling van groep 8 om voor te lezen. Ouders hebben niet de gelegenheid gekregen om zelf een boek met hun kind voor te lezen. Tevens hebben de kinderen

		wonen. Kinderen mochten van Evita zelf bepalen waar zij mochten zitten.	zagen dat er iets anders zou gebeuren.	ook geen gelegenheid gekregen om voor te lezen. Ouders zaten er bij en luisterde naar het verhaal. Er was geen interactie tussen ouder en kind.
Bunny Hop	Bij het spel moesten de kinderen de kleuren van de konijnen raden. De kinderen en de ouders moesten dan een konijn zoeken waarbij de onderkant rood was.	Bij binnenkomst geven de kinderen Evita een hand. Daarna vertelt Evita aan de kinderen wat ze moeten doen en welke spel er wordt gespeeld. Kinderen zijn altijd vrij om te kiezen waar zij gaan zitten. Kinderen zijn al bekend met het spel en kunnen dit spel ook spelen.	Evita betreft ouders bij de inloop door te vragen om mee te doen en te gaan zitten bij hun kind. Ouders zijn niet bekend met het spel, zij volgen ook het kind en doen wat het kind vraagt. Evita loopt langs om te kijken hoe de dingen verlopen. Ouders krijgen dan te horen hoe het spel gespeeld moet worden.	Doordat de ouders niet bekend waren met het spel, deden de ouders in het begin weinig. Hierdoor was er ook weinig interactie en volgde de ouders de kinderen. Na uitleg van Evita ontstond er nog steeds geen interactie tussen ouder en kind. Ouders blijven kijken naar hoe de kinderen spelen. Eén ouder deed wel spontaan mee.
Kroko Loko	In dit Kroko Loko spel moet je krokodil zoveel mogelijk eten. Hoe meer hij eet, hoe langer hij wordt. Degene met de langste krokodil wint het spel.	Bij binnenkomst geven de kinderen Evita een hand. Kinderen mochten zelf bepalen waar zij zouden zitten. De kinderen zijn al bekend met het spel en begonnen al met het uitdelen van de legkaarten.	Bij binnenkomst betreft Evita de ouders bij de inloop. Ze vertelt dat de ouders welkom zijn en mogen mee doen met de kinderen. Ze wijst naar de plekken waar ouders kunnen zitten. Met sommige ouders houdt Evita nog een praatje. Na het gesprek, gaan ook deze ouders weer bij hun kind zitten.	Bij het spel zie je weinig interactie tussen ouder en kind. Ouders zijn hun kind meer aan het helpen om te winnen. Kinderen vinden dit natuurlijk geweldig. Het praten over het spel of over de plaatjes mist. Iedereen is meer gefocust op resultaat en niet op het proces.
Ra ra, wie ben ik?	Het doel van het spel is om de identiteit van de tegenspeler te ontmaskeren.	Bij binnenkomst geven de kinderen Evita een hand. De kinderen mochten een eigen plekje opzoeken.	Bij binnenkomst betreft Evita de ouders en vraagt zij om mee te doen met de kinderen. Alle ouders die zij aanspreekt, komen naar binnen. Tijdens de inloop gaan er ook ouders weg. Er blijft dan een klein groepje over die nog blijft spelen.	Dit spel nodigt de ouders en het kind uit om gesprekken te voeren. Bij dit spel kan je ook buiten de context praten. Dus ouders kunnen de plaatjes koppelen aan bijvoorbeeld de dierentuin en wat kinderen thuis hebben als huisdier.

				Helaas gebeurde dit niet. De ouders en de kinderen speelden gewoon het spel, waarbij er dan wel interactie was met het geven van aanwijzingen. Maar verder gebeurde er weinig.
Voorlezen	Het doel van het voorlezen was dat ouders en kind samen een verhaal gingen voorlezen.	Bij binnenkomst geven de kinderen Evita een hand. Kinderen waren al op de hoogte van de voorleesochtend die er zou zijn. Kinderen mochten van Evita zelf bepalen waar zij mochten zitten.	Bij binnenkomst probeert Evita alle ouders te betrekken bij de voorleesochtend.	Bij ieder groepje wordt er eerst door de leerkrachten en de kinderen van groep 8 voorgelezen. Wat opvallend was, was dat de ouders ook alleen aan het luisteren waren. Ze bekeken net als de kinderen de plaatjes en hielden hun kinderen beetje in de gaten. Bij de onderzoeker zat er één ouder die wel een boek had voor gelezen. In de observatie lees je daar meer over. Dit was een moeder die het goed deed.
Kleuren en Vormen spel	De kinderen kregen allemaal een legbord voor zich. Het bord had kleurloze vormen. De bedoeling was dat de kinderen 2 dobbelstenen gingen gooien. Eén voor de kleur en één voor de vorm. Zo werd het bord mooi gemaakt met	Bij binnenkomst geven de kinderen Evita een hand. Kinderen mochten zelf bepalen waar zij mochten zitten. De kinderen waren ook bekend met het spel en konden dus ook direct starten.	Bij binnenkomst probeert Evita alle ouders te betrekken. Ze vertelt welke spel er wordt gespeeld en waar ouders kunnen plaats nemen.	Bij deze activiteit was er in het algemeen weinig interactie tussen ouder en kind. De moeder die in het groepje van de onderzoeker zat, deed de onderzoeker eigenlijk na. De onderzoeker stelde een aantal vragen, de moeder pikte dit op en zette dit voort bij haar eigen kind.
Kwartetspel	Het doel was om de ouders en kinderen bewust te laten maken over de leesdoelen van	Voordat de kinderen mochten starten, heeft Evita een uitleg gegeven over de leesdoelen waar de	Tijdens het geven van de uitleg, gaf Evita de kinderen de beurt om woordjes op te lezen. Zij liet ouders weten dat	Tijdens het spelen hadden de ouders meer de voortouw genomen. Evita had hier namelijk goed

	groep 3.	kinderen nu aan werken. Ouders kregen hier inzicht in. Evita koppelde dit weer terug naar het kwartet spel en liet de ouders weten wat de opvallendheden daar aan waren.	het stellen van vragen tijdens deze spel erg van belang is. Evita had de uitgeprinte vragen aan de ouders laten zien en ook laten weten dat zij ook zelf met vragen mochten komen.	nadruk op gelegd. Sommige ouders hadden zelfs de vragen gebruikt en waren in gesprek gegaan met de kinderen. Andere ouders vonden het een beetje 'te veel' en lieten de vragen aan de kant.
--	----------	--	--	---

Soort spel	Doelen van het spel	Interactie tussen leerkracht en kind	Interactie tussen leerkracht en ouders	Interactie tussen ouders en kinderen
Verschillende soorten spelletjes: taal en rekenen	Doelen van de verschillende spelletjes waren verschillend. Er waren verschillende spelletjes ingezet. Sommige waren memory spelletjes en sommige waren rekenspelletjes met sommen.	Donny was er niet bij binnenkomst van de kinderen en ouders. Toen Donny later binnen kwam, kwamen alle kinderen met verschillende verhalen over thuis en over andere dingen. Donny luistert ook naar ieder verhaal en neemt tijd voor ieder kind.	Toen de ouders binnen kwamen met hun kind, was Donny niet aanwezig. Hierdoor liepen sommige ouders ook weg of zaten zij bij hun kind aan tafel om te kijken wat hun kind aan het spelen was. Wanneer Donny binnenkomt, sluit zij zich aan bij een groepje en gaat spelen.	Kinderen zijn bekend met het spel. De ouders niet. Hierdoor was er geen interactie tussen ouder en kind. De ouder was meer gefocust op wat hun kind aan het doen was. Doordat de ouders sommige spellen ook niet kende, speelde zij ook niet mee.
Verschillende reken-spelletjes	Doel van de verschillende spelletjes waren verschillend. Bij sommige moesten ze sommen maken, bij sommige tellen etc.	Wanneer de kinderen binnen komen, worden ze warm ontvangen door Donny. Sommige geven een knuffel en sommige geven een hand. De kinderen hebben altijd wel wat te vertellen aan Donny. Als Donny wilt starten met de inloopochtend, moet zij eerst orde brengen in de klas voordat de kinderen kunnen beginnen.	Donny groet de ouders en houdt soms een praatje met de ouders. Donny probeert de ouders niet te betrekken bij de inloopochtend. Zij stimuleert de ouders daar weinig in.	Doordat niet alle ouders blijven, zijn er meestal ook heel weinig ouders aanwezig. Ouders weten vaak niet hoe het spel gespeeld moet worden en volgen het kind tijdens het spelen. Tijdens het spelen is er geen interactie tussen ouder en kind.
Verschillende taalspelletjes	Doel van de verschillende spelletjes waren verschillend. Zo had je taalmemory, combinatiespelletjes met verhalen en plaatjes, letters koppelen aan plaatjes en rijmen.	Bij binnenkomst blijft Donny in de klas staan en staat niet bij de deur om de ouders of kinderen te verwelkomen. Als de kinderen binnen komen, hebben zij altijd wel wat te vertellen aan Donny. Donny luistert naar ieder verhaal van elke kind.	Doordat Donny in de klas blijft en reageert op alle kinderen, komen niet alle ouders binnen en gaan ouders soms weg. Bij binnenkomst wordt er dus weinig gesproken met de ouders. Tijdens de inloop zelf, zit Donny bij een groepje met kinderen zonder ouders. Donny heeft dus weinig contact en ook weinig interactie met de ouders tijdens de inloop.	De ouders die waren gebleven hadden weinig interactie met hun kind. Vaak zijn ze bezig met het spelen van het spel. Hier wordt er meer opgelet op het resultaat dan op het proces van het spel. Ouders zijn zich er niet van bewust om vragen te stellen of om ook mee te doen, in plaats van alleen te kijken.

Samen memory maken	Het doel van het spel was dat de kinderen een eigen memory spel zouden maken. Kinderen en ouders mochten de memoryplaatjes een eigen kleur geven en dit ook uitknippen en vervolgens spelen.	Donny had een dag van te voren het spel aan de kinderen uitgelegd. Daarnaast had Donny de kinderen ook gezegd om hun ouders mee te nemen. Bij binnenkomst waren de kinderen enthousiast en zaten direct op hun plek.	Bij binnenkomst van de ouders, was Donny niet aanwezig. De onderzoeker en haar collega waren bezig meer bezig met het betrekken van de ouders bij de inloop. Donny heeft geen centrale uitleg gegeven. Sommige ouders wisten hierdoor niet wat er moest gebeuren. Terwijl ouders vragen hadden over het spel, zat Donny al met een groepje kinderen het spel te spelen. De onderzoekers liepen langs om iedereen te vertellen hoe het spel gespeeld moest worden.	Een voordeel van dit spel was dat de kinderen al op de hoogte waren. Sommige kinderen waren al intensief bezig met hun ouders. Die kinderen hadden hun ouders uitgelegd wat er precies moest gebeuren. Bij de ouders die niet bekend waren met het spel of het niet snapte liep het anders af. Zij kregen uitleg van de onderzoekers en daarna pas zijn zij samen gaan inkleuren en knippen met hun kind. Memory is een spel wat veel interactie tussen ouder en kind kan oproepen. Helaas bleef het meer bij de beschrijving van de plaatjes; wat is het?
Pictionary	Eén speler moet beschrijven wat hij of zij ziet op het plaatje. Vervolgens tekent de tegenstander het plaatje op een apart vel. Als de tegenstander het juiste plaatje heeft getekend, heeft hij/zij gewonnen.	Bij binnenkomst van ouders en kinderen stond Donny voor de deur. Kinderen geven Donny een hand of een knuffel. Kinderen waren niet bekend met het spel. Uitleg werd gegeven door de onderzoekers.	Bij binnenkomst stond Donny voor de deur. Donny groet de ouders en houdt ook een praatje met de ouders. Donny gaat later aan een tafel zitten bij kinderen waar van de ouders niet zijn gekomen.	Er is geen uitleg gegeven over het spel. De onderzoekers hebben het spel per groepje uitgelegd aan ouders en aan de kinderen. Tijdens het spelen is het de onderzoeker opgevallen dat ouders wel in gesprek gingen over het plaatje. Het spel nodigde de ouders ook uit om te praten over de plaatjes. Sommige ouders betrokken ook andere leerlingen erbij en organiseerde een groepsspel.

Verschillende taalspelletjes	Doel van de verschillende spelletjes waren verschillend. Er waren bijvoorbeeld spelletjes waarbij kinderen grappige zinnen mochten formuleren, gingen oefenen met grote en kleine letters en de woorden bij het juiste plaatje moesten plaatsen.	Bij binnenkomst was Donny niet aanwezig. De kinderen kwamen binnen en begonnen direct met het spelen van een spel. De kinderen spelen soms samen of soms alleen. Als Donny later binnen komt, groet zij de kinderen en zit zij aan een tafeltje met een groep kinderen.	Donny komt later de klas binnen. Veel ouders zijn dan al weg of hebben niet de gelegenheid om met Donny in gesprek te gaan. De taalspelletjes zijn vooral spelletjes waar de kinderen bekend mee zijn. Als het onbekend voor de ouder is, lopen zij ook vaak weg. Donny geeft ook geen centrale uitleg of helpt de ouders bij het uitvoeren van het spel.	Ouders die het spel niet snappen lopen weg. De ouders die het wel snappen blijven meestal bij hun kind zitten. Het kind modelleert dan hoe het spel gespeeld moet worden. De ouder volgt en speelt vervolgens mee. Ondanks dat de spelletjes altijd leuk zijn om te spelen, is de interactie tussen ouder en kind weinig of soms niet aanwezig.
Wat ben ik?	De bedoeling van het spel was dat de kinderen of ouders gingen raden wat voor plaatje zij op hun hoed hadden.	Donny kwam samen met de kinderen naar binnen. Het spel was niet klaargelegd. Toen iedereen op zijn/haar plek zat, vertelde Donny even kort wat er zou gebeuren. Sommige kinderen waren nog niet binnen of waren nog aan het kletsen. Nadat Donny de materialen had uitgedeeld konden de kinderen direct aan de slag.	Ouders wisten niet of er een inloopochtend was, omdat er niets op de tafel was klaargelegd. Dit hebben zij aan Donny gevraagd. Er waren weinig ouders aanwezig. In de observatie kun je lezen hoe de binnenkomst van ouders verliep. Er was geen interactie tussen Donny en de ouders.	Donny zat bij een groep kinderen. De ouders die overgebleven waren hebben het spel samen met hun kind gespeeld. Het spel nodigt de ouders en de kinderen uit om in gesprek te gaan met elkaar. Het viel op dat ouders inderdaad in gesprek gingen met hun kind over een bepaald plaatje. Kinderen vonden het moeilijk om een vraag te formuleren. Ouders hielpen daarbij door een tip te geven.
Splits-sommen meppen	Ouder moet een kaartje pakken met een splitsom en het kind moet dan het juiste getal meppen. De splitsommen zijn in verschillende opties opgesteld.	Bij binnenkomst van ouders en kinderen zat Donny al aan haar tafeltje te wachten op de kinderen die bij haar zouden zitten. Kinderen stonden om haar heen en vertelden verschillende verhalen. Donny heeft de kinderen naar hun plekken gestuurd en	Ouders die aanwezig waren, zaten samen met Donny aan het tafeltje. Daar zaten hun kinderen namelijk ook bij. Ouders hebben niet mee gedaan en Donny heeft de ouders ook niet betrokken bij het spel om mee te doen. Ouders hebben alleen gekeken naar hoe het	Op het moment toen de moeder apart ging zitten met haar kind, deed zij eigenlijk Donny na. Alles wat Donny deed en zei, deed de moeder ook. Het modelleren heeft dus gewerkt. Als Donny dit gezamenlijk deed, zouden meer ouders

		een aantal kinderen bij haar gehouden om het spelletje te spelen.	spel werd uitgevoerd. Uiteindelijk toen één moeder had gezien hoe Donny het spel speelde, is zij apart met haar kind gaan spelen. De andere ouder bleef kijken. Wat jammer is, is dat Donny de ouders niet heeft betrokken bij het spelen.	begrijpen hoe zij het spel kunnen spelen en hoe zij in interactie kunnen gaan met hun kind.
Woordjes meppen	Kinderen moeten het juiste woord dat in de zin past, gaan raden door te meppen (slaan op het juiste woord/strookje dat op tafel ligt).	Bij aankomst van de ouders en kinderen was Donny niet aanwezig. Tevens waren de spullen ook niet klaargelegd, waardoor kinderen en ouders even verward waren of er nou wel of geen inloop was. Bij aankomst van Donny, zijn de kinderen naar haar toe gegaan om haar gedag te zeggen.	Bij binnenkomst, was Donny niet aanwezig. Ouders vroegen aan de onderzoekers of Donny nog wel zou komen. Bij aankomst van Donny, zijn de ouders gaan zitten bij hun kind. Het is zo opvallend dat de ouders en Donny weinig interactie hebben. Donny komt later binnen en zit dan ook direct aan een tafeltje.	Voor dit spel waren er verschillende open vragen geformuleerd die ouders konden gebruiken bij het spel. Deze open vragen waren een leidraad voor ouders om de interactie tussen hen en hun kind te vergroten. Donny had deze open vragen niet uitgeprint. Ouders hebben ter plekke vragen gesteld aan hun kind, wat wel goed was. Het zou beter zijn als ouders een idee hadden van wat voor soort vragen zij konden stellen aan hun kind.

Uitwerking observaties de Globetrotter

Soort spel	Doelen van het spel	Interactie tussen leerkracht en kind	Interactie tussen leerkracht en ouders	Interactie tussen ouders en kinderen
Voorlezen	Het doel van het voorlezen bij Margo is dat ouders ervaren wat leesplezier is en dit mee naar huis geven.	Wanneer de kinderen binnen komen laat Margo de kinderen ook hun ouders naar binnen halen. Zodra ze binnen zijn vertelt Margo wat de bedoeling is. Tijdens het lezen loopt Margo door de klas en luistert zij naar kinderen waarvan de ouders er niet zijn.	Bij binnenkomst van ouders laat Margo weten wat de kinderen moeten doen en welke boeken er op tafel liggen. Margo roept door de klas ook altijd: 'Lekker samen lezen!'. Soms hebben de ouders behoefte aan een gesprek over hun kind of over bijvoorbeeld uitstapjes die geregeld zijn. Margo staat altijd open voor de vragen en geeft ook overal antwoord op. Tijdens het lezen loopt Margo door de klas, maar reageert niet op hoe ouder en kind lezen. Margo laat hen hun gang gaan.	Tijdens het lezen zijn de kinderen vooral aan het voorlezen. Ouders zijn aan het luisteren en verbeteren hun kinderen waar nodig is. Er is dus geen interactie tussen ouder en kind. Het lezen zou eigenlijk meer interactie tussen ouder en kind kunnen opwekken, dit was bij Margo niet het geval.

2015

Beroepsproduct

Taal maakt sterk

Naam: Sjagoefta Goelab

Studentnummer: 0862133

Opleiding: Pedagogiek (4^e jaar)

Klas: VQR4B

Studiejaar: 2014 – 2015

Hogeschool Rotterdam

Opdrachtgever: M.S. van der Pluijm

Begeleider: M.S. van der Pluijm

Tweede beoordelaar: Ewa Brand

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding op beroepsproduct	3
2. Conclusies en aanbevelingen	4
2.1. Conclusie	4
2.2. Aanbevelingen	5
2. Implementatie van de aanbevelingen	7
3. Beroepsproduct voorbeeldactiviteiten	8
3.1. Nationale aspecten	8
3.2. Ethische aspecten	8
3.4. Reflectie op het beroepsproduct voorbeeldactiviteiten	9
4. Beroepsproduct	10
4.1. Memory	10
4.2. Pictionary	12
4.3. Rara, wat ben ik?	13
4.4. Winkeltje spelen	15
4.5. Woordjes meppen	17
7.7. Kwartet spelen	18
5. Bijlagen	19
5.1. Materialen memory	19
5.2. Materialen pictionary	21
5.3. Materialen rara, wat ben ik?	22
5.4. Materialen winkeltje spelen	24
5.5. Materialen woorden meppen	32
5.6. Materialen kwartet	36

Voorwoord

Voor u ligt het beroepsproduct dat is ontwikkeld vanuit het onderzoeksverslag 'Taal maakt sterk'. Het onderzoek was gericht op ouder-kind activiteiten voor groep 3 die bijdragen tot taalstimulering thuis. Een onderzoek dat is verricht door een Pedagogiek student van de Hogeschool Rotterdam.

De onderzoeker heeft contact opgenomen met mevrouw Van der Pluijm van het Kenniscentrum Talentontwikkeling, om onderzoek te gaan doen naar de ouder-kindactiviteiten in groep 3 op de volgende basisscholen: Oscar Romeroschool, OBS Bloemhof en de Globetrotter. Mevrouw van der Pluijm is tevens ook de begeleider van de onderzoeker.

Tijdens dit onderzoek is er gekeken naar welke ouder-kind activiteiten in groep 3 aansluiten tot taalstimulering thuis. De hoofdvraag luidt als volgt:

'Welke ouder-kind activiteiten dragen bij tot taalstimulering thuis bij (laaggeletterde) ouders van groep 3?'

Tijdens dit onderzoek zijn er verschillende leerkrachten en ouders benaderd. Ouders hebben meegedaan met vragenlijsten, observaties in de klas en één op één observaties. Leerkrachten hebben zich open gesteld om informatie te geven en om mee te doen met de observaties en ontwikkelde ouder-kind activiteiten.

Het onderzoek heeft tot nieuwe informatie geleid, waardoor de onderzoeker tot een conclusie is gekomen en haar aanbevelingen heeft gedaan.

De onderzoeker bedankt hierbij in het bijzonder mevrouw Van der Pluijm mijn directe opdrachtgever en begeleider, voor haar meedenken, oprechte interesse en uiteraard de tijdsinvestering. Haar uitleg en input hebben sterk bijgedragen aan mijn opwaartse leerweg en de uiteindelijke product van het onderzoek. Daarnaast bedankt ik haar voor de mogelijkheid, steun, hulp en begrip om dit onderzoek uit te voeren. Daarnaast gaat de dank ook uit naar de leerkrachten en ouders van de scholen: Oscar Romeroschool, OBS Bloemhof en De Globetrotter. Tevens worden de andere studenten die onderdeel waren van het onderzoek bedankt voor hun inzet, hulp en bijdrage aan het onderzoek.

Ik wens u veel plezier bij het lezen van mijn beroepsproduct!

Rotterdam, 8 juni 2015

Sjagoefta Goelab
student Pedagogiek (voltijd, jaar 4)

1. Inleiding op beroepsproduct

De onderzoeker heeft vanuit de conclusie aanbevelingen opgesteld. Deze aanbevelingen dragen bij tot het beroepsproduct. Het beroepsproduct zijn voorbeeldactiviteiten die leerkrachten kunnen inzetten tijdens de inloopochtenden. Deze voorbeeldactiviteiten dragen bij tot taalstimulering thuis. Dit komt doordat de voorbeeldactiviteiten gebaseerd zijn op de leesdoelen van groep 3. Uit het onderzoek is gebleken dat de aanpak van de leerkracht van belang is. De juiste aansluiting van de leerkracht bij ouders draagt bij aan taalstimulering van de activiteiten.

De onderzoeker heeft activiteiten ontwikkeld die gebaseerd op de leesdoelen van groep 3. Met deze ouder-kind activiteiten kunnen leerkrachten de ouders ondersteunen in hun rol, zodat de het stimuleren van taal thuis makkelijker verloopt.

In dit beroepsproduct kunt u lezen welke ideeën er zijn ontwikkeld aan de hand van de conclusies en aanbevelingen. Deze ideeën zouden geïmplementeerd kunnen worden binnen de scholen van Rotterdam.

2. Conclusies en aanbevelingen

Het volgende stuk richt zich op de conclusies van het onderzoek. De onderzoeker heeft vanuit deze conclusies aanbevelingen opgesteld. Het bijbehorende product werkt de aanbevelingen nauwkeurig uit, zodat de scholen er direct gebruik van kunnen maken.

2.1. Conclusie

Na het beantwoorden van de deelvragen kan er een antwoord gegeven worden op de hoofdvraag. De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

“Welke ouder-kind activiteiten dragen bij tot taalstimulering thuis bij (laaggeletterde) ouders van groep 3?”

Hier is er naar voren gekomen dat alle drie de scholen allemaal een eigen idee en inbreng hebben voor de inloophmomenten. Bij alle drie de scholen houden de leerkrachten rekening met de ontwikkeling en niveau van het kind in groep 3.

Aanpak leerkrachten

De aanpak van de leerkracht is uiteraard van belang. Zonder de juiste aansluiting van de leerkracht bij de ouders dragen de activiteiten niet bij de taalstimulering. Uit het onderzoek is gebleken dat de leerkrachten weten wat voor activiteiten zij moeten aanbieden, zodat de kinderen zonder moeite met hun ouders kunnen spelen. De opkomst van de ouders verschilde per school, namelijk doordat iedere leerkracht de ouders anders benaderde. Evita nodigde de ouders persoonlijk aan, zij sprak hen persoonlijk aan en zei om mee te doen. Ouders hadden soms andere afspraken, maar er zijn ook ouders die geweest die daardoor gewoon naar binnen kwamen. Bij Margo werden de ouders via de kinderen naar binnen geroepen. Als Margo dan zag dat de ouders niet binnen kwamen, nodigde de Margo de ouders ook persoonlijk uit. Zij sprak hen dan aan om mee te doen. Donny sprak de ouders niet persoonlijk aan over de inloophmomenten. Wanneer ouders weggingen, liet Donny dit ook gaan.

Beleid

De aanwezigheid van een taalbeleid levert een belangrijk beginpunt voor aansluiten. Daarnaast is er gekeken naar wat de kenmerken zijn van het taalonderwijs op de betreffende scholen. De onderzoeker heeft op de school nagevraagd of er taalbeleidsplannen zijn. Deze taalbeleidsplannen zijn namelijk de sleutel tot het succes van taal in de groepen. Op de Oscar Romeroschool en de Globetrotter hebben zij een woordenschatbeleid. Dit is een onderdeel van een taalbeleidsplan. Bij de Oscar Romeroschool en de Globetrotter zat er geen verschil in hun woordenschatbeleid. Allebei de scholen hebben in hun woordenschatbeleid staan wat er per groep gedaan wordt aan de woordenschat en hoe dit vorm krijgt in de verschillende klassen. Op beide scholen wordt er onder groep 3 beschreven wat zij voor activiteiten in een jaar doen met betrekking tot woordenschat. Opvallend was dat de school OBS Bloemhof geen woordenschatbeleid had of een taalbeleidsplan. Donny heeft duidelijk gemaakt dat de school dit schooljaar 2014-2015 er pas mee begonnen is. De school wilt voor groep 3 een eigen plan ontwikkelen, omdat daar het leren lezen start. De school werkt wel met leesmethodes.

Aansluiten bij ouders

Verder is er ook gekeken naar wat ouders nu doen om de taalontwikkeling te bevorderen. Hier is naar voren gekomen dat ouders vooral bezig zijn met activiteiten thuis. Er worden verschillende spelletjes gespeeld en sommige ouders krijgen materiaal mee naar huis. Per gezin verschilt het hoe vaak zij bepaalde activiteiten uitvoeren. Sommige activiteiten werden elke dag gedaan en sommige zelfs nooit. Wat de onderzoeker kan concluderen is dat ouders wel de moeite nemen en doen om leerzame spelletjes te spelen met het kind. Tijdens het afnemen van de vragenlijst is het de onderzoeker opgevallen dat de ouders sociaal wenselijke antwoorden geven. Hier uit kan de onderzoeker concluderen dat ouders weten dat het belangrijk is om leerzame spelletjes te doen, ieder ouder wilt namelijk dat hun kind het goed doet op school.

Effectief handelen

Naast de verschillende taalbeleidsplannen op de scholen, wordt er ook gekeken naar de verschillende effectieve aanpakken die er zijn om ouders en kinderen te ondersteunen, specifiek gericht op taal. Hiervoor is er een literatuurstudie gedaan. Uit literatuuronderzoek is gebleken dat ouderbetrokkenheid een positief effect heeft op de leerprestaties van kinderen. Het betrekken van ouders bij de schoolontwikkeling van het kind is dus belangrijk. Ook is gebleken dat veel leerkrachten het nog moeilijk vinden om ouders te betrekken en om aanvulling te geven aan de term: ouderbetrokkenheid. Om ouders en kinderen te ondersteunen zijn er verschillende aanpakken voor leerkrachten waar bij zij de ouders en kind (indirect) ondersteunen. Er zijn verschillende effectieve aanpakken gevonden waar inspiratie uit gehaald kan worden, zodat de leerkracht de ouder en kind optimaal kan ondersteunen bij taal. Belangrijk is dat ouders en leerkrachten samen werken om er voor te zorgen dat de ontwikkeling van het kind bevorderd worden. Leerkrachten zouden dus meer toenadering bij de ouders zoeken en het ondersteunen bij het uitvoeren van een activiteit. Uitleggen hoe je het speelt, voor doen hoe je het spel speelt maar ook uitleggen wat dit met de leesdoelen van groep 3 te maken heeft en nadruk leggen op het stellen van vragen, dus de taalstimulering.

Voorbeeldactiviteiten

Aansluitend bij de onderzoeksbevindingen heeft de onderzoeker zelf activiteiten ontwikkeld wat in de groepen 3 van de scholen OBS Bloemhof en Oscar Romeroschool zijn uitgevoerd. Deze activiteiten sluiten aan bij de thema's van groep 3 en aan de leesdoelen van groep 3. Na iedere activiteit heeft de onderzoeker de observatielijst ingevuld en aan ouders gevraagd hoe zij de activiteiten hebben ervaren. Gebleken is dat de activiteiten hebben geleid tot interactie tussen ouder en kind. De hoofdvraag is gespecificeerd op welke ouder-kind activiteiten aansluiten bij de taalstimulering thuis. Uit het onderzoek is gebleken dat er veel meer speelt. Voor taalstimulering is de interactie tussen leerkracht en ouder, ouder en kind en leerkracht en kind zeer belangrijk. Dit is de sleutel wat kan leiden naar een goede ouder-kind activiteit. Wanneer er geen interactie is tussen ouder en kind tijdens een activiteit, zal de activiteit ook weinig resultaat boeken. Tevens is het belangrijk dat er tijdens het spelen de taal onbewust wordt bevorderd, vandaar dat de interactie cruciaal is. Het is gebleken dat als leerkrachten de activiteiten gaan modelleren met het kind, de uitleg van het spel bij de ouders beter naar binnen komt. Ouders letten meer op wat de leerkrachten doen, zodat zij dit thuis kunnen voortzetten. Daarnaast is het voor ouders zeer belangrijk om te weten wat hun kind in groep 3 leert. Door de leesdoelen van groep 3 aan te reiken aan ouders en vervolgens een activiteit bedenkt waarbij deze leesdoelen naar voren komen, kunnen ouders thuis ook zelf aan de slag met het kind. Zo worden ouders bewust over de koppeling van school naar thuis.

2.2. Aanbevelingen

Naar aanleiding van de conclusie kan er worden vastgesteld dat er verschillende aandachtspunten zijn voor het uitvoeren van een effectieve ouder-kind activiteit waarbij de taalstimulering thuis bevorderd wordt.

Aanbeveling 1

Allereerst is het belangrijk om ouders te betrekken bij de inloopochtenden. Een actieve houding is dan ook een pre. Er wordt aangeraden om ouders bewust te maken over de leesdoelen in groep 3. Waar zijn de kinderen mee bezig? Wat kunnen de kinderen verwachten? De leesdoelen van groep 3 kunnen altijd bekend worden gemaakt tijdens de inloopochtenden.

Aanbeveling 2

Vervolgens is het dan ook aan te raden om een activiteit te ontwikkelen, waarbij deze doelen naar voren komen. Hier kunnen ouder en kind samen oefenen en krijgt de ouder ook een beeld van de doelen en hoe zij dit thuis kunnen stimuleren.

Aanbeveling 3

Tevens is het ook aan te raden om als leerkracht de activiteit meer te gaan modelleren met een kind. Hier kun je als leerkracht laten zien hoe ouders in gesprek kunnen gaan met hun kind en vervolgens het spel kunnen spelen. Als ouders zien hoe de leerkracht met het kind in gesprek gaat en de activiteit uitvoert, kunnen ouders vanzelf opmerken dat het stellen van vragen en het hebben van een gesprek met het kind een positieve werking heeft voor de taalstimulering. Dit kunnen de ouders vervolgens zelf opbouwen.

Aanbeveling 5

Het maken van een taalbeleidsplan is niet alleen wettelijk, maar ook handig voor de ouders. De scholen zouden ouderbetrokkenheid meer koppelen aan het taalonderwijs van het kind. In het beleid benadrukken dat spelenderwijs kinderen ook veel van taal leren. Dat het 'schooltje spelen' geen zin heeft en ook geen effect heeft op de taalstimulering van het kind.

2. Implementatie van de aanbevelingen

Vanuit de onderzoeker zijn er een aantal aanbevelingen gekomen om ouder-kind activiteiten te ontwikkelen die bijdragen tot taalstimulering thuis bij (laaggeletterde) ouders van kinderen uit groep 3. Hieronder wordt elke aanbeveling toegelicht en uitgewerkt zodat er gelijk gebruik van gemaakt kan worden.

Ouders persoonlijk uitnodigen

Hiermee wordt er bedoeld dat leerkrachten de verantwoordelijkheid moeten dragen voor de aantal ouders voor bij de inloop. Tijdens de inloop krijgen ouders te zien wat kinderen leren op school. Tevens krijgen ouders ook de gelegenheid om met hun kind samen te spelen/oefenen. Het is dus noodzakelijk dat de leerkracht betrekt bij de inloop en ook uitlegt waarom het belangrijk is.

Informeert ouders over de leesdoelen in groep 3

Ouders willen het beste voor hun kind. Ouders willen namelijk dat hun kind het goed doet op school. Als ouders daar bij kunnen helpen, doen zij dat maar al te graag. Het is dus belangrijk dat de leerkracht, de ouder op de hoogte stelt van wat de kinderen per periode leren en wat ouders kunnen doen om de ontwikkeling thuis te stimuleren. Leerkrachten horen ouders bewust te laten maken over het feit dat thuis “schooltje spelen” met de kinderen geen zin heeft. Tijdens de inloop kunnen leerkrachten mooi de koppeling naar thuis maken. Wat leren de kinderen op school, wat voor spelletje kun je daar bij bedenken en hoe kunnen ouders deze ontwikkeling thuis stimuleren.

Maak spelletjes die aansluiten op de leesdoelen van groep 3

Zoals hier boven staat beschreven willen ouders dat hun kind het goed doet op school. Voor de inloopochtenden is het dan ook aantrekkelijk om spelletjes te gaan ontwikkelen waarbij de leesdoelen van groep 3 in voor komen. Ouders krijgen hierdoor een beter beeld en horen van de leerkracht hoe zij dit thuis kunnen stimuleren. Hiervoor wordt in het volgende hoofdstuk een aantal activiteiten uitgewerkt die leerkrachten kunnen gebruiken.

Modelleren

Het is voor ouders vaak een drempel te hoog om tijdens het spelen ook nog eens te gaan denken aan het stellen van vragen en aan het houden van een gesprek over een bepaald onderwerp. Als leerkracht en voorbeeld voor de ouders en kinderen kun je modelleren hoe je een gesprek kan aan gaan met het kind. leerkrachten kunnen tijdens het modelleren ouders nadruk leggen op het stellen van vragen. Ouders merken zelf op hoe de leerkracht speelt en in gesprek gaat met het kind. Zo wordt er opgemerkt dat het hebben van interactie een positieve werking heeft voor de taalstimulering.

Taalbeleid

Ieder school zou nu een taalbeleidsplan moeten hebben, niet omdat het wettelijk verplicht is, maar ook omdat het zo veel duidelijkheid geeft voor leerkrachten en ouders. Binnen het taalbeleidsplan zouden scholen ook duidelijk maken dat kinderen spelenderwijs ook veel leren. Scholen zouden moeten benadrukken het ‘schooltje spelen’ geen effect heeft. In het taalbeleidsplan zou het ook aantrekkelijk zijn om de rol van de ouders te beschrijven en hoe de leerkrachten daar de ouders in kunnen ondersteunen en stimuleren.

3. Beroepsproduct voorbeeldactiviteiten

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat voor activiteiten ontwikkeld zijn door de onderzoeker. Waar er rekening mee gehouden, de betrekking op nationale en ethische aspecten en wordt er kort gereflecteerd op het beroepsproduct.

Passend bij de aanbevelingen zijn voorbeelden van activiteiten gemaakt die ouders helpen inzicht te krijgen in de leesodlen van groep 3. Daarnaast krijgen ouders inzicht in hoe zij spelenderwijs het leren van taal kunnen bevorderen.

De activiteiten zijn ontwikkeld op basis van de leerdoelen en thema's van groep 3. De activiteiten zijn getest in groep 3 op de scholen Oscar Romeroschool en de OBS Bloemhof tijdens de inloopochtenden. De activiteiten zijn allemaal één keer uitgetest. Voordat de onderzoeker aan de slag ging met het ontwikkelen van de activiteit heeft zij met leerkrachten besproken wat de leesdoelen van groep 3 zijn en wat voor thema's er in een bepaalde periode aan bod komen.

Op de OBS Bloemhof zijn de meeste activiteiten getest. Elke dinsdagochtend houdt de leerkracht voor de ouders van groep 3 een kleine bijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst praat zij ook over de leerdoelen van groep 3. Ouders komen met vragen en de leerkracht geeft er antwoord op. Daarnaast zijn de meeste activiteiten, die ontwikkeld zijn door de onderzoeker, ook besproken met de ouders. Ouders krijgen op dat moment inzicht in hoe de activiteiten gespeeld worden en hoe zij met taal daarbij kunnen aansluiten. De onderzoeker heeft samen met haar collega tijdens deze bijeenkomsten verschillende spelletjes kunnen modelleren en daarbij ook nadruk gelegd op het stellen van vragen en het hebben van een gesprek.

Na iedere ouder-kind activiteit heeft de onderzoeker ieder keer twee ouders gevraagd naar hen mening over de ouder-kind activiteiten. In het algemeen waren zowel de leerkrachten als de ouders tevreden over de ouder-kind activiteiten. In het onderzoeksverslag (zie onderzoeksverslag Taal maakt Sterk) worden er met behulp van tabellen reacties van ouders beschreven. Voordat het ouder-kind activiteit werd uitgevoerd in de klas, kregen de leerkrachtend de activiteiten eerst opgestuurd zodat zij deze konden inzien. Leerkrachten waren over het algemeen tevreden en deelde hun mening en feedback altijd met de onderzoeker. De feedback van de leerkrachten werd meteen in de ouder-kind activiteit verwerkt, zodat de kinderen en ouders zo snel mogelijk de activiteiten konden uitvoeren.

3.1. Nationale aspecten

Tijdens het ontwikkelen van het beroepsproduct is er ook rekening gehouden met nationale aspecten. De ouder-kind activiteiten zijn ook voor laaggeletterde ouders ontwikkeld. Laaggeletterdheid is zowel nationaal als internationaal een probleem. Het is een omvangrijk probleem. Veel laaggeletterde ouders vinden het moeilijk om hun kinderen te ondersteunen, omdat ze kennis over taal en leren missen. Vaak zijn deze ouders ook niet bewust van hun rol in de taalontwikkeling van hun kind.

De ouder-kind activiteiten zijn gericht op het versterken van taalstimulering thuis. Leerkrachten kunnen door middel van de ouder-kind activiteiten de ouders bewust maken over hun rol in de taalontwikkeling van hun kind. Leerkrachten ondersteunen de ouders hier in. Zo ontstaat er ook een optimale aansluiting tussen de leerdoelen van de school en de ondersteuning door de ouder thuis.

3.2. Ethische aspecten

Tijdens het observeren, het uitvoeren van de activiteiten, de één op één observaties en tijdens het interviewen heeft de onderzoeker wat opvallendheden opgemerkt bij de doelgroep laaggeletterde ouders. Laaggeletterde ouders weten van zichzelf dat zij niet taalvaardig zijn. Het uitvoeren van een activiteiten één op één of in de klas is dan al een uitdaging voor hen. De onderzoeker is vooral

vriendelijk geweest en heeft bij iedere groep van iedere school contact gehad met de ouders. De (laaggeletterde) ouders die het moeilijk vonden om de activiteit uit te voeren, hebben de activiteit samen met de onderzoeker uitgevoerd. De onderzoeker vond het belangrijk om een goede band met deze ouders te hebben. De onderzoeker stond open voor de vragen die zij hadden en hielp hen daar waar nodig was. De onderzoeker heeft opgemerkt dat het heel belangrijk voor deze ouders is om in gesprek te gaan over de leerdoelen van groep 3. Deze ouders zijn onzeker als het gaat om het ondersteunen van hun kind. Alle ouders willen dat hun kind het goed doet op school. Alle ouders zijn er ook bewust van dat alle spelletjes leerzaam zijn voor de kinderen. Belangrijk is dan ook dat leerkrachten in gesprek gaan met ouders over wat hun leerlingen op school doen. Leerkrachten kunnen dit doen tijdens de inloopochtenden, voordat het ouder-kind activiteit wordt uitgevoerd.

De activiteiten die ontwikkeld zijn, zijn makkelijk om in te zetten voor de leerkrachten. Ieder periode hebben de kinderen van groep 3 andere leesdoelen. De leerkrachten kunnen de ouder-kind activiteiten hier op aansluiten. Wat de leerkrachten ook kunnen doen is de thema's veranderen met de bijbehorende begrippen. De activiteiten zouden eigenlijk meerdere keren terug komen tijdens de inloopochtenden. Ervaring leert, hoe meer je oefent, hoe beter je de activiteit uitvoert. Ouders worden dan beter in het stimuleren van de taal en het kind is onbewust bezig met het oefenen van de leesdoelen.

3.4. Reflectie op het beroepsproduct voorbeeldactiviteiten

De voorbeeldactiviteiten die de onderzoeker heeft ontwikkeld hebben een waarde voor zowel de opdrachtgever, de (laaggeletterde) ouders en de kinderen en voor de leerkrachten van de Rotterdamse basisscholen.

De opdrachtgever:

De opdrachtgever kan dit meenemen als extra ouder-kind activiteiten voor in haar handreiking. Dit zijn activiteiten die speciaal geschikt zijn voor kinderen uit groep 3. De opdrachtgever zou dit ook kunnen uitreiken aan leerkrachten van de onderbouw of aan de leerkrachten van de bovenbouw.

De laaggeletterde ouders en kinderen:

Dit zijn activiteiten wat ouders zelf thuis ook kunnen maken met eigen materiaal. Tijdens de ouder-kind activiteiten krijgen de ouders ook inzicht in de leesdoelen van groep 3 en hebben zij aandacht voor de leesdoelen waar de kinderen op dat moment mee bezig zijn. Kinderen kunnen na afloop van de ouder-kind activiteit de materialen meenemen, zodat zij thuis weer aan de slag kunnen. Ouders kunnen het dan ook een paar keer oefenen, zodat het voor zowel de ouders en kinderen beter gaat. Ouders oefenen met het stellen van vragen en kinderen zijn onbewust bezig met het oefenen van de leesdoelen.

De leerkrachten:

De leerkrachten van groep 3 kunnen dit soort spelletjes goed inzetten tijdens de inloopochtenden. De activiteiten zijn gebaseerd op de leerdoelen en thema's van groep 3. Uiteraard kunnen de leerkrachten ook de thema's en begrippen veranderen. De activiteiten zijn dus goed aan te passen. Daarnaast kunnen de leerkrachten de ouders via deze activiteiten, spelenderwijs de ouders en kinderen uitleggen wat ze precies aan het oefenen zijn. Leerkrachten kunnen tijdens de inloopochtenden de ouders ook ondersteunen en modelleren hoe het spel gespeeld kan worden. Zo kunnen de ouders het dan weer thuis makkelijker met het kind oefenen.

4. Beroepsproduct

Hieronder zijn de voorbeeld activiteiten omschreven. De omschrijvingen kunnen leerkrachten als uitleg gebruiken en ook inzetten voor het uitvoeren voor de activiteit. De bijbehorende materialen zijn te vinden in bijlage 1.

4.1. Memory

Thema Kunst: Memory maken

Groep 3

Doelen:

- Kinderen en ouders voeren een gesprek aan de hand van de plaatjes. Ouder stellen vragen zoals: Wat staat er op het plaatje? Gebruik je dat wel eens? Zo ja, voor wat? Wat kan je er mee doen? Het gaat erom dat er sprake is van interactie tussen ouder en kind, het gaat dus niet zozeer om de resultaat.
- Kinderen leren de begrippen kennen die te maken hebben met het thema Kunst.

Werkwijze:

- Ouder en kind knippen samen de plaatjes uit en kleuren deze samen in.
- Na het knippen en het kleuren wordt het spel samen gespeeld.

Voorbereiding:

- Klaarleggen van kleurpotloden
- Klaarleggen van de werkbladen 'memory'
- Klaarleggen van de scharen

Introductie:

- Activiteit: Vertellen dat ouders samen met het kind een memory spel gaan maken.
- Voorkennis: Vragen aan ouders en kinderen of zij het spel kennen. Spelen zij dit spelletje wel eens thuis?
- Uitleg: Doe voor hoe het spel gespeeld moet worden. Denk daarbij aan de interactie en het uitvoeren van het spel. Uitleggen dat de kinderen en ouders samen gaan werken. Samen moeten zij de plaatjes uitknippen en inkleuren. Wanneer het geknipt en ingekleurd is dan mogen zij het spelletje samen spelen. Het gaat er natuurlijk om dat er nadruk wordt gelegd op dat kinderen en ouders praten en ouders vragen stellen aan kinderen. Het is belangrijk dat de proces goed verloopt, de resultaat is niet belangrijk.

Afsluiting:

- Hoe is het gegaan voor zowel de ouders als het kind?
- Complimenteren.
- Voorbeelden van interactie benoemen die u heeft opgemerkt tijdens het spelen.
- Tips voor thuis meegeven.

Thema Kunst leeg werkblad memory

Groep 3

Doel:

- Kinderen en ouders voeren een gesprek aan de hand van het thema Kunst. Ouder stellen vragen zoals: Wat heeft te maken met Kunst? Als je denkt aan het woordje Kunst waar denk je dan aan? Ouders brainstormen samen met het kind over het thema Kunst en de begrippen er van. Het gaat erom dat er sprake is van interactie en dat dit duidelijk zichtbaar is.

- Kinderen leren de begrippen kennen die te maken hebben met het thema Kunst.

Werkwijze:

- De ouders en kinderen krijgen allemaal een leeg werkblad. In de vakjes mogen zij zelf bedenken wat zij gaan tekenen. De ouder en het kind gaan samen overleggen wat zij willen tekenen en bedenken samen woordjes/plaatjes die te maken hebben met Kunst.
- Nadat zij de plaatjes hebben getekend, wordt deze uitgeknipt en kunnen zij het spelletje spelen.

Introductie:

- Activiteit: Vertellen dat ouders samen met het kind een memory spel gaan maken. Het memory spel moet gaan over het thema Kunst.
- Voorkennis: Vragen aan ouders en kinderen of zij het spel kennen. Spelen zij dit spelletje wel eens thuis? Welke begrippen kennen de ouders en kinderen al die te maken hebben met het thema Kunst?
- Uitleg: Uitleggen dat de kinderen en ouders samen gaan werken. Samen moeten zij gaan bedenken welke plaatjes/woordjes zij gaan gebruiken voor het thema Kunst. Het gaat er om dat de ouder en het kind hier over in gesprek gaan. De interactie is dus belangrijker dan het resultaat.

Afsluiting:

- Hoe is het gegaan voor zowel de ouders als het kind? Welke begrippen zijn er allemaal bedacht?
- Complimenteren.
- Voorbeelden van interactie benoemen die u heeft opgemerkt tijdens het spelen.
- Tips voor thuis meegeven.

4.2. Pictionary

Thema Piraten: Pictionary

Groep 3

Doelen:

- Kinderen en ouders voeren een gesprek aan de hand van woordjes en tekeningen. Ouder stellen vragen zoals: Wat doen Piraten er mee? Heb je het wel eens gezien? Hoe ziet het eruit? Het gaat erom dat er sprake is van interactie tussen ouder en kind, het gaat dus niet om de resultaat.
- Kinderen leren de begrippen kennen die te maken hebben met het thema Piraten.

Werkwijze:

- Ouder en kind moeten raden wat voor woord er op het strookje staat. Wanneer het kind of de ouder weet wat er op het strookje staat, door middel van de tips, tekent hij/zij dat op een lege vel.

Vorbereiding:

- Klarlæggen van de strookjes met woorden.

Introductie:

- Activiteit: Vertellen dat ouders samen het spel Pictionary gaan spelen. Dat is een spel waarbij er wordt geraden wat voor woord er op het strookje staat. Vertel dat de kinderen eerste samen met de ouders de strookjes met woorden mogen knippen. Op de lege vellen mogen zij het woord gaan tekenen.
- Voorkennis: Vragen aan ouders en kinderen of zij het spel kennen. Spelen zij dit spelletje wel eens thuis?
- Uitleg: Doe voor hoe het spel gespeeld moet worden. Denk daarbij aan de interactie en het uitvoeren van het spel. Uitleggen dat de kinderen en ouders samen gaan werken. Samen moeten zij de woorden uitknippen. Als de woorden zijn uitgeknipt leggen zij die ondersteboven op tafel neer. Samen beslissen zij wie er gaat beginnen. Als iemand het woord goed heeft geraden, mag hij/zij nog een keer. Als iemand het woord niet kan raden, dan wordt er van beurt gewisseld. Degene met de meeste tekeningen heeft gewonnen. Het gaat er wel natuurlijk om dat er nadruk wordt gelegd op dat kinderen en ouders praten en ouders vragen stellen aan kinderen. Het is belangrijk dat de proces goed verloopt, de resultaat is niet belangrijk.

Afsluiting:

- Hoe is het gegaan voor zowel de ouders als het kind?
- Complimenteren.
- Voorbeelden van interactie benoemen die u heeft opgemerkt tijdens het spelen.
- Tips voor thuis meegeven.

4.3. Rara, wat ben ik?

Thema Piraten: Ra Ra. Wat ben ik?

Groep 3

Het spel kan je in **twee versies** spelen.

Versie 1 uitleg:

Doe voor hoe het spel gespeeld moet worden. Denk daarbij aan de interactie en het uitvoeren van het spel. Iemand mag de strook om zijn/haar hoofd omdoen, op het strookje zit er een plaatje die te maken heeft met het thema Piraten. Degene met het plaatje op zijn hoofd, weet niet wat het is. De kinderen/ouders van het groepje zien dit wel. Zij mogen om de beurt gaan beschrijven wat zij zien. Het is de bedoeling dat zij uitleggen wat zij zien. Als iemand bijvoorbeeld een ooglap op zijn strookje heeft dan kunnen de groepsleden zeggen: je gebruikt het voor je oog, het is zwart, veel piraten hebben het om. Kortom, het is de bedoeling dat de groepsleden uitleggen wat zij zien, zodat de persoon die de strook om heeft, makkelijk kan raden wat hij/zij is. Leg nadruk op het stellen van vragen en het houden van een gesprek.

Doel versie 1:

- Kinderen en ouders voeren een gesprek aan de hand van de plaatjes. Kinderen leren te benoemen wat zij zien, waar het voorwerp voor wordt gebruikt en wat je met het voorwerp kan doen. Door te benoemen wat zij zien en door deze te benoemen, gaan kinderen en ouders hier in gesprek over.
- Kinderen leren de begrippen van het thema Piraten.

Versie 2 uitleg:

Iemand mag het de strook om zijn/haar hoofd omdoen, op het strookje zit er een plaatje die te maken heeft met het thema Piraten. Degene met het plaatje op zijn hoofd. Weet niet wat het is. De kinderen/ouders van het groepje zien dit wel. Degene met het plaatje op zijn hoofd mag aan alle groepsleden een vraag stellen. Denk bijvoorbeeld aan: Ben ik zwart? Ben ik van goud gemaakt? Ben ik een persoon of een dier? Ben ik van hout etc. Wanneer de persoon denkt dat hij weet wat hij is, mag hij/zij het benoemen.

Doel versie 2:

- Kinderen leren zelf vragen te stellen over het voorwerp. Zij moeten nadenken over hoe zij de vraag gaan formuleren. Ouders en kinderen gaan hier in gesprek over. Ouders kunnen hier leidend in zijn en de kinderen hierbij ondersteunen, misschien dan wel tips geven als het moeilijk is.
- Kinderen leren de begrippen van het thema Piraten.

Benodigdheden:

- Stroken met een schuifvakje
- Plaatjes met betrekking tot het thema Piraten

Vorbereiding vooraf:

- Knip de plaatjes uit
- Maak de stroken vast en knip er een vakje uit, zodat het plaatje er in geschoven kan worden.

Afsluiting:

- Hoe is het gegaan voor zowel de ouders als het kind?
- Complimenteren.

- Voorbeelden van interactie benoemen die u heeft opgemerkt tijdens het spelen.
- Tips voor thuis meegeven. Vertel dat zij dit ook kunnen doen door middel van familiefoto's. Dan heet het spelletje "Wie ben ik?". Hier zijn ze weer aan het oefenen met het formuleren van vragen en het geven van aanwijzingen.

4.4. Winkeltje spelen

Thema Winkelen

Groep 3

Doel:

- Kinderen benoemen en herkennen de getallen.
- Kinderen kunnen door middel van de prijskaartjes sommen maken en de uitkomst berekenen.
- Kinderen leren de verschillende begrippen van de producten op te noemen. Tevens kunnen de kinderen ook vertellen wat je er mee kunt doen.
- Ouders kunnen door middel van de open vraag een gesprek voeren met het kind over een bepaald product. Tevens lukt het stellen van zowel open en gesloten vragen om buiten de context te praten: 'Wat eten wij thuis, gebruiken wij dit ook, waar gebruiken wij dat voor?'.
Bij het spel gaat het om het proces en niet om het resultaat. Interactie is belangrijk.

Benodigheden:

- Nppegeld.
- Schaar
- Producten met prijskaartjes
- Folders van supermarkten met prijskaartjes of eigen gemaakte prijskaartjes.

Vorbereiding vooraf:

Knip de producten met prijskaartjes uit. Of knip de verschillende producten uit tijdschriften met prijskaartjes of maak hier eigen prijskaartjes voor.

Verdeel het nppegeld voor de klant en voor de kassière.

Werkwijze:

- Ouders en kind bespreken wie klant is en wie kassière is. Hier kunnen ouders in gesprek gaan over de begrippen klant en kassière: wat is een klant en wat is een kassière? Wat doen zij?
- Ouder of kind koopt een aantal producten in een winkel. Samen wordt er gekeken hoeveel hij/zij moet betalen. De ouder kan op dat moment in gesprek gaan met het kind over de producten door de open vraag te gebruiken.
- Benadrukken om te letten op het stellen van vragen en het houden van gesprekken.

Introductie:

- Activiteit: Vertel dat ouders en kinderen samen 'winkeltje' gaan spelen. Eén iemand is de klant en de ander is de kassière. Laat ouders en kind hier in gesprek over gaan.
- Voorkennis: Hebben ouders wel eens samen met hun kind boodschappen gedaan? Hoe gaat dat dan? Hebben de kinderen wel eens zelf betaald etc.
- Uitleg: Doe voor hoe het spel gespeeld moet worden. Denk daarbij aan de interactie en het uitvoeren van het spel. Vertel dat de klant spullen gaat kopen en gaat afrekenen bij de kassiere. Samen gaan zij optellen hoeveel de klant uiteindelijk moet betalen. Gebruik hierbij ook het nppegeld. Wissel dan van beurt. Leg nadruk op het stellen van vragen en doe voor hoe ouders dit kunnen doen.

Afsluiting:

- Hoe is het gegaan voor zowel de ouders als het kind?
- Complimenteren.
- Voorbeelden van interactie benoemen die u heeft opgemerkt tijdens het spelen.
- Tips voor thuis meegeven. Vertellen aan ouders dat zij hun kind kunnen betrekken bij het boodschappen doen. Hier zijn er veel meer producten te vinden. Laat de kinderen benoemen

wat zij zien en waar het voor is. Tevens kun je ook in gesprek gaan over de prijs, echter zijn de prijzen in supermarkten anders. Wat zijn euro's wat zijn centen?

4.5. Woordjes meppen

Thema Piraten: Woordjes meppen

Groep 3

Doelen:

- Kinderen leren de woordjes te plaatsen in de gemaakte zinnen.
- Kinderen leren de betekenis van de woordjes en kunnen vertellen hoe je het kunt gebruiken, wat je er mee kunt doen of waar het voor is.
- Aan de hand van de zinnen kunnen ouders en kinderen in gesprek gaan over de woordjes.
- Kinderen leren de begrippen kennen die te maken hebben met het thema Piraten.
- Het is belangrijk dat het proces goed verloopt, de resultaat is niet belangrijk. Interactie tussen ouder en kind is hier belangrijker in.

Werkwijze:

- De ouders lezen de zinnen voor.
- Kinderen moeten het juiste woord die bij de zin past gaan meppen.
- Na ieder goed antwoord kunnen de ouders een open vraag stellen (die op de stroken staan of een eigen vraag) om een gesprek te kunnen voeren met hun kind over een bepaald onderwerp.

Vorbereiding:

- Klaar leggen van de zinnen en woordjes.

Introductie:

- Activiteit: Vertellen dat ouders samen met hun kinderen woordjes gaan meppen. Het komt bijna over een als het spelletje "getallen meppen" die zij al eerder hebben gespeeld.
- Voorkennis: Vragen of het spelletje bekend voor komt? De werkwijze is namelijk hetzelfde als het spelletje "getallen meppen".
- Uitleg: Doe voor hoe het spel gespeeld moet worden. Denk daarbij aan de interactie en het uitvoeren van het spel. Uitleggen dat de ouders de zinnen voorlezen en kinderen de juiste woordjes moeten meppen. Tijdens dit spelletje kunnen zij ook van beurten wisselen. Vertel dat de ouders en kinderen dat de ouders de zinnen voorlezen. In ieder zin ontbreekt er een woordje. De kinderen moeten het juiste woordje bij de goede zinnen aanwijzen/meppen. Bij ieder juiste antwoord kunnen ouders een open vraag stellen om een gesprek te voeren met hun kind over een bepaald onderwerp. Zo is er meer interactie tussen ouders en kind. Wat hier telt is het proces in plaats van het resultaat. Leg nadruk op het stellen van vragen en het houden van een gesprek met het kind.

Afsluiting:

- Hoe is het gegaan voor zowel de ouders als het kind?
- Complimenteren.
- Voorbeelden van interactie benoemen die u heeft opgemerkt tijdens het spelen.
- Tips voor thuis meegeven.

7.7. Kwartet spelen

Kwartet spelen

Groep 3

Doel:

- Kinderen spelen het spel kwartet met woorden waarbij de 'aai' en 'eeuw' klanken in voor komen.
- Kinderen spelen met woorden die bestaan uit twee lettergrepen. De kinderen kunnen daarbij ook andere voorbeelden bij bedenken. Ouders vragen bijvoorbeeld of zij woorden kunnen opnoemen die bestaan uit twee lettergrepen.
- Ouders gaan in gesprek over de woorden die gebruikt worden tijdens het kwartetspel. Wat is er hetzelfde aan alle woorden? Welke klanken komen er in voor? Kunnen de kinderen woorden opnoemen met twee lettergrepen etc.
- Het gaat om het proces en niet om het resultaat. Interactie tussen ouder en kind is hierbij belangrijk. Ouders krijgen bij het spel een aantal vraagkaarten. Op deze kaarten staan er vragen beschreven die ouders kunnen stellen om een gesprek met hun kind aan te gaan.

Benodigheden:

- Schaar
- Kwartetspel

Vorbereiding vooraf:

- Laat de kinderen met hun ouders samen de kaartjes van het kwartetspel uitknippen.
- Vertel de ouders dat zij tijdens het knippen de woordjes alvast samen met hun kind kunnen doornemen. Leg uit dat de kinderen nu oefenen met eeuw en aai woorden. Zijn de ouders hier bekend mee? Kunnen zij zelf woorden bedenken met de klanken 'eeuw' en 'aai'?

Werkwijze:

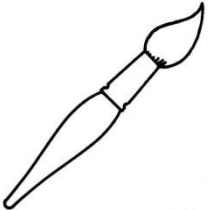
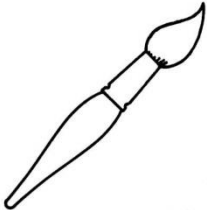
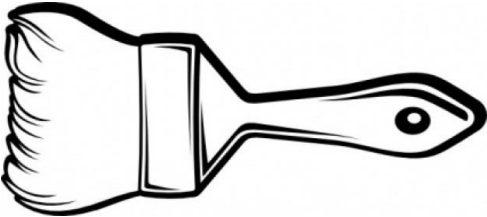
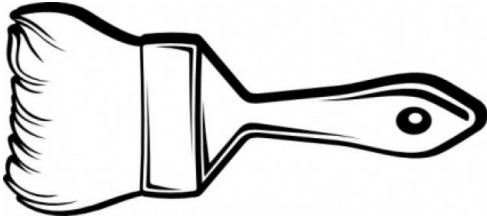
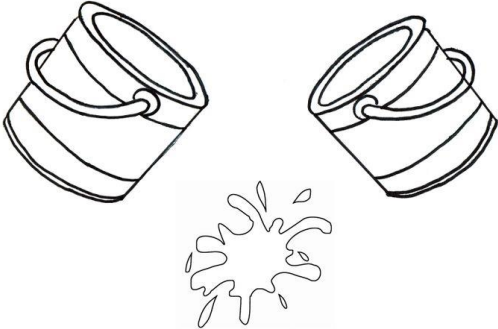
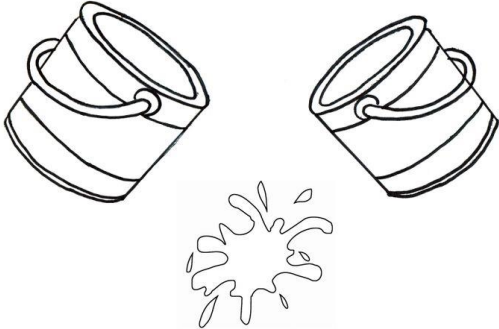
- Ouders en kind knippen samen de kaartjes van het kwartetspel uit.
- Ouders gaan samen met hun kind in gesprek over de woordjes van het kwartetspel. Wat staat er? Valt er op aan het woord? Wat kun je met een 'voetbal' doen etc.
- Een willekeurige speler begint. Als het kind aan de beurt bent, vraag hij/zij aan één van de andere spelers een kaart die hij/zij niet heeft. Dit moet een kaart zijn van een kwartet waarvan het kind minimaal één kaart in zijn handen heeft. Het kind vraagt naar de kaart die hij wilt hebben. Als de speler die kaart heeft, moet hij of zij deze aan het kind afgeven en mag de speler door met kaarten vragen. Dit mag aan dezelfde speler of een andere speler. Als iemand een setje van vier kaarten heeft, wordt er 'Kwartet!' geroepen en legt het kind de vier bij elkaar behorende kaarten op tafel. Heeft de speler de gevraagde kaart niet, dan is het beurt voorbij en is de volgende speler aan de beurt. Het spel is afgelopen als alle kwartetten compleet zijn.

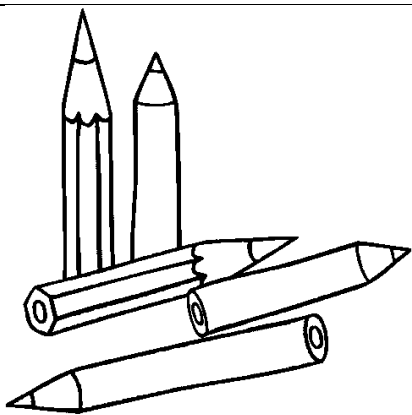
Introductie:

- Activiteit: Vertel dat ouders en kinderen samen het spelletje 'kwartet' gaan spelen. Leg ouders uit dat het kwartet spel gebaseerd is op de leesdoelen van groep 3. Leg uit waar de kinderen momenteel mee bezig zijn en laat voorbeelden vanuit de kinderen komen.
- Voorkennis: Kennen de ouders en kinderen het kwartetspel? Hoe gaat dat? Wat zijn de regels?
- Uitleg: Leg het spel uit, maar leg nadruk op dat ouders met hun kind in gesprek gaan over de woorden. Wat valt er op aan de woorden? Kunnen zij wat vertellen over de betekenissen etc. Geef een voorbeeld aan ouders over hoe zij het spel kunnen spelen en over de klanken en plaatjes in gesprek kunnen gaan met het kind. Doe voor hoe het spel gespeeld moet worden maar ook hoe ouders in gesprek kunnen gaan met het kind.

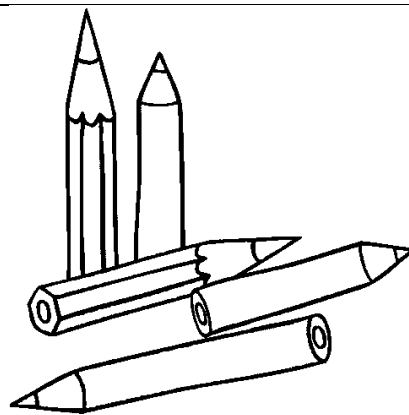
5. Bijlagen

5.1. Materialen memory

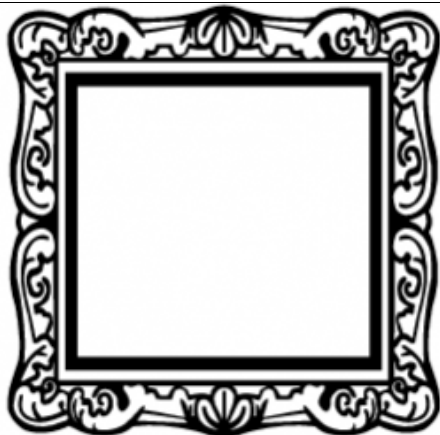
	
Het Penseel	Het Penseel
	
De Kwast	De Kwast
	
Het Palet	Het Palet
	
Mengen	Mengen

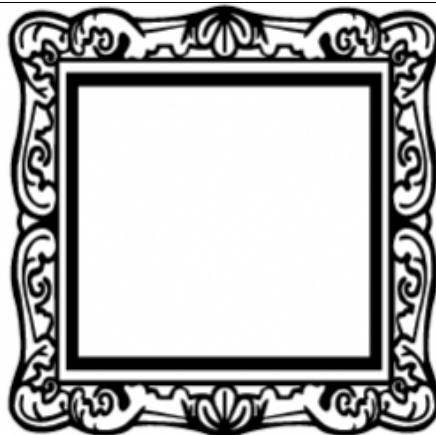
De Kleurpotloden

De Kleurpotloden

Het Schilderij

Het Schilderij

De Kunstenaar

De Kunstenaar

Het Museum

Het Museum

5.2. Materialen pictionary

De Piraat
De Hoed
De Doodskop
De Schatkaart
De Ooglap
De Schatkist
Het Kanon
De Verrekijker
De Papegaai
De Piratenboot
Het Kraaiennest
Het Zwaard

5.3. Materialen rara, wat ben ik?

De Piraat

De Schatkist

De Hoed

Het Kanon

De Doodskop

De Papegaai

De Schatkaart

De Verrekijker

De Ooglap

Het Kraaiennest

5.4. Materialen winkeltje spelen

€ 3

€ 5

€ 1

€1

€3

€1

€2

€2

€2

€2

€2

€2

€2

€1

€1

€3

€3

€2

€ 2

Hoe kun je dit eten?

**Ken je nog veel meer andere soorten
fruit/groeten? Noem het eens op?**

**Kun je mij vertellen wat wij thuis er mee
doen?**

5.5. Materialen woorden meppen

een schat vind je met een

in een schatkist zit veel

een piraat bedekt zijn oog met een

de piraat schiet naar de andere boten met
een

op de hoofd van de piraat is er altijd een

piraten kunnen ver kijken met een

de piraten varen op zee met een

op de schouder van een piraat zit altijd een.....

de scherpe mes van een piraat heet een

Schatkaart

Goud

Ooglap

Kanon

Hoed

Verrekijker

Boot

Papegaai

Zwaard

Hoe werkt dit?

Kun je mij vertellen hoe dat er uit ziet?

Wat doen piraten er mee?

5.6. Materialen kwartet

- haai
- kraai
- zwaai
- ait

- kraai
- zwaai
- ait
- haai

- zwaai
- ait
- haai
- kraai

- ait
- haai
- kraai
- zwaai

- leeuw
- meeuw
- geeuw
- sneeuw

- meeuw
- seeuw
- sneeuw
- leeuw

- geeuw
- sneeuw
- leeuw
- meeuw

- sneeuw
- leeuw
- meeuw
- geeuw

- **han-den**
- hand-schoen
- kas-teel
- spin-nen

- **hand-schoen**
- kas-teel
- spin-nen
- han-den

- **kas-teel**
- spin-nen
- han-den
- hand-schoen

- **spin-nen**
- han-den
- hand-schoen
- kas-teel

- voetbal
- rugtas
- balpen
- zakdoek

- rugtas
- balpen
- zakdoek
- voetbal

- balpen
- zakdoek
- voetbal
- rugtas

- zakdoek
- voetbal
- rugtas
- balpen

Waar heb jij een leeuw gezien?

Kun je de leeuw aaien?
Waarom niet?

Waar heb jij een haai gezien?
Wat kun je nog meer voor dieren in de zee vinden?

Heb je wel eens gegeeuwd?
Wanneer doe je dat?
Kun je voordoen hoe je dat doet?

Wat kun jij allemaal in een rugzak stoppen?
Wat heb jij in je rugzak zitten?